

SLOVENCİ STRAN 3
OSVAJAJO SVET

TRIKRAT PLJUNI,
PA BOŠ ZDRAV
STRAN 15

DARILA STRAN 34
V ZADNJEM HIPU

SREČNO
72

REKLI SO LETA 71

Orožje za Južno Afriko nima prav nič opraviti z apartheidom ali rasizmom.

Edward Heath, britanski premier
Sovjetska zveza je in je vedno bila za resna in poštena pogajanja med enako-pravnimi partnerji.

Pravda

Zapomniti si moramo, da je bolj pomembno reševanje človeških življenj kot pa reševanje vladinega ugleda.

Ameriški senator Edmund Muskie
Z zaprtimi očmi bi lahko preplul Rokavski preliv.

Kapitan tovarne ladje, ki je zaplula med čeri v Rokavskem prelivu

Vsa konkurenca narašča. Posebno komunistična konkurenca narašča.

Harold Wilson, vodja britanske opozicijske laburistične stranke o sovjetskem in kitajskem prodoru v Afriko

Nič ne zgine tako hitro kot uspeh.

Bryan Fober, filmski režiser

Vročje hlačke so meja. Nekaterih reči nočem narediti.

Britanska princesa Ana

Športni sistem je stranski produkt družbe in njenega političnega sistema; pričanje, da se bo kdaj dalo odstraniti politike iz športa je navadna otročja iluzija.

Peter Hain, borec proti rasnemu razlikovanju

Biti uradnik v sindikatu, ki predstavlja slabo plačane delavce, ni kariera za moža, ki nekaj da nase.

Clive Jenkins, generalni sekretar britanske zveze znanstvenih, tehničnih in upravnih uslužbencev

Na nič drugega nisem mislil kot na to, kako bi namazal vojni stroj, celo s krvjo.

Albert Speer, Hitlerjev minister

Ena izmed vsakih šestih deklet in eden izmed vsakih devetih dečkov, ki sedaj hodijo v šolo, mora pričakovati, da bo prebil del svojega življenja kot pacient zavoda za duševne bolnike.

David Ennals, nekdanji britanski minister za zdravstvo

Moški so ljudje prav tako kot ženske.

Fenella Fielding, filmska igralka

Rad ima starine in mislim, da se je zato ogrel zame.

Hermione Gingold, stara štiriinšestdeset let, ko je naznanila, da se je zaročila s trgovcem s starinami

Če človek ve, da mu bodo odvzeli svobodo za strahotno dolg čas, je to, po mojem mnenju, hujša kazen kot vislice.

Lord Parker, nekdanji britanski vrhovni sodnik

Kako dobiti vojno? To mami predsednika. Vsakdo je lahko predsednik v času miru. To je dolgočasno.

Južnovietnamski predsednik Nguyen Van Thieu

Za popevkarskim festivalom je konferenca konservativcev najbolj psihodeličen izlet, kar jih poznam.

Richard Neville, nekdanji urednik revije »Oz«

V Sovjetski zvezi ni antisemitizma. Pravzaprav so mnogi moji najboljši prijatelji židje.

Aleksej Kosigin, sovjetski premier

Nasprotujemo velesilam, politiki velesil in dominaciji. Pod nobenim pogojem ne bomo postali velesila.

Kitajski premier Ču En Laj.

VIVISEKCIJA ZEMLJE

Ali ste že kdaj slišali, da bi krojač prodal šivalni stroj, ali slikar paleta z barvami in čopiči, ali violinist gosli, ali strugar stružnico in tako naprej in tako naprej?

Smo, si lahko odgovorimo. Ampak potem krojač ni bil več krojač, slikar ne več slikar, violinist ne več violinist in strugar ne več strugar in tako naprej in tako naprej. In posledica je zmeraj bila in bo, da od omenjenih mojstrov tega ali onega orodja ni bilo več oblek, slik, glasbe, ostruženih kovin in tako naprej in tako naprej.

Mojstri so šli, če so se odločili za tak korak, po zlu z vsem svojim mojstrstvom vred, o tem od nekdanji ni nobenega dvoma. Nekaj hudega se pač mora zgoditi, da se krojač loči od šivalnega stroja, slikar od palete z barvami in čopiči, violinist od svojih gosli, strugar od stružnice. Četudi imamo za seboj čase, ko so ljudje iz svojih osnovnih poklicev preskakovali v funkcionske kot v nekaj ugodnejšega, za nagrado danega, nas občutek, da je nekaj tragičnega v ločitvi med mojstrom in njegovim instrumentom, še ni zapustil. Le kaj bo z revežem, si, denimo, mislimo ob violinistu brez violine. Brez svojih gosli vendar ni nič.

Naš kmet, poslušamo iz dneva v dan, prodaja svojo zemljo komurkoli, po zmerni ceni, drago ali pod ceno, zasebnemu meščanu ali organizaciji, celo z zavestjo, da je zanjo od prepukčevalcev dobil le neznamen papirnat znesek, Slovencu ali neslovcu. Komurkoli, kadarkoli, za karkoli, skratka.

Kmet je mojster svoje zemlje. Zemlja je njegov poglavitni instrument. Ko svojo zemljo razproda, je podoben krojaču brez šivalnega stroja, slikarju brez slikarskega orodja, violinistu brez gosli, strugarju brez stružnice in tako naprej in tako naprej. Nekaj hudega se mu mora očitno goditi, da se odloča za ta zadnji korak. Nekaj tako hudega, da ga še tega ni več strah, da bo doslej nekdo, ki ni več označen s svojim delom. To pa je najhujše kar se utegne človeku primeriti. A čudno — violinista brez gosli, recimo, občutimo

kot nekaj usodno tragičnega. Na misel nam pride celo dejstvo, da bomo z njegovim propadom prikrajšani za njegovo glasbo. In propadlega krojača še zmeraj občutimo podobno, pa slikarja, pa strugarja in tako naprej. Kmeta brez zemlje — tega pa nam ni več mar. Pa ne le kmeta kot človeka, kot osebnosti, ki je izgubila svoje bistvo, če pustimo ob strani delno normalno prehanje kmečkega življa v industrijski. Niti iz egoistične praktičnosti, ki bi nam morala govoriti, da bomo ostajali brez njegovih pridelkov, se ne vznemirjamo ob pojavu množičnega razlaščenja zemlje, ki prehaja v roke neobdelovalcev, na mejah dežele pa vrh vsega še sosedov.

Mirno in neprizadeto meščansko se vozimo po naših brez primere lepih pokrajinah in odkupujemo njih najlepše lege, da bi se ob koncu tedna hodili brez občutka za polnost dogajanja na kakem koščku zemlje naslajat nad svojim brezplodnim lastništvom. Ne zavedamo se, da sodelujemo pri pravi vivisekciji zemlje, da smo neprizadeta priča največjim, delovnemu človeku odtujenim zemljiškim špekulacijam od fevdalnega srednjega veka navzgor.

Ko je pred dnevi republiški izvršni svet sprejel predlog zakona o začasnih prepovedi prometa z zemljišči s takimi odrobnimi določbami, ki naj v prihodnje preprečujejo oderuško trgovanje z narodovim zemljiščem in pospešuje njegovo obdelovanje, je brez dvoma tako v nacionalnem kot socialnem oziru stopil na pravo pot. Toda še zmeraj ostaja upravičena in iz izkušenj porojena skrb, da je stopil le na pol poti, da bodo zakonska določila tudi v prihodnje obstajala zato, da bi se znova in naprej obhajala. Kajti — ali se bodo občinske skupščine in pooblaščenice organizacije združenega dela, na katere prehaja skrb za urejanje zemljiških lastništev, dovolj zavedale, da zemlja ni luksuz, ampak orodje, krhek instrument, ki mu je z delom treba izvajati pogoje polnokrvnega obstoja? Če je že sodobna perspektiva taka, da jo zaposedemo tudi s turistično industrijo, pa je popolnoma degenerirano, da bi jo s posredovanjem zasebnih in institucionaliziranih zemljiških oderuhov razparcelirali v zasebne vikende ali še kaj večjega. Kmet pri tem seciranju lastnega živega telesa sicer sodeluje. Toda v to sodelovanje je prisiljen, pa če se tega zaveda ali ne. Zemlja razen za obdelovalce in druge upravičene porabnike pri nas enostavno ne bi smela biti več naprodaj!

mi smo

Pred nekaj dnevi, ko je poročilom o veliki preureditvi vodilnih valut sledila tudi vest o devalvaciji dinarja, je bilo slišati javne odmeve, ki so se razvrščali med dve skrajnosti. Po prvi naj bi bila devalvacija politično brezbarven tehnični ukrep, ki naj skrajša razdaljo med uradnim tečajem in realno ceno dinarja. Po drugi skrajnosti naj bi bila devalvacija, zlasti še druga devalvacija dinarja v istem koledarskem letu, znamenje bankrota.

To sta skrajnosti. Trezni duhovi pravijo, da ekstremi povedo o pravem stanju stvari malo ali nič. Toda hkrati drži, da celo tisto malo, kar povedo, nekaj osvetljuje. Tako nekaj pove tudi klasično vprašanje, ki so ga na tiskovni konferenci zastavili viceguvernerju narodne banke Čolanoviću: »Ali je devalvacija nacionalna sramota?« Viceguverner se je potrpežljivo potrudil razložiti, da leži med stvarmi, ki jih je treba ob odločitvi za devalvacijo ali proti njej zares pretehtati, ter pojmi, kakršna sta »čast« ali »sramota«, zelo širna praznina.

Valery Giscard d'Estaing, aristokratski minister francoskih financ, je to pred dvema letoma izrazil morda najnatančneje: devalvacija, je rekel, je le priznanje dejstva, soočenje z realnim stanjem. Najvidnejši poveljni vernik nasprotnega pojmovanja je bil seveda njegov dolgoletni šef, predsednik Charles de Gaulle: zanj je bila trdnost franka isto kot trdnost časti Francije in njega samega osebno. Kaj se je zgodilo, je znano: frank je padel malo, de Gaulle popolnoma, francosko gospodarstvo pa je dočakalo zelo obetajočo obnovo. V Ameriki se je zgodilo nekaj podobnega. Javno mnenje je tam opisalo popoln lok, ki je segel do fetišističnega pojmovanja dolarja kot simbola državne moči (še človek je bil lahko »zdrav kakor dolar«) pa vse do tega, da se je naklonjenost devalvaciji dolarja spremenila v merilo za državniške vrline.

Pri nas je, če bi poenostavili stvari do kraja, prišlo do ponovne devalvacije zaradi pretirane inflacije. Inflacija se je — če spet poenostavljamo do konca — porajala iz skoraj samohotnega gibanja osebnih dohodkov in investicij, a tudi iz mnogoterih strukturnih neskladij v jugoslovanskem gospodarstvu. In če bi skušali to, do skrajnosti poenostavljeno in zato veliko preohlapno analizo gnati h koncu, bi najbrž morali reči tole. Gibanje osebnih dohodkov in investicij sta zadevi, ki ju

ČAST IN DENAR

morata uravnavati in nadzirati gospodarski sistem in politika. Če se gibanji torej izmakneta kontroli, ustvarita pretirano inflacijo in prizeneta vso reč k devalvaciji — se potem v devalvaciji po tej plati res razkriva »bankrot« gospodarske politike.

Strukturna neskladja v jugoslovanskem gospodarstvu pa so samo deloma rezultat tekočega ali pravkar minulega sistema in politike, v dokaj krepkejši meri pa rezultat zgodovinsko različnih razvojnih stopenj v posameznih delih dežele ali v posameznih gospodarskih sektorjih. Če to povzroča inflacijo in žene dinar k zaporednim devalvacijam, potem ni v pravkaršnji devalvaciji po tej plati nikakršnega znamenja bankrota, temveč se v njej izražajo povsem druge reči.

Devalvacija, ki je soočenje s stvarnostjo, zmerom vsaj načeloma ustvari tudi možnost za zdrav in realističen spopad s stvarnostjo in s samim seboj. V tem smislu bi bilo najbolj škodljivo, če bi se pri razkrivanju prave narave procesov, ki so med drugim pripeljali tudi do devalvacije dinarja, v razgretosti zatekli k hitrim preprostim in zato navideznim rešitvam. Gesel te vrste, da je namreč z dovolj odločno voljo in z zadostnim hrupom mogoče prelomiti čez koleno tudi gospodarsko, gmetno stvarnost, je v zraku dovolj in preveč. A ravno v takšnem, ravno v iskanju navidez odločnih rešitev po vzoru ocen o »goli tehniki« ali pa kar o »bankrotu« — ravno v hitri površnosti in površni hitri se skrivajo najnevarnejše klice tistega, kar tu skušamo zanikati.

Bankrota.

Spica Solina

NI MEJA ZA NAŠE IZLETNIŠKE
SKUPINE

SLOVENC OSVAJAJO SVET

SARAGOSA V ŠPANIJI: ena izmed mnogih slovenskih skupin Foto: EDO SELHAUS

Ko bi na zemljevidu sveta zaznamovali vse kraje, ki so jih doslej obiskali slovenske odprave, posamezniki in izletniki v skupinah, bi ostalo le malo takih, kamor naša noga ni stopila. Kruh, radovednost, želja po raziskavah neznanega sveta, vse to je vedno podilo ljudi po svetu, za nas pa to velja posebno zadnja leta.

Pred dvajsetimi leti je bil razprodan zdaj že preminuli sportni tednik Polet smo zaradi tega, ker je ob nekem gostovanju sportnikov novinar natanko opisal, kaj vse lahko obiskovalec vidi v celovških izložbenih oknih. Čez mejo so takrat šli le nekateri, pa še ti mimo obmejnih prehodov. Tujina je bila neznanica, ki je marsikoga zamikala prav zato, ker bi bil rad zvedel, kaj se skriva za železno zaveso, kot so rekli takrat.

Danes pa nas iz mnogih izložbenih oken vabijo: obiščite Kenijo, potujte z nami v Dolino faraonov; potovalne agencije se trudijo, kako bi bolj vabljivo seznanile ljudi z izleti v Združene države Amerike, Azijo, na Sicilijo, v vročo Španijo ali v skandinavske dežele. Po zraku, cestah, vodah in železniških tirih, kakor je pač komu bolj pri srcu.

ITALIJA JE PRIVLACNA

Mnoge slovenske potovalne agencije smo povprašali, kam so letos popeljale izletnike čez državno mejo, žal pa vseh nismo mogli.

ker jih je preveč. Prva ugotovitev je tale: slovenski izletniki lani niso stopili le na avstralska in južnoameriška tla, vse druge celine pa so obiskale naše turistične skupine.

Poleg mnogih števil, ki jih bomo na tej strani zapisali, smo hoteli zvedeti, zakaj Slovenci potujejo. Za večino je to seveda zabava s poučnim prizvokom, drugim spet stara zaobljuba, da bi vsaj enkrat prišli na Višarje, v Lurd ali Rim, tretji si želijo na poti strokovne izpopolnitve, četrti želijo spoznati nove dežele in nove ljudi.

Za mnoge izlete zvemo iz propagandnega gradiva, ki ga objavljajo turistične agencije, skoraj nikdar pa ne zvemo, koliko ljudi se je za kako potovanje res prijavilo.

Po odgovorih, ki smo jih dobili pri agencijah, bi lahko sklepali, da je našim ljudem, željnim potovanja, najbolj pri srcu sosednja Italija. Tja je namreč letos potovalo največ izletnikov. Res da mnogi le do Benetk, veliko pa jih je videlo tudi Neapelj — in se srečno vrnili.

Samo Kompas je lani popeljal na izlet v Italijo 2900 izletnikov. Toliko jih ni potovalo v nobeno drugo deželo. Presenetljivo veliko izletnikov je s to potovalno agencijo obiskalo tudi Sovjetsko zvezo (1800), od teh pa jih je 67 prodrlo v Srednjo Azijo, v pravljici Samarkand. Za sladokusce je Kompas priredil še izlet na Nord Kap in zbral za to pot kar 90 izletnikov.

Transturist Škofja Loka je največ izletnikov popeljal v Avstrijo in Italijo. Za zimske počitnice v Avstriji se je pri tej turistični organizaciji prijavilo kar 500 ljudi. V anketi so odgovarjali, da je smučanje pri sosedih cenejše, smučišča niso tako polna in pred žičnicami ni vrst. Italija je izletniške množice privabila predvsem s svojimi kulturnozgodovinskimi spomeniki.

Beograjski Generalturist, ki ima poslovalnico v Ljubljani, je letos priredil izlet na Kitajsko. Za večino ljudi, željnih potovanja, je to gotovo najbolj privlačna dežela, žal pa je tudi daleč, zato cena ni bila ravno nizka. Kljub temu je iz Beograda odpotovalo kar 125 Jugoslovanov, večinoma gospodarstvenikov. Iz Slovenije se je za to potovanje prijavilo le en izletnik, ki pa je moral nazadnje ostati doma, ker ni dobil vizuma. Generalturist je popeljal največ skupin proti Sofiji in Budimpešti (okrog 700 oseb). Najpogosteje so se za ta izlet odločili sindikati v podjetjih. Okrog 150 izletnikov je s to agencijo odšlo na izlet na Nizozemsko in v Nemčijo, vračali pa so se prek Pariza in Švice. To je bil primeren izlet posebno za tiste, ki se radi pohvalijo, koliko držav so obiskali v nekaj dneh.

Slavnik je letos organiziral izlete z letalom v London, na Škotsko, v Pariz in Carigrad. Največ izletnikov je letelo proti Londonu (140). Z avtobusi je Slavnik popeljal največ ljudi v Italijo (400), vrstni red drugih držav pa je tak: Zahodna Nemčija, 320 ljudi, ČSSR, 300, Madžarska, 245, Avstrija, Švica, 160, Azurna obala, 120, Španija, 45 itd.

NA DOPUST V TUJINO

Beograjski Centroturist je novinec v Ljubljani, kljub temu pa je letos priredil vrsto izletov: vse od Benetk do Španije in Kenije. Presenetljivo veliko Slovencev je letos prav s to agencijo potovalo v Kenijo (173). Pravijo, da so si v to afriško državo ljudje želeli zato, ker je daleč, ker je bilo potovanje še kar poceni (5050 dinarjev) in ker je v Sloveniji veliko ljudi, ki so obiskali že vse sosednje države, zato si žele daljših potovanj. Okrog štiristo ljudi je potovalo v Italijo (med njimi je bilo največ romarjev v Rim na Višarje, v Neapelj in Capri), okrog 170 jih je obiskalo Madžarsko, skoraj sto jih je bilo v Kairu, potem pa bi lahko še dolgo naštevati dežele, ki so jih slovenski izletniki obiskali s to agencijo. Tu so izleti v Grčijo, Turčijo, Španijo, Prago, Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo. Precej Slovencev hodi v tujino tudi na počitnice. Tako jih je letos precej letovalo na Palmi de Malorci in v Italiji.

Ljubljanski SAP je popeljal največ ljudi (1200) na Madžarsko, okrog tisoč pa v Italijo. Okrog sto Slovencev je s to agencijo obiskalo Tunis, mnogi pa so se z avtobusi odpeljali kar v Sovjetsko zvezo.

Jugotours in Avlogeeks sta največ potnikov popeljala v Sovjetsko zvezo, na drugem mestu je Anglija, nato pa sledijo Grčija in skandinavske države. Agenciji organizirata vsa potovanja z letali, kar je za slovenskega izletnika še posebno privlačno. Predvsem preseneča, da je s tema agencijama letos potovalo v Sovjetsko zvezo kar 800 Slovencev. Pravijo, da je potovanje v Moskvo in Leningrad za vsakega vabljivo, letos pa si je to še laže privoščil zato, ker sta podjetji dajali posojilo. Kot kažejo odgovori v anketi, so slovenski turisti odhajali v Sovjetsko zvezo s precejšnjim nezaupanjem, vračali pa so se navdušeni.

Ljubljanski Putnik je popeljal največ izletnikov v Italijo (2400), po udeležbi pa bi lahko druge izlete takole razvrstili: Avstri-

ja, 1900 oseb, Francija, 1500, Madžarska, 500, Zahodna Nemčija, 470, Švica, 450, Egipt, 200 itd. Agencija je organizirala tudi dva izleta v Izrael. Spomladi je bilo zanimanje za to potovanje tolikšno, da je precej prijavitelcev moralo ostati doma. Skupno je Izrael obiskalo 160 Slovencev.

Mariborski Putnik je letos peljal čez državno mejo 3500 izletnikov, največ v Italijo, Zahodno Nemčijo, Španijo in Švico, okrog osemdeset izletnikov pa v Sovjetsko zvezo.

Tako kot večina agencij je tudi Alpe Adria odpeljala največ izletnikov v Italijo (580). V Avstrijo je prirejala predvsem smučarske izlete (350) oseb, v Egipt je potovalo šestdeset ljudi, presenetljivo veliko pa v vzhodne države. Agencija prireja izlete prek sindikatov, zato so cene precej nizke. V Sovjetsko zvezo je potovalo več kot sto Slovencev, na Madžarsko in ČSSR pa blizu 700.

TT biro združenega železniškega transportnega podjetja je največje skupine izletnikov prepeljal z vlakom na veleselju v Gradec (450 oseb), na celovško drsalno revijo in na avtomobilske dirke Zeltweg. Ljubitelji smučanja so obiskali Kaprun, mnogi pa so s to agencijo potovali tudi v Grčijo, Neapelj, Rim, Pariz, Švico itd.

VEČ NA ZAHOD, MANJ NA VZHOD

Tudi za Ljubljana transport velja, da je popeljal največ izletnikov v Italijo. Podjetje prireja namreč za deset starih tisočakov izlete v Benetke, zato ni nič čudnega, če je italijansko mejo prestopilo okrog 1600 izletnikov. V Avstrijo je potovalo okrog tisoč izletnikov, na Madžarsko 345, Francijo 275, Zahodno Nemčijo 235 itd. Med zanimivimi potovanji naj omenimo še potovanje v ZDA. Skupno je z Ljubljana transportom potovalo čez mejo 3770 ljudi.

Jesenški Inex turist je ena izmed redkih agencij, ki ima med izletniki več kot polovico tujcev, predvsem Avstrijcev in Italijanov. S to agencijo je letos preživelo počitnice v Španiji 1780 ljudi, na Kanarskih otokih 62, več kot tisoč dopustnikov pa se je odločilo za smučanje v Avstriji. Inex turist je letos prepeljal okrog 12.000 izletnikov, med njimi pa je bilo 52 odstotkov Avstrijcev in Italijanov. Po podatkih, ki smo jih dobili na Jesenicah, bi lahko sklepali, da bo tudi prihodnje leto veliko možnosti za daljša potovanja. Tako pripravljajo izlet na Kitajsko, za olimpijske igre pa bodo organizirali zračni most z Münchnom. Potnik bo plačal le vozovnico in vstopnico, zvečer pa bo spet doma. Med zanimivimi izleti omenjajo še Hongkong in Havaje.

S tem je naštevanka konec. Vesten bralec je gotovo opazil, da so turistične agencije, ki imajo v Ljubljani le podružnice, pošiljale na izlete številčno močne skupine. To je predvsem zaradi tega, ker sprejemajo zanje prijave tudi vse druge agencije. Slovenski popotniki so letos raje ubrali na zahod kot v vzhodne države, najbrž zato, ker so tako izlet združili z nakupovanjem.

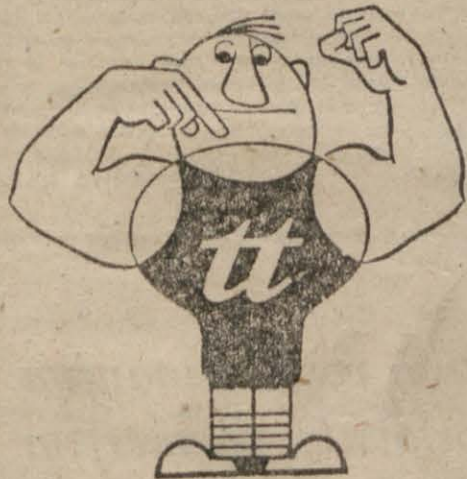
Potovalne agencije smo tudi povprašali, koliko so stari ljudje, ki potujejo čez mejo. Natančnega odgovora na to vprašanje nismo dobili, lahko pa sklepamo, da se potovalna strast začne že pri mladih. Tako je v Benetke potovala mamica z dojenčkom, v Kenijo pa ljudje, ki so bili stari več kot osemdeset. Tudi Sovjetsko zvezo je obiskalo precej starejših ljudi.

Kot rečeno, nismo poklicali vseh potovalnih agencij, ker jih je preveč. Tako lahko le približno domnevamo, da se je skupinsko odpravilo čez državne meje okrog 30.000 Slovencev. Le do Južne Amerike in Avstralije še niso prodrli.

FERI ZERDIN

tt žarnice

stanovanje polno svetlobe

Prijetno vzdušje v vašem stanovanju bo izpopolnila žarnica tt

Bila je dolga, svetla tovarniška hala in na širokih lesenih mizah, kakršnih smo vajeni pri krojačih, ki delajo na veliko, je ležalo blago. Bil je bel poplin, zložen v nič koliko plasteh in na poplinu so drug ob drugem ležali modeli za posamezne dele moške srajce. Urne avtomatične škarje so obrezovale blago pod modeli in na tla so se zvijali drobni trakovi ostankov. Štefan OSLAJ, tehnični direktor »Murinega« obrača srajc, ki je hodil z menoj, se je sklonil nad razgrnjeno blago in modele. Za hipec je utihnil in se zamislil, potem pa je nenadoma dejal: »Koliko, mislite, da vtaknemo v žep, če se nam posreči, da le enega izmed modelov premaknemo tako, da pri tem pridobimo en centimeter blaga pri srajci?«

»Ne vem,« sem rekla in ugibala. »Petdeset starih jurjev? Sto?«

»Stirideset milijonov,« je rekel Štefan, navdušen racionalizator. »Račun je preprost: na leto naredimo tri do štiri milijone srajc. Centimeter blaga, ki ga pri srajci prihranimo, resda zneso le dvanajst do petnajst starih dinarjev. Toda pomnožiti ga je treba z vsemi srajcami: s tremi, štirimi milijoni...«

Tako se je rodil tale članek.

PRIHRANKI BREZ VLAGANJ

V njem bi radi spregovorili o notranjih rezervah. O tistih zoprnih »radirkah in papirjih«, ki smo jih imeli svoj čas polna ušesa in z njimi tudi prezirljivo odgovarjali tistim, ki so nas pogosto dosti preveč načelno opozarjali na te »notranje rezerve«. Najbrž niso bili dobri psihologi in metodologi, kajti dosegli so to, da se nam je pojem »notranjih rezerv« prav kmalu priskutil.

Se zdaj ni kaj dosti slišati o njem. In ko bi ne bilo tiste široke mize s poplinom v »Muri« in omenjene pripombe naključnega spremljevalca, bi jih tudi mi pustili spati spanje pravičnega.

Tako pa smo šli na pomenek k direktorju Zavoda za produktivnost dr. RADOVANU ANDREJČIČU.

*

— Povejte nam, tovariš direktor, so notranje rezerve fraza ali resničnost? Natančneje: v mislih imamo tiste notranje rezerve, tiste prihranke, ki jih je mogoče vtakniti v žep, ne da bi podjetje pri tem kaj prida investiralo. Prihranke, ki so za podjetje tako rekoč zastoj.

»Notranje rezerve še zdaleč niso fraza. Napišite to in močno podčrtajte! Pri našem delu smo se o tem že velikokrat in temeljito prepričali. Pri tem imam v mislih prav razne izboljšave brez investicij. Natančnih izračunov o tem sicer nimamo, ker jih ni bil še nihče voljan financirati, lahko pa napišete, da je v Sloveniji tega skritega denarja še zelo veliko.«

— Katere delovne organizacije najbolj prizadevno iščejo svoje notranje rezerve? Tiste, ki stoje dobro, ali tiste, ki jim teče voda v grlo?

»Ne prve ne druge. Ponavadi je za preiščevanje o izboljšavah najprimernejši čas, ko gre podjetju nekako srednje: ne pre- dobro in ne preslabo. Poleg tega naj vas takoj opomnim, da so notranje rezerve podjetij pogosto tudi v zunanjih zadevah.«

— Kako to mislite?

»Tako: Kup notranjih rezerv podjetij se skriva v pametnih ukrepih od zunaj: od sprememb v deviznem sistemu do sprememb pri uvozu in tako naprej.«

— To je vsekakor res. Toda ostanimo pri tistih notranjih rezervah, ki jim je kos podjetje samo. Pri tem pustimo ob strani tudi že znane resnice o skritih rezervah pri uresničevanju psihološkega pravila »pravi mož na pravo delovno mesto« in druge tehnološke in ekonomske premike v podjetju, ki so nekako »velikega kalibra«. Nas zanimajo predvsem drobni, tako rekoč prese- netljivi prihranki, ki nam tičijo pod rokami in pred očmi, ne da bi jih opazili.

UMETNOST VZORČENJA

»Denimo, da podjetje izdeluje motorje. Zanje potrebuje posebna ohišja, ki jih kupuje v nekem drugem podjetju. Torej mora ohišja, preden jim vgradi motorje, temeljito pregledati, drugače se lahko zgodi, da bo vse delo z vgrajevanjem motorjev nesmiselno.

Podjetju sta na voljo dve možnosti: da ohišja pregleda ali jih slepo da v proizvodnjo. Denimo, da jih sklene pregledati. Pregled enega ohišja (potrebne meritve, laboratorijski test in drugi preskusi) stane 3150 starih dinarjev.

Denimo še, da je teh ohišij 900.

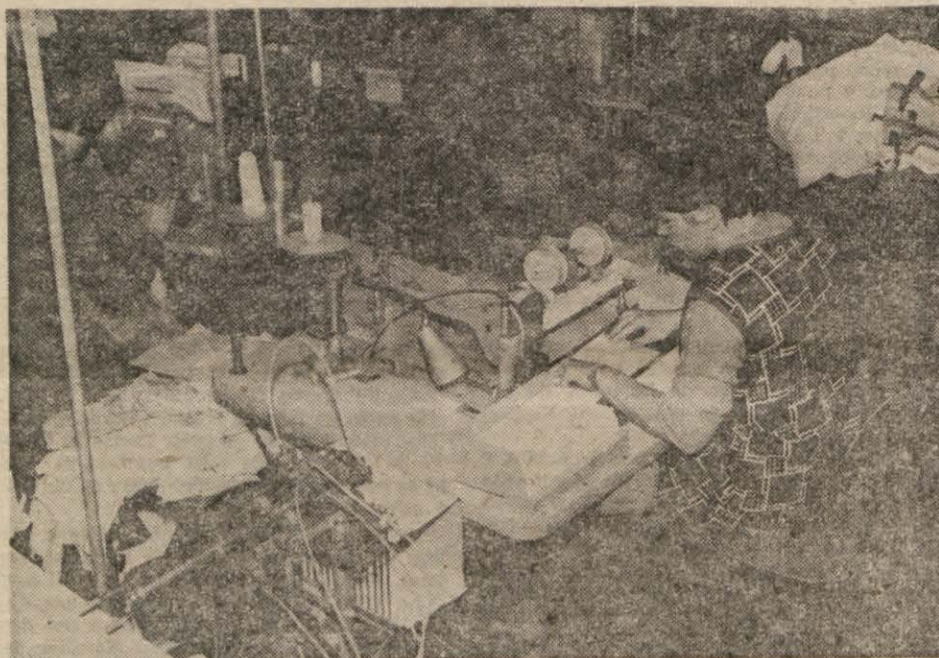
Zdaj se v podjetju vprašajo. Naj pregledamo vseh devetsto ohišij? Ali naj si prihranimo delo in jih odberemo za pregled le nekaj naključno izbranih?

Če se odločijo za prvo možnost, bo kakovost sicer zagotovljena, toda porabili bodo mnogo dragocenega časa in kup denarja. Če so se odločili za drugo možnost in pregledali le kak po naključju izbran kos, je to toliko kot nič, zakaj na tak pregled se sploh ne morejo zanesti.

Pa je prava rešitev kar se da preprosta

„NOTRANJE REZERVE“
ŠE ZDALEČ NISO FRAZA!

CENTIMETRI IN SEKUNDE, KI POMENIJO MILIJONE

Vse je videti tako preprosto — pa ni! Le milimeter prekratek ali predolg šiv za srajčni zapetnik bo navrgel dolgotrajno dodatno delo, preden bo napaka odpravljena. »Zato nam bo vmesna kontrola tudi tu prihranila ogromno časa. In čas je pri nas denar,« pravijo v tovarni »Mura«.

in na dlani. Kupiti je treba le navadno, srednje debelo knjigo z nešteti vzorčnimi tablicami za vzorčenje, jo odpreti na strani tej in tej in prebrati, kaj tam piše.

— In kaj piše, na primer, za naša ohišja?

»Če imamo 800 do 1000 teh ohišij, jih moramo na slepo odbrati najprej sedemdeset in jih temeljito pregledati. Če je med temi sedemdesetimi pregledanimi ohišji največ en slab oziroma neuporaben izdelek, lahko pošljimo sprejemo, to pomeni, da lahko mirne duše takoj pošljemo v proizvodnjo vseh 900 ohišij. Če je, nasprotno, med 70 pregledanimi ohišji več kot osem slabih, lahko sklepamo, da je pošiljka neuporabna, in jo moramo vso zavrniti.

Če pa je med pregledanimi 70 kosi več kot eden in manj kot osem slabih, moramo iz celotnega števila ohišij še vzeti dodaten vzorec — 145 ohišij in jih še posebej pregledati. Tablice v knjigi nas bodo spet poučile: če je med dodatno izbranimi ohišji toliko in toliko dobrih, pomeni, da pošiljki le lahko zaupamo, če pa je toliko in toliko slabih, jo moramo vrniti pošiljatelju. To pot je odločitev dokončna.

Račun, ki je preprost in nezahteven, je opravljen v nekaj minutah. In vsak šolarček vam lahko izračuna, koliko bomo pri tem prihranili.

Če bodo v podjetju pregledali vseh 900 ohišij, bo to stalo 2.835.000 din. Če pa bodo pošiljko pravilno vzorčili, bodo v prvem primeru in pri krajšem postopku pregledani vzorec 70 kosov porabili 220 starih tisočakov, če bo potrebno še dodatno vzorčenje, pa približno 670 starih tisočakov. V vsakem primeru je prihranek zelo velik.

Se posebno velik je prihranek, če upoštevamo, da je sestavnih delov, ki jih je treba pred začetkom delovnega postopka pravilno pregledati, v mnogih podjetjih zelo veliko... In da jih je treba pregledovati ne le en dan, ampak vse leto.

— Je mogoče to čudežno knjigo tablic

uporabljati tudi v drugih podjetjih, ne le tam, kjer sestavljajo ohišja in podobno?

»Seveda! Z njimi lahko preverjamo tudi kakovost jabolk v pošiljki pa čevljev pa dokumentov v banki in, če hočete, tudi kakovost člankov v vašem časopisu!«

— Je potemtakem umetnost strokovnega vzorčenja v slovenskih podjetjih že zelo v modi?

»Lahko rečemo, da je pri nas že precej razširjena. Kljub temu pa lahko mirno zadržim, da še danes podjetja strokovno vzorčijo komaj pet odstotkov blaga, ki potuje med njimi! 95 odstotkov blaga podjetja bodisi sploh ne pregledujejo (iz tega se potem rodi slavna »jugokakovost!«), ali pa pregledujejo vse blago in si nakopijuje milijarde in milijarde nepotrebnih stroškov! Kupiti bi morali le knjizico, ki stane nekaj starih tisočakov...«

— Za konec morda še tole: je ta metoda vzorčenja povsem zanesljiva?

»Seveda je! Sestavljena je na znanstveni

podlagi, uporabljajo jo v vseh razvitih gospodarstvih na svetu in lahko zatrdim celo, da je zanesljivejša kot pregled vsega blaga, od prvega do zadnjega kosa.

Takšnih in podobnih notranjih rezerv je po naših podjetjih še veliko!

ŠE ENKRAT PRI ŠTEFANU OŠLAJU

Vrnimo se zdaj spet k Stefanu v »Muro« in k njegovim razmišljanjem o izboljšavah v podjetju. Morali ga bomo nekoliko »obrezati«, kajti kadar Stefan zajaha svojega najljubšega konjička — iskanje notranjih rezerv — ne razjaha tako zlepa.

Zato pustimo pri strani njegovo razlago o tem, kako izredno lahko poveča produktivnost pravilna, natančna in vsestranska priprava dela (v številnih naših podjetjih je še vedno bela vrana, op. p.), raje pokramlajmo malo več o tistem, čemur pravi sogovornik »iskanje napak v proizvodnji.«

»Če se v pravem času odpravimo kako napako v delovnem postopku lahko tovarni veliko prihranimo, pravi zavzeto. Če pa najdemo napako šele pri pregledovanju izdelka, bo popraviljanje te napake trajalo neprimerno več časa, kot smo ga porabili za sam postopek nestrokovno opravljenega dela. Čas pa pri nas merimo z denarjem...«

— Pojasnite, prosim, s primerom.

»Vzemimo šivanje gumbov. Samo šivanje gumba vzame delavki poprečno dve sekundi. Če gumb ni bil pravilno prišit in so takšno srajco kljub temu dokončali in zlikali in šele potem našli napako (pri likanju postane namreč zelo vidna, ker srajca nenadoma neusmiljeno vleče), bomo porabili najmanj pol ure, da bomo srajco spet spravili v red! Gumb je treba odparati, ponovno prišiti, srajco ponovno zlikati... je še ves nepotreben transport, ki je povezan s temi operacijami, in ponovni pregled izdelka! V pol ure pa pri nas izdelamo dve novi srajci! No, takih primerov bi lahko naštel dolgo vrsto!«

— Kaj torej ukreniti? Se vam splača nadzorovati vsak gumb? Ali ne bi bilo ceneje, če bi srajco, ki ima le en gumb prišit milimeter previsoko ali prenizko, kar poslali v prodajo, misleč si pri tem: »Saj to je prava figa!«

»To je dosti dražje! Trg je pri nas že zelo zahteven, konkurenca je velika in tudi izdelkom z najmanjšo napako je treba nazadnje ceno v trgovini znižati. Znižana cena izdelka pa pride za podjetje dosti dražje, kot če bi tisti izdelek z zadnjega pregleda poslali nazaj v popravilo...«

— Ostaja torej vprašanje: kaj je cenejše: vmesni pregled ali popraviljanje končnih izdelkov, za katere se pokaže, da imajo napako?

»Doslej smo imeli tudi pri nas tako kot drugod le končni pregled izdelkov. Vmesni pregled pri naši stroki nekako ni v navadi. Res naj bi mojstrice v posameznih oddelkih pregledovale tudi delne izdelke, pa nimajo časa, se s tem niso kaj dosti ukvarjale, sistematično pa sploh ne!

Potem smo se spravili na računanje in ugotovili, da pri tem, ko pošiljamo toliko in toliko končnih izdelkov nazaj v popravilo, pravzaprav veliko izgubljam! Računali smo še naprej in izračunali, da bi nas prišlo dosti ceneje, ko bi nastavili nekaj novih ljudi, ki bi pregledovali izdelke pri vmesnih pregledih.«

— In?

»Pred tremi meseci smo prvič poskusili. Čeprav trije meseci najbrž še niso dovolj, da bi posploševali, lahko že zdaj mirno trdim, da se je zamisel obnesla in da bo podjetje tako prihranilo lepe denarce, ki jih pišemo s šestimi ničlami in več...«

*

Pogovor o tem, kako najti v podjetju notranje rezerve, bi lahko nadaljevali še v drugih tovarnah in pri drugih strokovnjakih. Vendar bodi za danes dovolj. Saj tako nismo imeli drugega namena kot opozoriti črnogledce bralce (črnogledci v gospodarskem pomenu besede, seve), da vse le ni tako črno, kot je videti. Drobne lučke brlijo vsepovsod. Drobne lučke, ki se jim pravi zoprno, ampak resnično: skrite notranje rezerve.

BERNARDA RAKOVEC

Namesto novoletnih voščil zunanjim
sodelavcem in poslovnim partnerjem
smo darovali 1500 dinarjev za gradnjo
Onkološkega inštituta v Ljubljani

KAKO NASTAJA KORUNOVA
GLEDALIŠKA PREDSTAVA

NE BUDITE GOSPE, TO JE SAMOMOR TEATRA

Mile Korun (Radku Poliču): Rac, ti ne moreš iti z odra, meni se srce trga... Tina Leonova igra igralko, ki igra Hamletovo mater (Foto: Egon Kaše)

Mestno gledališče ljubljansko bo imelo 7. januarja 1972 premiero Anouilhove drame »Ne budite gospe«, ki jo režira Mile Korun. V glavnih vlogah bodo nastopili Radko Polič (režiser in igralec), Milena Zupančičeva, Janez Eržen, Alenka Svetelova, Majda Grbčeva, Judita Hahnova, Danilo Bezlač, Tina Leonova in drugi. Scena je delo Tomaža Kržišnika.

Korun: Rac, zdaj bi te prosil, če se malo sprenevedaš, ni še čisto ta pravo, gremo od začetka, gremo od začetka, sedite, sedite, sedite.

Polič: Sedite... »

Grbčeva: Ampak kdo bo kuhal? »

Korun (zagnano, pridušeno, da ne bi prekinil dialoga): Dobro, dobro, tako je prav.

Polič: Skoda, bili ste očarljivi. »

Korun (zdaj na ves glas, navdušeno): Tako ja, tako ja, svinja! Zdaj gremo pa skozi in potem kar naprej.

Polič: Kam skozi? »

Korun (ko se Polič pripravlja, da bo šel z odra): Rac, ti ne moreš iti z odra, meni se srce trga, jaz bi si kar oddahnil, ampak ne moreš iti z odra, meni je prav žal. Poslušaj, ti imaš ves model v glavi... (misli na režijski koncept).

Polič: Ampak to je težko.

Korun: Ah, nič ni težko, za dobrega igralca ni nič težko, samo za povprečnega. O, kako je bilo? (narejeno radovedno neki igralci za odrom.) V redu? Bom prišel enkrat na obisk (se počli po čelu in reče, o, mamma mia, nato Cigojevi) Sem gledal Samomorilca, ko pridete v kombinizi ven, fantastični ste. Za vse pavza, razen za Eržena, ki je predsednik, Alenko, ki jo imam rad in Raca, ki ga ne maram. Majda, v začetku si bila kot bi te iz frizerja potegnili, potem je bilo pa vse zelo dobro. A ste kdaj Sneguljčico igrali (vsem, ki so še na odru) Ne? Tudi odlomka ne? »

Polič: To pa.

Korun: A tisto, France, France? »

Polič: Ja.

Korun: Kdo zna? »

Polič: Jaz pa bog oče (v mislih ima Slavka Strnada, ki igra boga očeta v Ratu, ki ni razprodan).

Korun: To bi rad slišal.

ODMOR

Korun: Rac, to ti (zelo poudarjeno) režiraš, glej mene, da me boš znal posnemati.

Polič (izreče neko kletvico, ki je ni moč razumeti)

Korun: Kako pa govoriš z menoj, svinja. Eržen: ... greš v bistro in použiješ biftek v družbi ocvrtih kolegov... »

(vsesplošen smeh, ker bi moral reči Ocvrtih krompirjeva)

Korun (sam sebi ali pa vsem prisotnim?): Veš, kako je to grozno, ko reče, da ga ni, mene kar zazebe... lahko pa da sem nor.

Grbčeva: Ampak kdo bo kuhal? »

Korun: Majdka, a lahko to bolj nategnete. Takooo. Prvič ima mal kšihita; ta struktura je zdaj jasna, potegne gledalca. Različno, Rac!

Polič: Če moram drdrat... Korun: Ze, ampak mora biti različno, kristus aleluja... Dobro, ja, to mi je všeč, ja. Zdaj sem to prvič doživel. Jaz ne znam igrati. (Grbčevi) Zlezete sami natančno v to službo, ki ni pol hudiča vredna. Ne kaditi, Rac!

Polič: Če se pa ne morem skoncentrirati, če skoz kričiš.

Korun (Grbčevi): Zasmili se ti ta ubogi milijonar... na maximoovskem nivoju. Daj no daj Rac, teksta ne znaš.

Polič: Ne zamerite, gospodična, ampak zdaj moram imeti vajo. »

Korun: Ne se dret kot jesihar. Milo ji to povej, pa kaj vas to briga, če nimam denarja, zaradi mene jo lahko pobožam, če češ.

Polič (Korunu, zelo zaupljivo in samoočujoče): Jebenti, a veš da je to nekaj neverjetnega, če gledaš v tekst, sploh ne veš, za kaj gre.

Grbčeva: »Ostanem.«

Korun: Ne tako nežno, majhno bolj amatorsko.

Grbčeva: »Tisto, kar hočem, vedno do- sežem.«

Korun (gre proti odru, dvignjenih ramen, z glavo grozeče naprej):

Polič: »Tudi jaz imam dušo,« kline, pa sem spet tukaj (preveč na sredni odru).

Grbčeva: »Ne razumem.«

Polič: »Nič ne de. Sedite.«

Korun (Zupančičevi): Zasmehljiva, melanholična si.

Zupančičeva (sproščeno in nasmejana): Ampak je hec, da mislim, da sem.

Polič (Zupančičevi, ki ne more in ne more biti zasmehljiva): Kline, pa se spomni na kaj.

Korun (kot da ne sliši Poliča, ki je malo grob ali nervozen): Milena, ti si preveč prizadevaš... Tako, tako zdaj mene gledaš, zdaj povej (Polič jo ploskne, kaže Korunu, da on že ve, kako je treba z Zupančičevo)

ODMOR

Zupančičeva: »Rusija, ti sijajna golobičica...«

Korun: Bolj nežno, tako ena majhna solzica naj bi bila na koncu, pridušeno. Polonca, če je mogoče, pridi gor še bolj privatno. Rac, ti se kar drži, kot se zdajle držiš, bomo že videli, kaj bo nastalo.

Bezlač (ovit v staro sivo deko, pogleda ven iz svoje šepetalske kajute): »Casa sploh ni, vse se dogaja hkrati...«

Polič: Saj ne vem, kaj čem.

Korun: Saj to je fajni, si neposreden. »Slišim ga... si že tam nekje ob steni, se spomniš.«

Polič: Neeeee.

Korun (hitro in jedrnat): Se boš že. Se si prekomplisirani, tako neopredeljen, prenapet. Janez, čim boš videl, da je Rac znešan, kar pridi gor in reci tisto »predstava šepa« (Poliču slednje ni čisto prav)

Polič: »V gledališču pa se moraš zlagati za prazen nič.«

Korun: Tuka, »trenutno nimam vloge za vas«, si že tak kot Hamlet, ko ne ve, ali je nor ali pameten.

Polič: Ja, vem. »Se je moja žena že vrnila?«

Korun: Kar meni govori, dol, Rac.

Polič (se jezno udari po čelu): Aja, jebenti!

Korun (Poliču): Počasi, tiho, potem praviš »kako lep je prazen oder«. Rac, rec to bolj prizadeto, ne bodi tako vzvišen, no.

Polič (Zupančičevi): »Vem, da je umetnost umetnost.«

Korun: To ni nič, Rac.

Polič: Ja, vem. »Vem, da je umetnost umetnost.«

Korun (Erženu, ki se s stolom nagne k Poliču): Ne, to je videti pa že preveč romantično, schillerjevsko. Rac, premakni se! Kot en bacek, kot en topel kožušček se premikaš po odru, da bi se človek kar vate zarinil in zaspal. »Vem, da je umetnost

umetnost«, ti imaš to Mileno tako rad, da ji ne moreš nič surovega reči. (Nenadoma zatuli) Far!

Zupančičeva (Poliču): »Far!«

Polič (Erženu): »Torej nimam pravice, da za kulisami pobožam žensko, če me to vesele. Vselej me je mikalo, kakor miha družega.«

Korun (Poliču, dokaj nepričakovano): Shujšati, to debelo rit.

Polič (Erženu, zelo mirno, ampak strupeno): Kaj dela ta tu, samo moti vajo Koruna, koga pa.

Eržen (Poliču, mirno in zaupljivo): Si igravec? (Polič prikima) Potem moraš pozreti.

Korun (Zupančičevi): Ampak zdaj si en ton ujela, ki se mi zdi zelo zanimiv. Rac, tuka se odsmeješ.

Polič: He, he.

Korun: Ne še.

Cigojeva (Poliču, nadvse zapeljivo): »A pridem k vam?«

Korun (odrine Poliča in priskoči k Cigojevi): Ne, čakaj, to pa meni reci.

Cigojeva (enako zapeljivo kot prej): »A pridem potlej k vam?«

Korun: Jaaaa.

Polič pod odrom vadi Korunove kretnje, ki kdaj pa kdaj spominjajo na ples Grka Zorbe. Korun pride k meni in mi da poljubček na lice.

Jaz: »A pridem potlej k vam?«

PRAZEN ODER

Polič (zdaj Hamlet, gre proti dnu odra): »... prizor z materjo, morda je to najskrivnejši...« o madona, kako je zavnelo! (se s strahom ozre okrog sebe)

Korun (je malce nejevoljen, ker ni Judite Hahnove, potem pa le pride in vsa preplašena razlaga nekaj o tem, da je mislila, da nima vaje): Ti nimaš kaj misliti, drugi mislijo zate, ti moraš čutili.

Hahnova: Saj čutim, vidiš, da sem tuka.

Korun (Hahnovi, ki je zdaj Ofelija, Hamletova in Poličeva mati hkrati): Ne, ne, v eno smer gledaš, kot osa, melodramatsko, srce, se hočeš, operetno! Janez, rabim eno osebo na odru, ker gor so sami komedijski (v resnici so štiri ženske).

Eržen (galantno): Hvala, Mile.

Korun: Štiri ženske na odru, po dve in dve, nimaš lepšega. (Zupančičeva se zvija v nekem nemem, zanesenem ritmu): Tisti stavek, ki ga imam tako rada...

Korun skoči na oder, zleze pod dolgo mizo, edino, kar je na povsem praznem odru. Potem nekaj časa kleči tam spodaj in z obema rokama udarja po tleh, kot kakšen temnopolti glasnik. Čez čas se splazi izpod mize in, še vedno na kolenih, začne vestno pobirati žebličke, ki jih je kdo nemarno raztrosil po tleh. Oh, koliko žebličkov, reče.

Zupančičeva: »Mogoče bi znala lagati, hotela bi poskusiti... Če bom lepega dne koga ljubila, ne bom nastopala v gledališču, rodila mu bom otroka, kopico otrok.«

Korun (Poliču, ki se zvira po mizi): Vse di se.

Polič: »To je utrudljivo.« (se še vedno zvira)

Korun: Ha, ha, to je dobro... Rac, tisto, ko ležiš kot zaklan vol, ni dobro. Tako mora biti, kot tisti rimski vojak. (Polič se uleže po strani, nekako tako kot tisti rimski vojak)

Polič: (nekaj skače po odru, kot da režira ali kaj)

Korun: Rac, to ni dobro, ne delaj po svoje, ti ne znaš režirati, to sem ti že zadnjič rekel, srček.

Polič (potihoma kolne v brado, nekaj od gajd, potem ugotovi, da je vse zastalo in gleda njega): Kaj je zdaj?

Zupančičeva (nežno, a vendar opominja- joče): Tekst pojdi brskati!

Polič (spet zakolne): Aja! in gre k šepetalcu brskati po tekstu)

Leonova (pride na oder v nekakšni oguljeni domači halji, pod njo ima dolgo črno spodnje krilo z volani, je igralka iz Comédie Française in Polič jo je angažiral za vlogo Hamletove matere, zdaj govori Korunu): Jaz ne bi vrgla na tla, mogoče na prakti- kabel...

Korun (gre proti odru): Bom razmislil. Ne.

Leonova (vztraja): On je moj kolega, Hamlet v igri...

Korun: Toliko prej. Veste, jaz imam skušnjo z vračnanji vlog. Vrzite, kamor bo padlo, bo padlo, četudi njemu v glavo (Polič-Hamlet objema ogromno lepenkasto cev in se komaj zaznavno privatno zabava)

Leonova: Ampak kako bo reagiral, ko nima teksta.

Korun: Bo pogledal.

Polič (objema tisto cev in vpije na najrazličnejše načine »moja mati, moja mati, moja mati«): S to mojo materjo pa ne vem kaj bi?

Korun: Kaj mene vprašaš?

Polič: Ne vem.

Korun: Shakespeara vpraš... Rad bi, da bi ta prizor ohranil avtentičnost vaje.

Markovčič (pride z desne, v zeleni bundi, Hahnova ga začne karati, ker ni prišel prej na vajo): A zdaj bom še tebi odgovarjal!

Glas (Marjana izza kulis): Ja, sem te že prej klical.

Markovčič (nedolžno, kot otročiček): A ti me večkrat kličeš?

Korun (narejeno razumevajoče): Ne more, ne da bi te klical.

Markovčič (se razneži, teatrsko zanosno proti vsem, ki so na odru): Neeeee, jaz imam veselje s teatom!

Polič (Korunu, ki nekaj objema Svetelovo): Zberi se malo, no!

Korun: Ja, pa se moram res! (gre z odra, sede nekje zadaj v dvorano in nekaj časa molči, potem kar naenkrat): No, no, no, samo objemali se bomo, kaj je zdaj to (igranci in igralko skočijo vsaksebi).

Leonova: (spet nekaj o svojem občutku)

Korun: Tuka se bova morala podrediti tistemu, kar jaz občutim, ste zato? hvala lepa (precej hladno je).

Markovčič in Hahnova (poskušata lju- bezanski prizor)

Korun: Hamlet gre v nič, brez miselno je, tja v tri pirovske, v samomor, to je višek, ta teater se mora izkazati za nesmiseln. Samomor teatra. Vse mora biti zadušno.

Polič (zdaj je na praznem odru čisto sam, počepne ob zadnji steni): »... star sem, drek.«

Eržen (priskaklja od leve, vendar ga ustavijo)

Glas (Marjana izza kulis): Konec, nehati moramo (vse se tiho razbeži in Korun se obleče ter hoče oditi iz dvorane)

Korun (meni, mimogrede): Kar na jok mi gre, vsakič ko gledam tole, tegale Raca, saj to je kot da bi bil jaz. »Star sem, drek.«

V vrsto vsi, ki ste imeli letos največjo srečo, da vas preštejemo! Kar precej vas je, vidimo: od tistih, ki ste zadeli na loteriji okrog milijončke, do tistih, ki ste po prvih štirih ali petih hčerah navsezadnje prideli še sina, kar je še prav posebna sreča in blaženost, pravijo nekateri. In tu je še Bine, ki je padel iz sedmega nadstropja in ostal živ (in malone tudi zdrav), pa Štef, ki mu je umrla teta v Ameriki — sploh je ni poznal — in mu zapustila lepo okroglo premoženje. Tu je tudi precejšnja vrsta občanov, tako rekoč zapisanih smrti, kot imamo navado reči, a se jim je po čudežu ali po zaslugi spretnih dohtarjev nenadoma, ko so jim že svečo držali, obrnilo na bolje.

In zdaj vas, preljubi občani, vprašam: kje naj najdemo prostor, da bi našli vse uradno ustoličene in priznane slovenske krompirjevce 1971a?

Ni ga! In ker ni prostora za vse, smo se po kar se da napornem tuhtanju naposled odločili le za eno kategorijo srečnežev 1971, za tako imenovane »prometne krompirjevce«. Vse leto pišemo o krvi na cesti, o solzah in osmrtnicah, o vdovah in sirtah, ki jih je pustila za seboj zveržena pločevina. Po 364 dneh črnih prometnih kronik v naših časopisih pa smo si zadnji, 365. dan privoščili malce drugačno, nasmejjano prometno kroniko.

S tem seveda še zdaleč nočemo trditi, da se že jutri in pojutrišnjem ob prebiranju podobnih poročil ne bomo spet jokali.

Danes pa je novo leto, torej se danes smejmo!

O JOŽETU, KI JE OD MRTVIH VSTAL

Pravzaprav Jože ni vstal od mrtvih, ampak iz nečesa, česar pri najboljši volji ne bi mogli več razglasiti za avtomobil (glej sliko!). In tisti, ki bi uganili celo, kakšne znamke je bilo njegovo nekdanje vozilo, bi zanesljivo zaslužili posebno nagrado prizadete tovarne.

Pojdimo lepo po vrstih!

Bilo je megleno, pusto jutro in na kalendarju je pisalo sredo, 15. decembra. Tisto jutro je bilo pod klancem pri motelu Medno na Gorenjskem kar precej nesreč. Povečini je prišlo takole po sto, dvesto jurjev (starih in še ne devalviranih) na stlačen zadek ali pokrov. Skupni imenovalec vse prizadete pločevine je bila čudna stvar v jarku pod klancem, spričo katere so vozniki divje pritiskali na zavore — in se zaletavali. Tista stvar (spet poglej sliko!), ki je bila nekdanje avto, je imela oblike, kakršnih zlepa nikjer ne vidiš. Celo naš fotoreporter Edi, ki že tretje desetletje po službeni dolžnosti pritiska na sprožilec ob vseh mogočih in nemogočih nesrečah, je dejal, da »tako stolčene korete ni videl še svoj živ dan«, in to so — sklicujemo se na kar se da zanesljive vire — malo pozneje dejali tudi na zavarnišnici.

Tudi mi smo se v sredo peljali mimo tistega kupa nesreče pod klancem in kot vsi drugi smo zgroženo pribili:

»Kolikor jih je bilo notri, toliko je mrličev!«

Čisto nemogoče je bilo pomisliti, da so iz tistega pločevinastega sendviča potegnili koga, ki ni bil mrtev.

Vrli policajci pa so spet naredili zmedo in navkljub trdnemu prepričanju vesoljnih slovenskih firbecv napisali v poročilo o prometni nesreči:

PRI NESREČI SE VOZNIK OSEBNEGA AVTOMOBILA JOŽE VERBIČ IZ SKARUCNE 39 POD ŠMARNO GORO NI POŠKODOVAL.

»Jezus, mama, takšne sreče pa še ne,« smo rekli veselo, ko smo stopili v nizko kmečko hišico na koncu vasi. »Takšen avto vašemu fantu pa nič!«

Pa si je mati preudarno obrisala roke v predpasnik, pokimala in nas kárajóče poučila:

»O, saj je ni tako poceni zvozil! Grozno buško ima na glavi, veste!«

Nič ne rečemo, res utegne biti buška prav grozotna, toda ko smo govorili z mladim orodjarjem in tehničnim kontrolorjem v bežigranski »Tubi«, našim uradnim »krompirjevcev številka ena«, buške pri najboljši volji ni bilo videti. Prav tako ni bilo videti nobene druge podplutbe, ali praske, ali kaj podobnega.

Videti pa zato ni bilo nič, ker res ni bilo nič.

Potem smo prepustili besedo Jožetu. Čedni, postavni svetlolasi fant, ki se bo za Novo leto oženil, je pripovedoval:

Ob osmih zjutraj sem se po opravih odpeljal ... v Kranj. (Čisto potihoma pa malo v smeju: K sodniku za prekrške sem moral, pa ne zapišite tega). Že v Mednem se je naredila kolona in počasi, drug za drugim, smo jo žgali naprej. Imel sem dovolj časa, pa nisem bil nič nestrpen. Poleg tega je bila tudi megla tako gosta, da bi bila prava blaženost prehitovati.

Pod motelom je ob robu ceste stal bager, na njim pa kombi, in vsa gosja vrsta ju je

O DVEH SLOVENCIH, KI STA IMELA LETOS NAJVEČJO SREČO

O ZVERIŽENI PLOČEVINI IN O BUŠKAH

počasi prehitela. Pri tem se je hitrost vožnje še močno zmanjšala. Vozili smo največ 20 do 30 kilometrov na uro. Videl sem, da je na čelu kolone neka tatra z utripajočo lučjo, za njo pa je vozil tam 2000. No, in za tamom sem jo šibal jaz v fičko, za menoj pa drugi. Kot navadno sem za vsak primer vozil v precejšnji varnostni razdalji.

Ko smo obvozili obe stoječi vozili, se je šofer v tamu penadoma začel pripravljati, da bo prehitel tatro. Pomaknil sem se še malo v desno, da bi s strani videl na cesto pred seboj. Tisti hip pa sem prestrašeno zagledal tik pred nami na levi strani ceste luči tovornjaka, ki nam je vozil nasproti. Takoj sem vedel, da bo počilo, in sem na mestu ustavil.

Tam, ki je medtem že prehitel, je kajpada začel divje zavirati in se pomikati nazaj v vrsto, toda bilo je prepozno. Najprej je oplazil tatro, potem zadeli še v tistega pred seboj in začelo ga je vrteti po cesti.

Potem je počilo še pri meni. Pozneje sem zvedel, da me je zadeli tam najprej v prvi desni blatnik in mi močno udri streho na desni strani, potem pa me je porinil še v tovornjak za menoj. Tovornjaka sta me stisnila medse ...

Ko je prvič počilo, sem se ves napel in stisnil za volan. Bal sem se, da bom padel

iz avtomobila in prišel pod kolesa tovornjaka. Kaj se dogaja z menoj, pravzaprav nisem natanko vedel. Bil sem ves otrpel od strahu in vse naokoli mene je pokalo, škripalo, plesal sem po cesti in udarjal z glavo sem in tja ... Veste, tedaj sploh nimaš nobenih občutkov ... Le ena misel me je prešinjala: Živ sem, še sem živ, živ!

Medtem so se na levi vrata nekoliko odprla. Ko je škripanje in plesanje prenehalo in je avto obstal, se mi je v glavi podila ena sama misel: čimprej ven!

Z vso močjo sem se uprl ob skrivenčena vrata in res se mi je posrečilo, da sem jih malce odrinil. Splazil sem se iz avtomobila in sprva samo tekkel, tekkel, tja nekam proti Savi.

Potem sem se ustavil. V tistem trenutku so me začele boleti noge, glava in vse drugo. Kot mesečnik sem začel hoditi v krogu in nisem na nič več mislil ...

Končno sem odšel nazaj na kraj nesreče. Videl sem, da se je v tovornjak, ki me je ukleščil z zadnje strani, zaletel še avto-bus. Začeli so me spraševati, kaj mi je. Da me malo noge bolijo, sem rekel, sicer pa mi ni nič. Potem sem stal tam, poleg svojega nekdanjega avtomobila, stisnjena med tovornjaka. Ljudi se je nabralo vse

črno. Hodili so okoli razbitine in vse mogoče govorili.

»Madona, tale, ki je notri sedel je pa gor plačal!« so govorili vsevprek. In se uigibali, koliko je mrtvih. »Vi, gospod, ste kaj videli, kako je bilo?« me je vprašal skoraj vsak. »Sem je videl, sem rekel, saj sem jaz vozil.« »Veste, vse kar je prav! Povejte vi to komu drugemu!«, se je razhudil vsak, ki me je slišal.

No, in potem sem šel počasi domov. Kaj pa sem hotel? Peljati se res nisem imel več s čim.«

O VINKU, KI JE IZTIRIL VLAK

Stirinajstega decembra so časopisi na prvih straneh poročali o strašni prometni nesreči pri Ljutomeru. DELO je pisalo takole: LJUTOMER: TOVORNJAK V VLAK, dva vagona sta se iztirila.

Davi, v terek, nekaj pred četrto uro zjutraj, je na nezavarovanem prehodu pri Ljutomeru trčil tovornjak s prikolico v to vrni vlak, ki je pripeljal iz ormoške smeri. Trčenje je bilo tako strahotno, da sta se iztirila dva vagona, sprednji del tovornjaka pa je popolnoma zmečkalo. Po prvih ocenah je škode za več kot dvajset milijonov ...

Tovornjak, ki so mu pri nesreči popustile zavore, je šofiral VINKO KOLAR iz Radencev številka 53.

Pri nesreči si je Vinko precej potolkel nos.

(Pozneje so ugotovili, da ima poškodovano levo nogo.)

Ležal je v kotu pri oknu v pritličju murskosoboške bolnišnice. Oteklina so mu povsem splahnele in edino, kar je še spominjalo na to, da je pred nekaj dnevi osebnostno in lastnoročno iztiril vlak, sta bili daljša in krajša praska pri nosu in temna podplutba na levem licu.

Na postelji je sedela njegova mlada žena in videti je bilo, da si še vedno ni čisto opomogla od strahu. Vinko pa se je mirno smehljil in v imenitni prleščini, ki je, žal, ne znamo ponoviti, nam je dal svoj prvi intervju v življenju.

»A kako je bilo tedaj? Hja ... No, pa začnimo od začetka. Zapišite, da sem se tisti terek ob štirih zjutraj na pot prespan in dobre volje v Bjelovar sem peljal svoj tam 5500 s prikolico. Naloženih sem imel šest tisoč steklenic radenske vode. Tam sem namreč v službi.«

Bila je črna tema in skoraj nič prometa. Prejšnji teden sem bil na dopustu. Ker je bilo šele drugi dan po dopustu, sem bil svež in spočit. A kaj sem razmišljal spotoma? Nič posebnega, vse mogoče pač ...

Mimo ljutomerskega pokopališča sem peljal naprej z enako hitrostjo kot prej, takole 30 do 40 na uro je bilo. Pridem na vrh brega in se začnem spuščati proti progi. Tedaj opazim pred seboj vlak, ki gre čez cesto. S svojim starim avtom (že tri leta vozim z njim, vete!) se kot ponavadi spuščam po bregu. Ko pridem tako daleč, da bi moral zavreti, zavor sploh ni več! Stisnem enkrat, nič!, drugič, nič!, tretjič, nič! Zavor ni! V zadnjem hipu, tistem, ko se že vidim vkup z vlakom, začnem loviti ročno zavoro. Jo pritegnem, pa je že počilo. Z vso hitrostjo sem šel v vlak.

Tistega potem nimam več v spominu. Ko je vse utihnilo, sem začel lesti ven. Ušel sem se na rob ceste. Iz glave mi je tekla kri, dva robčka sem imel precej krvava. Malo sem se zbrisal, malo sem se zbrihal, potlej pa sem začel hoditi okoli avta. Vlak, čeprav z iztirjenimi vagoni, je odpeljal še malo naprej, tako da ga od tam nisem videl. Prednji del mojega tama je bil v jarku, drugo pa počez čez cesto. Malo stran s proge me je porinilo, kak meter ali dva ...

Kabina je bila taka, vete, da živ človek ne bi iz nje prišel!

»Ojoj,« zavzdihne žena in pokima. »Je pojdite jo pogledat! Na Tehnostroju v Ljutomeru je zdaj. Volan je šestkrat zlomilo in ga zabilo v steno. Vinko je najbrž le to rešilo življenje, da je bil sklonjen stran in dol in je lovil ročno zavoro ... Grozno je videti tisto zmečkano pločevino!«

»No,« nadaljuje Vinko, »potem sem kakih dvajset minut hodil okoli avta. Od nikjer nikogar. Ze sem se pripravljal, da stopim peš na milico v Ljutomer in prijavi nesrečo, ko je le pripeljal neki osebnostni avtomobil. Tisti me je potem odpeljal na milico. Z milice so me poslali v zdravstveni dom in potem naprej v bolnišnico.«

»Kaj pa bodo zdaj v Ljutomeru z vašim tamom?« sem vprašala.

»Prodajajo ga,« je rekel. »Za dva ali tri milijone.«

»Za dva ali tri milijone? Tisto zmečkano pločevino!«

»Saj zadaj je še čisto cel, vete! Od šest tisoč steklenic se jih je štiristo razbilola. Štiristo steklenic in en nos (in malo tuha noga).«

Da o iztirjenem vlaku ne govorimo ...

BERNARDA RAKOVEC

Tovariši, prevzel naj bi dolžnost,
da temu letu bil bi za grobarja,
da bi obral do kraja golo kost,
razkril (narahlo) našo revo in bridkost
in pa uganil, kje slanik zaudarja.

A že v začetku vsakdo naj izve:
ničesar, kar ne sklada se z ustavo!
(To malo ni, preveč pa tudi ne)
Ker praksa kaže, kdor gre malo dlje,
brž z nosom butne ob državo.

Jaz nisem Brecht, ki se ga je napil,
na stol je stopil in tako zavpil:
»Tovariši, tako je in tako:
ti, ki nam z mize jemljejo meso,
nas ljube zadovoljnosti učijo.
In ti, ki zase vse pograbiš,
nam kar naprej o žrtvah govorijo.
In sita vrana lačni žvrgoli
o zlatih dneh, ki bodo še prišli.
In tisti, ki zaradi njih drvi
država in vse skup hudiču v rit,
trdi: delavcu ne damo oblasti,
ker je za vladanje preveč zabiti! ...

Ne, ne, prijatelji, nisem bedak.
Ne zinem, kar mi v glavo pade.
Res, naš vsakdanji kruh je trd in drag,
tudi z devizami je menda vrag,
a jaz za to ne grem na barikade.

Kajti, ne bo po glavi jih dobil
ta, ki koristi naroda izdaja,
ta, ki presežno vrednost si je prisvojil,
ta, ki je samoupravo v farsu spremenil,
ta, ki v tujino naše delavce prodaja.
Ne, ne, tepem bo ta, ki bo dejal,
da ta in ta škodljivo je ravnal.

Zato satiro stran! To je nestvor.
Nič nimam zoper poljsko ali špansko.
Satirični domači umotvor
pa je preklet kakor umor.
Jaz si ne upam z njim na Kranjsko ...

To leto je bilo kot vsa doslej
nad vse uspešno, plodno, zmagovito,
vse šlo je gor (in malo preko mej),
a generalno vzeto vse O. K.,
celo oblast (In vragovo kopito.)

Ce se dotaknem najprej oblasti,
to leto se spet malo je zredila,
tam gori nekam zase se drži,
a če je res nihče ne razjezi,
je kar pohlevna, da ne rečem mila.

(Za vragovo kopito pa velja,
da je nadloga. Pravzaprav spotika,
Vrag ta svoj parkelj vmes ima
povsod, kjer se zadeva zavoza,
kjer se zatika in iz rok izmika.
Ce bi samo na kratko vam naštel,
kje vse je letos zlod podstavil nogo,
lahko poseben bi TT izšel
in narod bi vse leto klel.
Zato: nadloge res bilo je mnogo.)

Povem vam rajši, da bila pomlad
to leto je zares kot v socializmu,
Poletje sredi polj in trat,
jesen, ogrnjena v škriat,
pa taka, kot nikjer v kapitalizmu.

In po pravici. Za dnih nekaj let,
odkar so tri reforme nam uspeli,
dežela je postala vrt (vse en sam cvet),
v katerem ljudstvo srka med
kakor na paši ajdovi čebele.

Lepo je v naši domovini biti mlad,
so družno generacije zapele.
Ljudem je v srca dahnila pomlad
in prepočila strah, obup in hlad
iz te prečudežne dežele.

Kako nam je lepo, lepo ...
Res, prelepo! Kar glejte časopise.
Se ta, ki sam je vzel slovo
in se obesil na drevo,
je nesel v grob najlepše vtise.

»Kako tam delovni ljudje živijo!
Kakšno je zdravstvo, šolstvo, pokojnine!

NOVOLETNI KABARET

NAŠA SLAVA V SVETOVNEM MERILU

REFERAT TOVARIŠA ERVINA FRITZA, SPECIALISTA ZA
HVALO NAŠIH NAJBOLJŠIH PRIDOBITEV IN SPLOH NAŠE
ŠTVARNOSTI

Zene tri leta so doma, kadar rodijo,
Francozi in Angleži govorijo,
»Ja, ja, lahko se nam cedijo slinela ...

»Ja, ja, pa jim je res lepo,
vzdihujejo ob svojem pivu Svedi,
vsi delajo in vsi odločajo
in koliko ti vrage tam zaslužijo!
In Svedi vsi so od zavisti blede.

Ze nekaj let prihaja delat k nam
vsak dan nov vlak zahodnih Nemcev.
Ker komajda zmagujemo program
in ker naš narod noče, da bi užival sam,
delimo srečo si z milijoni inozemcev.

Te silne množice, ki delajo pri nas,
da bi si vsaj za avto prislužile,
zdaj vsako leto tale čas
se vračajo domov tja v rodno vas
vse polne dinarske konvertibile.

Pri nas brezposelnosti kajpak ni,
berač je prava rariteta,
pri nas poslednji pometač živi
kot v Indiji in Koromandiji.
Se bolje se živeti nam obeta.

Delikti nagloma kopnijo,
razrednega sovraga ni,
organi skoraj križem rok sedijo,
da bi poklic ohranili,
otrokom cukrčke delijo.

Ce zmanjska kje demokracije,
lahko je vsak dobi pri nas
poceni in brez provizije.
Z njo vse izgube svoje krije
in še ostaja je za nas.

Korupcije več ne poznamo.
Kadar naš človek zanjo čuje,
tuje državnike opsuje,
največkrat pa zgolj zmigne z rama.

Ce bi naš človek rad spoznal
od bližje gospodarski kriminal,
pa mora sploh na tuje.

Ameriški senat in vlada
poslala k nam uradne sta ljudi.
Ta naš sistem pobliže bi spoznala rada.
Saj vsa Amerika od vzhoda do zapada
naš way of life posnemati želi:
v saloonih kavboji, revolveraši, brivci
popolnoma na cviček, so prešli,
na glavi pinč in petelinji krivci,
marela kranjska s sedla jim visi,
juke-box v saloonu Avsenike le vrči,
in kot se pred nedavnim je razkrilo:
pri nas spet prosijo za večje posojilo.

Ja, delegacije se kar vrstijo,
vsi nas posnemati žele.
Ko rabijo Francozi novo teorijo,
nov stil ali filozofijo,
se kar pri Pirjevcu zglase.

Vsa pesniška Evropa gleda
v pero Tomaža Salamuna
in če zapiše se mu le beseda,
povzame brž jo vsa pišoča čreda
od Eliota do zadnjega kopuna.

Ko skupnost narodov je videla
našo SAZU akademijo,
spoznala velmože, ki v njej sedijo
in zlasti še Predsednika,
ki v Lastnem Jazu Vse Slovenstvo družijo,
od takrat narod vsak ima
takega Vidmarja, kot ga zasluži.

In še in še. Ne bom našteval več naprej.
Nekoč je rekel vrti Periklej,
ko padle borce je častil:
»Atene so in so bile vselej
visoki vzor naprednih sil.«
V tem govoru je pravzaprav
Slovence napovedoval.

Saj mi res nosimo zastavo
in bomo jo nosili še naprej
s ponosno dvignjeno, zravnano glavo,
v blaginji, ki je našo slavo
ponesla preko mej.

NEKAJ PERSPEKTIV ZA PRIHODNJE LETO

PO ODMRZNITVI CEN SE
VSE REČI NE BODO ZVIŠALE

KLJUB SKRAJŠANEM
DELOVNEM ČASU BOMO
DLJE V SLUŽBI

V NEMČIJO
BO ODŠLO
REKORDNO
ŠTEVILO
NAŠIH LJUDI

KOS

Vaš kraj v našem zrcalu

OTEPOVCI: VSE NAJBOLJŠE V NOVEM LETU! DOBRO KOLJITE!

CRNA KUHINJA PRI CVETKU: Ena zadnjih v Studoru, ena zadnjih na Slovenskem. Lepa je, a je težko živeti v njej

V bohinskih vaseh se je vse do današnjih dni ohranil zanimiv in prijazen novoletni običaj, ki mu pravijo »otepanje«. V Stari Pužini pa v Srednji vasi je ta običaj v navadi na Silvestrovo, v Studoru pa ga opravijo že na dan svetega Stefana.

V izrazito kmečkem Studoru se zbero vsi fantje, ki so še ledik in frej. V Studoru so oblečeni v vsakdanje obleke, v drugih vaseh pa se namaškarajo v kožuhe. Edini studorski fant, ki obleče kožuh, je mer. Mer je navadno najstarejši fant. Se pred leti je bil mer Janez Andrejev, ki je opravljal to častno dolžnost celih trideset let. Umril je kot fant, star skoraj osemdeset let. Sedaj v vasi ni starega fanta, pa ga je nadomestil mlad.

Zbrani fantje gredo od hiše do hiše in že na pragu lepo voščijo: »Vse najboljše v novem letu. Pa dobro koljite!«

Harmonikar, ki ga imajo s sabo, ves čas igra poskočne, mer si v svojo knjigo brž zapiše, če je pri hiši kak deklíč, goden za možitev. Fantje pa nastavijo vrečo za klobase, če pa je dobra hrufeva letina in se je tistega leta nakuhalo kaj prida domačega žganja, nosijo s seboj tudi »zaberprunarc« (poldrugolitrsko zeleno steklenico).

Fantovsko družčino ljudje radi sprejmejo in še raje prijazno voščilo. Če pa fantje kako hišo zgreše, so ljudje prizadeti. Zgreše pa jo za kazen, če je kdo izmed domačih prejšnje leto čeznje zabavjal.

Zvečer se vsi oteповci zbero na širni, tam imajo svoj prostor. Preštejejo klobase in če jih je veliko, jih nekaj prodajo in kupijo vina. Nekaj pa jih skuhaajo.

Potem gredo po deklíče — za ples. Vsak, ki ima kje kaj ogledano, gre svojo iskat.

Včasih so se tega običaja udeležili vsi domači fantje, sedaj pa se nekaterim zdi stari običaj že bolj fehtarija.

Stari pravijo, da je šlo včasih tudi za to, da fantovska veselica ni preveč stala. To so bili časi, ko je bila klobasa že nekaj vredna. Sedaj pa imajo domači fantje pri šestnajstih, sedemnajstih letih že službo in denar. Bolj jih mikajo zabave, ki jih zvabijo v bohinske hotele. Tudi za studorsko prijazno fantovsko novoletno voščilo lahko rečemo, da se sramežljivo umika moderni dobi, da izumira. A v letu 1971 se je še obdržalo!

ŠALJIVE RIMANE RESNICE

V Studoru živi sedemdesetletni kmet Franc Cvetek ali po domače Ukčov Fronc. To je trdna bohinska grča, bister kmet, navajen trdega dela, rad pa udari tudi kak satiričen ali humorističen verz. Napiše jih v domačem bohinskem narečju. Nad vse pa je zaljubljen v svojo slikovito domačo vas, v Studor in v ves Bohinj. V mladih letih je bil planšar, sedaj pa je nepogrešljiva osebnost na vsakoletnem kravjem balu, na katerem ob gromovitem ploskanju in smeju vsakokrat prebere svojo verzificirano aktualno kroniko.

Pa si oglejmo nekaj njegovih rim!
Takole predstavi svoje kraje:
*Lepo je v planini, kjer živina se pase,
tam pelin, encjan in arnika rase,
če nas kaj po trebuhu ščiplje,
ni treba, da nas že dohtar tiplje.
Na vsakem koraku zdravilna zelišča
popravijo škodo okrog središča.
Če večkrat obiščete naše planine,
ne boste rabili bolniške blazine.*

Saljivo razmišljanje o lepih planinah kot-ča takole:

*Meščani imajo cirkus, kino,
planšarji imamo pa planino;
ko zjutraj v gore sonce sije,
je to lepše od televizije.*

V verzih ne pozabi niti na družbeno kritiko:

*Casopis nam večkrat piše,
da hribovcem se davek briše.
Pa greš v Radovljico na poizvedbo,
kako je zdaj s ta novo uredbo.
Tiho ti povedo na usesa,
da kot planšar ne dobiš regresa,
óóóóóó le mleko in živino,
zato si pa ob pokojnino.*

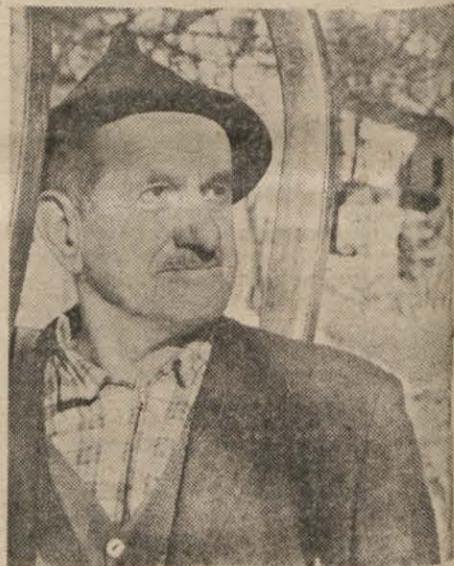
Ukčov Fronc je rad tudi poučen:
*Bohinj je lep in ocarljiv,
je pa tudi zapeljiv.*

*Može, ki še srca streljajo,
žene naj v Bohinj spremljajo
Možem bodite v podporo,
ko vživajo planinsko folkloro.
Če moža pustite same,
čut samote jih prevzame:*

*Ko so že mal bolj spočiti,
začnejo na sprehod hoditi,
kramljajo s sosedomi
s prijaznimi besedami.*

*Ko pa zvečer zapoje sova,
postaneš lahko mlada vdova.*

Ukčov Fronc pa se predaja pesniški muži le enkrat na leto, v drugih dneh kmetuje in gospodarji. Rad pove tudi kako saljivo, da se vse trese od smeha

UKČOV FRONC: Trden kmet, šaljivec in vnet tudi za turizem. Čez ramena ima obešene samotežne sani za seno voziti

PO NAŠI DEZELI NEKOČ IN DANES

PRED 100 LETI

KRIŽEVSKIM PRIGORCEM LAKOTA ŽUGA

Kostanjeviški okraj je jako ubožen, posebno letos. Ječmena, rži, pšenice in ajde je veliko manj zrna memo lani: krompirja je malo, turšice in repe malo, sena je na travnikih blizu Krke bilo tudi malo, ker je Krka o prvi košnji jako izstopila in veliko škode napravila. Kar vinstvo zadene, so nižje gorice od zimske pozebe hudo trpele, tako, da smo od srednjega pridelka drugih let komaj deseti del dobili. Velik del ljudi tedaj nima ne vina, ne denarja, žito bo kmalu povžito, in kaj potem? Lakota jim žuga, posebno križevskim Prigorcem, ktere je še ta nadloga zadela, da zavoljo prezgodnjega snega niso še nič posejali.

Novice, 1871

PRED 50 LETI

ZOPET GRANIČARJI

V Cepincih in sosednih občinah gornjega Prekmurja se je po zaslugi tamošnjega župana, ki se je okorajžil in naznanil vse meje presegajoče počenjanje obmejnih čet. Uradno se je dokazalo do 15 posilstev, več slučajev batinanja, izsiljevanja ite. Cel zvezek grozodejstev je predložen vladi. Ali bo ta naredila skraj red na naših mejah? Ljudstvo je vse preplašeno.

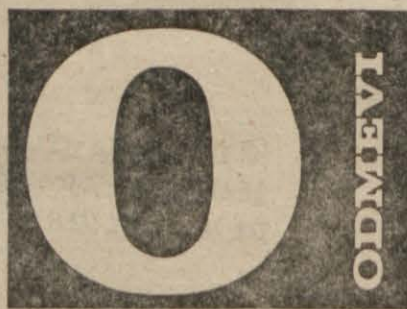
Slovenec, 1921

PRED 20 LETI

ODPUST 575 OSEB OD DRUŽBENO-KORISTNEGA DELA

Z odločbo notranjega ministra FLRJ Aleksandra Rankovića je bilo včeraj oproščenih nadaljnega prestajanja kazni 575 oseb, ki so bile poslone na družbeno-koristno delo zaradi informbirojskega delovanja. Največ teh oseb je delalo v Brezi in ko jim je bilo sporočeno, da so pogojno odpuščeni, so sklicali shod, na katerem so sprejeli tudi pozdravno brzojavko CK KPJ, v kateri pravijo, da obžalujejo, ker so se dali zapeljati od lažnive informbirojske propagande, in da hočejo biti odslej najodločnejši branitelji svoje socialistične domovine, njene svobode in neodvisnosti.

Slovenski poročevalec, 1951

VARCUJ, TOVARIS, ALI ŽIVI NA KREDIT?

Kako napačno so me moji starši vzgajali glede varčevanja. Že kot otrok sem imel hranilno knjižico in vsak dan, ki bi ga lahko dal za kruh, sem vložil v hranilnico. Kolikokrat sem šel mimo pekarnice, kjer je lepo dišalo po svežem belem kruhu, pa sem se premagal, da ga nisem kupil, in sem bil zadovoljen s koščkom črnega, pa še tega velikokrat ni bilo. Tako sem do druge svetovne vojne prihranil kar lep denar, da bi si bil lahko zanj kupil manjšo kmetijo. Toda vse je propadlo. Ničesar nisem imel od tega varčevanja.

In čeprav sem imel izkušnje glede varčevanja, sem po vojni spet varčeval in dajal v hranilnico. To mi je bilo pač v krvi, ker so me tako vzgojili starši. Toda čeprav redno vlagam v banko, vrednost pada. Ali ne bi bilo

boljše, ko bi nakupil starega železa?

Zaupal sem v reformo pa naj tudi v stabilizacijo in nisem denarja vzela iz banke, da bi kaj kupil, nasprotno, še naprej vlagam. In ko prinesem v banko, se mi zdi, da me uslužbenec kar nekam pomilovalno pogleda. Morda si misli, da z menoj nekaj ni v redu.

V neko hranilnico sem leta 1957 vložil 60.000 Sdin. Tedaj je bila krava vredna 40.000 din. Vloga je zdaj skupaj z obrestmi in valorizacijo narasla malo čez 100.000 Sdin. Za to zdaj ne dobim niti teleta. Pomeni, vložil sem eno kravo in pol, a zdaj ne dobim ven niti celega teleta. In če bom kaj dolgo čakal, bo vloga vredna toliko kot petelin. Zdaj pa pogledite tistega, ki je bil pametnejši od mene pa je v tistem času vzel posojilo v vrednosti ene krave in pol, vrnil še enega teleta ne bo. Če pa bo še počakal, bo vrnil vrednost enega petelina.

Varčevalci so pač bolj skromni ljudje, morda tudi pošteni, pa zaupajo in verjamejo v pravičnost in poštenje. Niso špekulantje, ampak varčujejo in verjamejo, da jim ne bo propadlo. Medtem pa živijo skromno. Zdaj pa pogledite tiste, ki si sposojajo, da si zgradijo lepe hiše, vikende, kupijo avtomobile. Lahko rečem, da imajo veliko tega na račun varčevalcev.

Če že denar nima stalne vrednosti, zakaj se ne bi pri vlaganju nekako določila vrednost vložene denarja.

ZALJUBLJENE SREDE

Studorska cerkev je podružnica cerkvice sv. Duha, ki stoji prav ob Bohinjskem jezeru, blizu Mladinskega doma. Iz Studora je do nje dobro uro hoda. Kako da so jo postavili tako daleč?

Treba je povedati, da je bilo nekdanje vse studorsko, tudi samo jezero. Se danes imajo Studorci ob jezeru svoje parcele, v Ukancu pa svoje prve planine — »rute«, kjer pasejo trope krav, potem ko se vrnejo s planine.

Bila so leta, ko je studorskim kmetom pridelke ugonabljal črv. Ohranilo se je izročilo, da je tedaj neki moder cerkveni mož nasvetoval, naj sezidajo ob jezeru cerkvico s streho v podobi kamele in naj se zaobljubijo, da bodo poslej imeli na tri srede v tej cerkvici maše. Zaobljubo izpolnjujejo še danes, trem sredam pa pravijo »zaljubljene srede«. Slikovita renesančna cerkvičica, ki jo tuči na zunaj krase freske, pa je v sezoni na voljo tudi turistom. Zlasti tujci jo radi obiskujejo.

PLANŠARSTVO Z DRUGE PLATI

Ko na svetega Matevža Studorčani pripeljejo krave s planine na jesensko pašo v Ukanc, je tam kravji bal, velika turistična prireditev, na kateri se gnete tujih in domačih turistov. Vsak hoče od blizu videti stare planšarske običaje. Ta dan so planšarji mali bogovi. A druge dni jih skoraj ni.

Le še kakih pet Studorcev hodi v planino planšariti. Večidel so to starejši ljudje, le Petričeva Tilka je še mlada. Včasih je poleti živelo na planini tudi po dvajset planšarjev, res pa je, da je bilo takrat tudi več živine.

Studorec, ki je sam planšaril, je povedal: »Kmetijska reč ni bila nikoli rožnata. Zaslužek je bil zmerom skromen. A če drugega ni bilo, se je dalo v teh krajih še nekako živeti. Danes so druge možnosti za boljši zaslužek. Mladi gredo za njim. Danes mladi ljudje težko prebijejo po tri mesece v planini — brez kina. Mladi ljudje pa tudi kot da se sramujejo iti s kravami v planino.«

TA PRAVA ČRNA KUHINJA

V dveh studorskih hišah imajo še ta prave črne kuhinje. Takšna je kuhinja pri Cvetku. Ko smo stopili vanjo in se rokovali s štiriinšestdesetletno gospodnjo Marijo, ki pa se še hudirjevo dobro drži, kakor pravijo domačini, je potožila: »Poleti je dobro, poleti, pozimi pa je dim in mraz.«

In zares je bila kuhinja zakajena, da smo se komaj videli. Iz lončev na odprtem ognjišču je puhtelo in dišalo po kosilu,

PRI STOGOVIH: Studor je skrit za kozolci — stogovi. Kdor hoče v vas, mora najprej skozi špalir velikih dvojnih kozolcev. Menda je šlo v enega samega do sto kubikov lesa. Les je dandanes tako drag, da se noben studorski gospodar ne odloči postaviti nov kozolec.

nad ognjiščem pa je bilo obešeno meso, klobase in slanina.

Pred časom so občinski možje izrekli željo, naj bi Studorci poslednje črne kuhinje ohranili.

Smo jim rekli, pravijo Studorci, naj ljudem naredimo nove, moderne kuhinje, pa bodo ohranili tudi stare. In smo še vprašali, ali smo Studorci posebne vrste državljanji, ki nimamo pravice do napredka.

Črna kuhinja je prijetna za oko, domača, starodavna, a prav nič prijazna za gospodinjo, ki mora živeti v dimu in ki mora nenehno odpirati vrata, da se dim vsaj malo razkadi.

KLEPETAVI TURIST

V Studoru imajo tudi nekaj tujskih sob, za Ljubljance pa za Holance, Švitarje in vse druge, ki jih zamika prava kmečka vas pod gorami.

Tudi Franc Cvetek je oddajal nekaj sob. A se je zgodilo, da je oddal sobo letoviščarju ki je kar naprej hodil za njim in ga kaj spraševal.

»Ženske so me grdo gledale,« se spominja Franc Cvetek. »Me moramo delati, ti pa samo klepetaj, so mi očitale.«

Takrat si je rekel sam pri sebi, da tako ne bo šlo. Iz tega se je rodila hišica v Ukancu, čisto blizu Bohinjskega jezera. Iz hišice je zrasla hiša. Letoviščarjem so na voljo moderne spalnice s kopalnicami, po tleh je tapisom. Včasih so bili samo tujci natančni glede sob, danes so že domači, pravi gospodar. Raje plačajo nekaj več, samo da je udobno. In še meni: »Turizem pa kmečka hiša ne gresta preveč dobro vkup. Sem si zato rekel, naj se turizem preseli v Ukanc, da bo sam zase.«

VRTILJAK

Studor ima šestinštirideset hišnih števil. V studorskih hlevih moka kakih tristo glav. Večidel so to krave, ker pa ima mleko slabo ceno, rede kmetje čedalje več bikcev in volov. Večina Studorcev živi od svojih kmetij, mladi pa so večidel že zaposleni v obratih in tovarnah. Studorci pravijo: »Bolje zaslužijo, nihče jih ne preganja z davkom.«

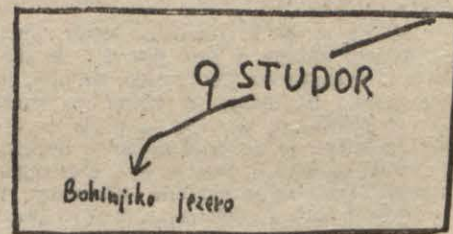
Do nedavnega je bila v vasi sirarna, ki pa jo uporabljajo sedaj le še za zbirnico mleka. Mleko pošiljajo v Srednjo vas, kjer izdelujejo slavne bohinske sire. Na pobudo Ljubljancev, ki so leta in leta zahajali v Bohinj, je ta sirarna odprla v ljubljanski ne-

botičnikovi pasaži svojo trgovino, tako da so bohinjski sirni in drugi mlečni izdelki sedaj na voljo tudi Ljubljancev. Na uho pa so Studorju povedali, da bohinjski sir ni več takšen, kot je bil nekoč. Včasih je bil sirar kaznovan, če je mleko posnel. Danes pa je kaznovan, če ga ne posname.

Bližnja Rudnica ima ime po rudniških rovih, ki so razpredeni po njej. Še med prvo svetovno vojno so tam kopali boksit. Menda so ga odvažali v dunajsko Novo mesto. Še sedaj je videti do trideset metrov dolge rove, ki pa so vsak dan bolj zasuti.

Studorci najbolj »obrajtajo« dve jedi: žgance z zeljem in žgance s kisló repo. Takole pravijo: »Gor nas drži domača hrana. Žganci, kislá repa, to je košta, da je človek zdrav po njej.«

JANEZ KAJZER

Recimo v vrednosti kakega premoženja, ali zlata. In tisti, ki ima posojilo, zakaj ne bi vrnil prave vrednosti? Kako hitro bi potem dosegli stabilizacijo. Vsakdo bi prej premislil, preden bi se zadolžil. Tudi varčevalcev bi bilo več.

Letne obresti bi morale biti tolikšne, da bi nadomestile izgubo vrednosti. To bi moralo veljati tudi za posojila. Ne bi jih vračali po nominalni vrednosti, temveč po resnični.

Zdaj razmišljam, kaj naj storim s svojo vlogo. Prestar sem že, da bi kaj zidal. Pa kaj ko me moja napačna vzgoja priklepa na hranilno knjižico.

»DOLENJSKI VARČVALEC«

SLIKA NA ZADNJI STRANI

Glejte si no! Zdaj pa res nič več ne dvomim o prenosu misli... Na kdove kakšno daljavo je ujel moje misli »anonimni pisec« dopisa »Slika na zadnji strani« in mi tako nehote prišel na pomoč. Res da se je prav krepko in po domače izrazil, toda jaz ga v tem tudi krepko podpiram, kajti povedal vam je čisto resnico. Glede te zadeve sem se že mislila oglasiti pri vas. Pa sem si rekla takole: imam sicer trdo glavo, vendar pa le ni tako odporna, da si je ne bi razbila, če bi hotela z njo — skozi zid... Dopis anonimnega pisca pa mi je vllil nekaj korajže. Z njim se strinjam v vsem. Vaše slike na zadnji strani niso niti za humor niti niso zanimive, ker ni na njih nič novega, kaj šele, da bi dajale

kak umetniški užitek! Vse to je samo nekaj skrajno neestetskega in neokusnega in za vsako spodobno žensko nekaj — poniževalnega... Ali ni škoda, da kvarite vaš sicer simpatični tednik s tako navlako? Nisem edina bralka TT, ki ji je te »pesmi« dovolj. Nešteto pritožb zaradi tega sem že slišala od naročnikov TT; ampak kaže, da imava samo dva korajžo in voljo povedati vam to: anonimni pisec omenjenega članka, ki je »skozi« Postojno grede vrgel pismo v nabiralnik, pa jaz, ki ga bom vrgla v nabiralnik na Krki, kjer nisem samo »mimogrede«, ampak kar stalno.

Želim vam srečno novo leto in — poboljšajte se!

ANICA JAVORNIK
Krka

PRETAKANJE SLOVENSKE PAMETI

Vaš članek »Koliko kubikov možganov na sekundo?« sem z zanimanjem prebral, saj tudi jaz sodim med tiste kubikmilimetre... V isti bolnišnici je zaposlen še en slovenski zdravnik. Oba sodiva med tiste diplomirane, ki so izginili neznanu kam. Tovariš Ivo Furlan bi naju težko našel, če bi po naju spraševal pri slučajnih znancih, po hišah itd. Moj nasvet: naj gre enkrat za pol ure v upravo slovenskega zdravniškega društva v Ljubljani, pa bo tam dobil celo vrsto naslovov »izgubljenih« diplomirancev, ki imajo stalno naročeno revijo »Zdravstveni vestnik«. Vsekakor sta najini

imeni tam! Najbrž je podobno tudi z drugimi diplomiranci.

Prav gotovo bi vsako uredništvo objavilo seznam diplomirancev, za katere se išče zadnji naslov. Ali ne bi bila to najpreprostejša metoda za »popis«?

DR. MARJAN URH,
Bottrop, ZRN

Ob branju vašega zelo koristnega zapisa z naslovom »Koliko kubikov možganov na sekundo?« sem obžaloval, da preiskava tovariša Iva Furlana verjetno ne bo nikoli popolna. Že v zasnovi so napake. Na primer: biotehniška fakulteta v raziskavi sploh ni omenjena, kaj šele njen oddelek, za katerega do zdaj v naši ožji domovini še ni bilo slišati, razen seveda na Zavodu za zaposlovanje, kjer je prijavljenih dvajset brezposelnih mladih diplomantov s tega oddelka. Da ne boste preveč ugibali in iskali po leksikonih in telefonskih imenikih, kateri je ta oddelek biotehniške fakultete v Ljubljani, Krekov trg 1 in Jamnikarjeva 101 (Inštitut), vam napišem: živilsko tehnološki. Upam, da boste kot veča družbenega obveščanja pogledali na omenjeni naslov in napisali kaj o našem oddelku. Direktorji živilskih podjetij bodo tako mogoče zvedeli, da obstaja oddelek, ki ga verjetno nikoli niso obiskovali niti sami njihovi »strokovnjaki«. Po mojem direktorji berejo preveč časopisov, kjer nikjer ne piše o živilskih tehnologijah, zato ne vedo, da

smo, in bo večina teh diplomirancev morala »s trebuhom za hruhom« na tuje. Mačehovsko stališče do živilske tehnologije bi lahko zamenjala reportaža o teh študentih. Mislim, da bo ravno še pravi čas, če boste takoj napisali kaj o nas. S tem boste ugodili študentom, da bodo dobili zaupanje v svoj študij, profesorjem pa dali vedeti, da njihov trud ni zaman in da bo njihova visoka strokovnost s študenti ostala doma v Sloveniji. Z zapisom bi odprli oči vodilnim ljudem živilskih in gostinsko turističnih podjetij — graje na račun njihovih higiensko in tehnološko nevdržnih storitev lahko večkrat beremo v časopisih. Mogoče bi pa le zaposlili kakega sedaj brezposelnega, živilskega tehnologa in mogoče stopili na pot, po kateri gre Fructal iz Ajdovščine in še katero podjetje.

MISO TAURER,
študent, Ljubljana

V močvirjih in šotiščih Skandinavije so našli kosce smuči, katerih starost cenijo na 4.000 let. Tudi stari nordijski epi, zbirki mitov Edda, denimo, pojejo o bogovih, ki so se na smučeh spuščali po strmih pobočjih. Skandinavija je celo dobila ime po boginji smučanja, nekakšni severnjaški Diani; Skandinavien namreč pomeni Skadin otok, po ponosni Skadi, ki se je celo za vedno sprla z zapečarskim možem Njardom, bogom svetlobe, ker ni hotel z njo smučati.

Po drugih odkritjih smemo sklepati, da se je smučanje razvilo predvsem v tistih deželah, ki jih poseljujejo ljudstva ugrofinske jezikovne skupine (sever in severovzhod Evrope). V vseh teh deželah so »prasmučarji« uporabljali iste vezi in so postavljali stopalo na isto mesto smučke.

PREVIDNA EVROPA

Obe smučki sta bili pri večini starih ljudstev enako dolgi, le na severu Laponske, na Finskem in v vzhodni Kareliji je bila desna smučka krajša in pokrita z živalsko kožo. Sloviti finski ep Kalevala omenja prav to vrsto smuči. Uporabljali pa so jih še leta 1800 norveški smučarji, ki so se z desno smučko odpravili, nato pa se spustili po pobočju na levi smučki. Sicer pa so na Finskem že kmalu poznali tri vrste smuči: gozdne, ravninske in smučki »baapavesi«, namenjene za premagovanje velikih razdalj.

Tuje zgodovinarje močno bega dejstvo, da smo pri nas na Kranjskem že proti koncu 17. stoletja imeli »bloške smučarje«.

MADZARSKE DRŠALKE IZ XIX. STOLETJA: Američani pa so tedaj že drsali s kovinskimi modeli

ki jih je tako imenitno opisal Valvazor. Domnevajo, da so to navado k nam zanesli vojaki Gustava Adolfa, vendar ostane uganka, zakaj se smučanje po tridesetletni vojni ni prijelo še v drugih avstroogrskih deželah.

Res pa je, da se smučanje kljub razvoju telesne kulture v prvi polovici 19. stoletja ni razmahnilo. Za drsanje, denimo, je bilo veliko zanimanje in vne me že proti koncu prejšnjega stoletja, sneg na evropskih pobočjih pa je ostal še dolgo deviški.

Razen na severu. Tam so že l. 1843 organizirali prve teke za nagrade (Norveška). V šestdesetih letih so celo osnovali prvo zvezo za razširjanje tega športa. V Trondhjemu so organizirali smučarsko razstavo, general J. P. Wergeland je napisal eno prvih knjig o smučanju, v Christianii (blizu Osla) so leta 1875 ustanovili prvi smučarski klub, leta 1884 pa je bil na Švedskem prvič organiziran sloviti nordenskojeldski tek.

SMUČINE V AMERIKI

Smučanje je poglato korenine prej v Ameriki kot v večini evropskih dežel! Čez

RAZMAH MED VOJNAMA: smučarka iz leta 1920

PARIŠKI DRŠALKE: posnetek je iz leta 1913 in sicer iz pariškega stadiona Buffalo

BOGINJA SMUČANJA IN SVETNICA DRSANJA

NEKDAJ JE BILA ZIMA NEPRIJETEN LETNI ČAS, KO SO SE VSI STISKALI K PEČI. DANES, KO BI NAS SODOBNA TEHNIKA LAHKO OSVOBODILA NJENEGA HLADNEGA OBJEMA, PA VSI HITIMO NA SNEG IN LED. ZATOREJ NE BO ODVEČ KRATEK PREGLED ZGODOVINE GLAVNIH ZIMSKIH ŠPORTOV, SMUČANJA IN DRSANJA.

veliko lužo so smučki prvi ponesli norveški izseljenci; v zasneženih Sierrri Nevadi v Kaliforniji so že sredi prejšnjega stoletja pošto pozimj prenašali sli na smučeh. Eden največjih smučarjev tistega časa je bil Jon Thorsteinson, rojen v deželi telemarka na Norveškem; ko se je s pošto podij po pobočjih Sierrre Nevade, je včasih vzdržema pretekel po 90 milj in še več. In med najbolj redkimi znamkami na svetu je neka znamka, ki ima podobo kurirja na smučeh.

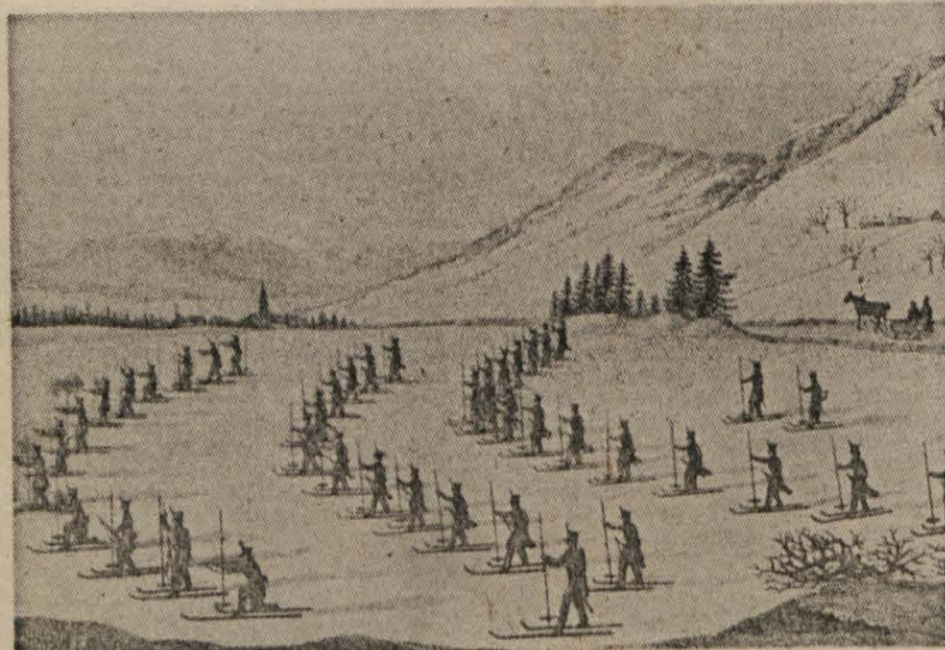
V srednji Evropi pa je smučanje le počasaj vabilo na sneg. Smučali so le kakšni lovci, v Chamonixu si je smučki pripel neki francoski zdravnik, v Sleziji je neki norveški inštruktor učil prvih korakov neko ameriško družino itd. V Davos so prve smučki prišle z Laponskega v letu 1873, na Dunaj jih je s svoje ekspedicije na severni tečaj (1872-74) prinesel Julius Paulcke. Toda vse to so bili le poskusi posameznikov. In tisti, ki jih je navdušila Nansenova knjiga

Noč na ledu, so se upali na sneg le ponoči, da se jim ljudje ne bi preveč smejali. Zato je smučanje osvojilo množice v srednji Evropi šele med obema vojnama.

GREŠNO DRSANJE

Tudi spomini na drsanje segajo daleč v prazgodovino, čeprav se je ta šport med množico še teže uveljavil kot smučanje. Še v 18. stoletju so imeli v švedski pokrajini Smäländ drsanje za greh.

Prve drsalke so bile iz kosti srnjadi ali konj. Poznali pa jih niso le v Skandinaviji, temveč tudi na Angleškem in sicer še pred 12. stoletjem. Angleška mladež se je že nekaj rada podila po zamrznjenih močvirjih Moorfielda in Finsburyja; Stephens pa piše, kako navdušeno so se njegovi rojaki v 17. stoletju drsali po zaledeneli Temzi. Za časa velike kraljice Elizabete so podjetni Angleži pod čevlje privezovali kar kosti ter na njih drsali po gladkih površinah.

NORVEŠKI VOJAKI IZ LETA 1850: že leta 1733 je neki pisec tožil, da so vojaške oblasti zanemarile pravila smučarskih enot

Lesene drsalke, okovane z železom, ki jih je bilo mogoče privezati na obuvalo, pa so si najbrž izmislili Holandci. Njihov tip drsalk se je ohranil več kot pet stoletij v različnih variantah. Holandci, ki so si take drsalke privezovali že v 14. stoletju, so ostali tej zvrsti drsalk zvesti kar do danes.

Sploh so na Holandskem gledali na drsanje močno praktično; zamrznjeni kanali so se pozimi spremenili v poti, po kateri je bilo z drsalkami mogoče urno preteči velike razdalje. Hitrostne tekme, celo za ženske, so organizirali že v 14. stoletju. Najstarejši slikovni dokument tega športa, neka rezbarija v lesu, celo prikazuje sveto Lydwino Schiedamsko, ki se je leta 1398 na drsalkah smrtno ponesrečila.

Povsem kovinske drsalke so se pojavile šele proti sredi prejšnjega stoletja. Večinoma so jih še vedno z jermeni privezovali k obuvalu. Leta 1850 pa je Američan E. W. Bushnell izdelal prvo drsalke, ki ni imela niti koščka lesa ali jermenja. Take »club skates« so tedaj stale kar 30 dolarjev. Cena je padla šele po »senzacionalnem« odkritju halifaških drsalk v letu 1865, ki jih je bilo mogoče pričvrstiti na podplat s preprostimi vijaki.

TROJKE IN OSMICE

Medtem ko je v Nemčiji neki princ prepovedal drsanje po zamrznjenih rekah, pa je v tem času (1785) na Škotskem edinburški drsalni klub že štel 43 let obstoja! Klubska pravila so za vpis predpisovala poseben izpit in prav v teh pravilih sme-

LAPONSKI LOVEC: podoba smučarja iz 18. stoletja

mo videti zarodek vrhunske oblike drsanja, to je umetnostnega drsanja.

Vsaki kandidat je moral najprej z vsako nogo opisati krog, nato pa skočiti čez tri klobuke, položene na ledeno ploščo. Sicer pa je Robert Jones že v nekem spisu o drsanju iz leta 1772 opisal vrsto figur, denimo the figure of a keart on one leg — današnje trojko.

Toda razen na Holandskem se ženske niso nikjer upale na led. Almanah iz Gothe v letu 1788 sicer omenja neko znano drsalke, toda to je bila pač izjema. Na rafiniranem francoskem dvoru, denimo, kjer so si kar sproti izmišljali, kako bi si krajšali čas, drsanja sploh niso poznali. Ubogega Henrika II., ki se je pred svojo ljubico šopiril na zamrznjenem ribniku, je soproga, slavna Katarina Medičejska, prav grdo gledala zaradi tega nespodobnega početja!

A ko so se Francozi končno le upali na gladko ledeno površino, proti koncu 18. in v začetku 19. stoletja, niso dolgo čakali, da jim je nekdo napisal razpravo Pravi drsalc ali načela o umetnosti gracioznega drsanja. Lepa Evgenija, soproga Napoleona III., se je brž navdušila za užitke drsanja, dvorne dame na nemškem dvoru pa sta zanje v nemala pesnika Klopstock in Goethe.

S tem je bil led dokončno prebit in zaradi vdora žensk na drsališče je drsanje postalo prvi množični zimski šport v večini evropskih dežel, toda na najvišjo raven so ga dvignili le — Američani.

Ameriški plesalec Jackson Haines je pravzaprav oče umetnostnega drsanja. Najboljši mojstri drsalk so se že od leta 1868 zbirali v Pittsburgu in slovita trojica Curtis, Goodrich in Jackson je celo opravila veliko evropsko turnejo; sprejeli jih niso z nič manjšim navdušenjem, kot sprejemajo danes evropska velenesta bleščeče ameriške revije na ledu.

Vtis ameriškega umetnostnega drsanja, že tedaj postavljenega v okvir pravil, je bil zlasti močan na Dunaju. Iz zlitja nemškega Gründlichkeita (temeljitosti, natančnosti) in dunajskega šarma je nastala dunajska šola drsanja. Max Kautz, denimo, je zdržema zmožel 720 osmic na eni sami nogi...

Drsanje se je seveda še bolj razmahnilo, ko so začeli graditi umetna drsališča. Prva je leta 1842 postavil Anglež Henry Kirk. Od leta 1870 pa so že povsod rasle »ledene palače«; v Parizu so bile kar tri.

Leta 1869 pa je piko na i postavil dunajski arhitekt Engelmann, dvakratni prvak Evrope v umetnostnem drsanju, ki je izumil postopek izdelovanja umetnega ledu na prostem ob kakršnemkoli vremenu. Odtlej ga skoraj ni večjega mesta, kjer se na ledenih ploščah ne bi trilo ljudi.

Če jih z njih seveda ne prepodijo vitezi moderne dobe, otroci najnovejšega zimskega športa — hokejisti...

ALI SE JE TREBA BATI PRIHODNOSTI?

POZABIMO NA PRETEKLOST!

Naraščajoči tempo našega vsakdanjega življenja sprošča v milijonih ljudi naraščajoč občutek negotovosti in strahu. Objavljamo odlomek iz knjige Američana Alvina Tofflerja »Pretes prihodnosti« (Future Shock), ki analizira ta problem in nakazuje možnosti za njegovo rešitev.

Pred našimi očmi nastaja čudna nova družba. Njeno pojmovanje časa, prostora, dela, religije in spolnosti pomeni nezasišano spremembo, katere posledica je vse-spišno pomanjkanje orientacije v življenju. Marsikateri konflikt naših dni — med generacijami in tradicijami, med starši in otroki — je neposredna posledica teh sprememb.

Mesta se širijo tako hitro, da se bo število ljudi, ki živijo v njih, v prihodnjih enajstih letih verjetno podvojilo. Gospodarstvo mnogih dežel se razvija tako naglo, da najde otrok ob desetem rojstnem dnevu okrog sebe dvakrat več industrijskih izdelkov kot ob svojem rojstvu. Čas med iznajdbo in uresničitvijo kake tehnologije je vedno krajši. Stanfordov raziskovalni inštitut v ZDA je izračunal čas, ki je potekel od uvedbe nekaterih naprav do njihove največje produkcije. Za naprave, ki so jih izumili pred letom 1920 — med drugim sesalec za prah, električni štedilnik in hladilnik — je znašal ta čas povprečno 34 let. Množična proizvodnja aparatov, ki so se pojavili med letoma 1939 in 1959 — med drugim električna pečica, televizijski sprejemnik in pralni stroj s sušilcem perila — se je začela že po osmih letih. Danes so se tranzistorski radio, kasetni magnetofon in drugi aparati še hitreje razširili in pričeli spreminjati življenje ljudi v družbi.

ZIVIMO ŽIVLJENJE PRIHODNOSTI

Milijoni ljudi v mestih, ki so središča sprememb, v New Yorku, v Londonu in Tokiu, že danes živijo življenje prihodnosti. Kaj jih loči od drugih ljudi? Prav gotovo so premožnejši, bolj izobraženi in mobilni. Toda njihova glavna značilnost je, da »živijo hitreje«.

Da se lahko posameznik uveljavi v taki družbi, mora biti izredno prilagodljiv. Predvsem mora doumeti »minljivost«. Minljivost v tej zvezi pomeni kratko življenje stvari v našem vsakdanjem življenju. Lahko jo definiramo kot tempo, s katerim menjamo svoje odnose do reči, krajev, ljudi ali izkušenj. Da bi osvetlili ta problem, je dovolj, če si pogledamo življenje ameriške družbe.

Ena glavnih značilnosti našega življenja je veselje do sprememb. Američani uporabljamo vedno več reči, ki so narejene za enkratno ali kratkotrajno uporabo. V modernih gospodinjstvih steklenice, predpasnike, papirnate serviete in brisače odvržejo takoj po uporabi. Globoko zmrznjene jedi so pripravljene na pladnjih, ki jih po uporabi zavrzemo. Tako gospodinjstvo je v bistvu velik predelovalni stroj z vedno hitrejšim pretokom. Isto lahko rečemo o našem odnosu do avtomobila. Imamo ga vedno manj časa — ali pa si ga najamemo za nekaj ur ali dni. Na splošno lahko rečemo, da navezujemo in končujemo odnose s stvarmi okrog nas hitreje kot kdaj prej.

Kratkotrajnost naših odnosov do reči je posledica njihove množine in raznovrstnosti. Od leta 1950 do 1963 se je povečalo število mil in pralnih sredstev na ameriškem trgu s 65 na 200; število globoko zmrznjenih jedi se je povečalo s 121 na 350; število mešanic za pecivo in raznih vrst omak se je povečalo s 84 na 200. Tako se z naglimi koraki bližamo »preveliki izbiri« — točki, ko se bodo kupci zaradi prednosti in raznolikosti vedno težje odločali. Nagle spremembe, povezane z vedno težjo izbiro, zahtevajo od nas vedno hitrejšo in zato vedno manj pomembne odločitve.

AMERIČANI NA NOVIH NASLOVIH

Prav tako naglo, kot sprejemamo in opuščamo stvari, menjujemo tudi svoje bivališče. Američani potujemo hitreje in na večje razdalje kot kdaj prej. Med marcem 1967 in marcem 1968 — v enem samem letu — je 36,6 milijonov Američanov spremenilo svoje stalno bivališče. To je skoraj toliko ljudi, kot znaša skupno prebivalstvo Bolgarije, Romunije in Madžarske. Od leta 1948 je vsako leto prijavil vsak peti Američan nov naslov.

Najbolj mobilni Američani so ljudje akademskih in tehničnih poklicev. Nevidna sila premika ljudi iz enega podjetja v drugo kot figure na velikanski šahovnici. Neki psiholog je dal ironičen predlog, da bi uvedli »menjavo družina«, s čimer bi prihranili dosti denarja. Po tem sistemu človek ne bi zapustil le svoje hiše, ampak tudi svojo družino. Njegovo podjetje bi mu v novem kraju preskrbelo primerno ženo in otroke. Doslej ni tega predloga še nihče resno vzel.

Posledica nenehnih selitev je, da slabijo vezi med ljudmi, kar so popisali že mnogi pisatelji. Taki ljudje vedno preveč hitijo, da bi se kjerkoli zakoreninili. Uslužbenec neke letalske družbe je povedal, da se noče udeleževati političnega življenja v svojem okolju. »Po nekaj letih tako ali tako ne živim več tukaj. Človek posadi drevo in nikoli ne vidi, kako raste.«

Toda vprašajmo se, kaj bo z družbo in z ljudmi samimi? Ali sploh lahko živijo posamezniki brez vsakih vezí in družba, ki jo sestavljajo taki posamezniki?

Tudi ljudje vedno hitreje prihajajo in odhajajo iz naših življenj. Sklepamo neobvezna znanstva in z lahkim srcem opuščamo prijateljstva — pretežno je obdržati vezi, ko spremenijo delo, družbeni položaj in prebivališče. V primerjavi s starejšimi generacijami, ki so imele sorazmerno malo, zato pa čvrstše osebne vezi, spoznavamo dandanes več ljudi.

Otroci se prično že zgodaj učiti ločevanja. O tem bi se lahko prepričali, če bi v kaki ameriški šoli vprašali učence, koliko izmed njih je v preteklem letu zgubilo »najboljšega prijatelja«, ker se je s starši odselil; prav gotovo bi številni dvignili roke. Včasih pa so imeli ljudje enega »najboljšega prijatelja« za vse življenje. Današnji otroci, ki jih je zajel ritem naše civilizacije, naglo menjajo prijatelje. Usodne posledice so samota, izolacija in nezmožnost globoke čustvene navezanosti.

Z divjim tempom pa ne menjujemo le reči, krajev in ljudi; ves čas moramo opu-

ščati tudi zastarele predstave ter izkušnje. Strokovnjak za komunikacije Robert Hillard pravi: »Ko bo danes otrok končal univerzo, bo naše znanje štirikrat obsežnejše, kot je danes.« To vpliva na vse ljudi, kajti vsakdo nosi v glavi razumski model našega sveta. Če hočemo biti učinkoviti, če sploh hočemo živeti, mora biti ta model v določeni meri podoben resničnosti. Toda v hitro spreminjajoči se družbi so včerajšnje resnice današnje navideznosti. Primer za to so načela za pravilno vzgojo otrok, ki jih postavljajo nenehno razvijajoče se družbene znanosti. S svojimi korenitimi spremembami povzročajo ta načela pri starših občutek negotovosti.

Povprečen Američan pobere danes iz tiska 10 do 20.000 besed dnevno. Poleg tega prebije vsak dan povprečno 75 minut ob radiu in več ur pred televizijskim zaslonom, kar znese še kakih 10.000 besed dnevno. Vsak an pritiska nanj najmanj 560 reklamnih gesel. Vse to ne more ostati brez posledica, zato vedno bolj trpimo zaradi prevelike količine informacij. Verjetno imajo zmognosti centralnega živčnega sistema fizične meje. Kako hitro lahko človeško bitje spreminja svoj model sveta, da ne »ade-ne ob te meje? Tega nihče ne ve.

Pač pa vemo, da mnogi ljudje zbolijo, če se morajo premikati in vedno znova premikati, dokler tega ne prenesejo več. Kako povzročajo sprememba bolezni? Vsaka sprememba dražljajev — bodisi prek očesa, ušesa ali kože — sproži v našem telesu zapleteno, močno reakcijo. Okolje, ki je polno novih reči, lahko sproži v človeku nekaj, kar se da primerjati z nevrotičnim strahom. Andrealin preplavi njegova krvna obtočila, srce mu divje utripa, dlani mu postanejo hladne. Če traja ta obremenitev dalj časa, je posledica bolezen.

Toda pretes prihodnosti ima tudi fizične učinke. Povzročajo strah, raztresenost, skrajno razdraženost, nasilje in apatijo. Očitna znamenja tega zla lahko vidimo vsepovsod — razširjeno uživanje mamil, rastoči misticizem, nihilistična politika, bolezenska apatija milijonov ljudi, tako starih kot mladih. Prvič v zgodovini omogoča blaginja mnogim ljudem to obliko čustvenega umika. Družinski oče, ki se zvečer splazi za alkoholične in televizijske fantazije, beži pred časom. V drugih primerih je beg popoln in dokončen. Pretres prihodnosti ne bo mogel prizadeti večjega števila posameznikov, ne da bi ogrozil tudi delovanje družbe kot celote.

NE VDAJTE SE REKLAMI!

Svoja čutila bomo razbremenili, če bomo izključili gramofon, radio in televizijo, katerih hrup buta ob naše bobniče, ali če bomo poiskali samoto na zapuščeni plaži. Toda imamo tudi močnejša orožja proti grozeči množici dražljajev. Na primer v tem, da nehamo kupovati predmete, ki jih po uporabi odvržemo. Stari suknji lahko ostanejo zvesti še eno sezono; lahko se upremo temu, da bi vsedno ubogali najnovejše zahteve mode. Lahko rečem ne, ko nas hoče pregovoriti trgovec, da je že napočil čas za nakup novega avtomobila. Tako zmanjšamo potrebo, da navezujemo vezi z vedno novimi predmeti in jih nato spet trgamo.

To ne pomeni, da bi se morali spremembam upirati. Ne gre za to, da bi potrebo po spremembah zatirali, ampak da bi jo premagali. Razdrti zaroki ne bi smela prehitro slediti sprememba službe. Ovdoveli vdovi mogoče ne bi bilo treba hiteti s prodajo hiše.

V preteklosti so služili rituali kot učinkovito sredstvo proti spremembam. To vlogo imamo lahko še danes. Pošiljanje novoletnih voščilnic, na primer, je ritual, ki se pojavlja vsako leto. V njem se ne kaže le stalnost, ampak ta običaj tudi pomaga ljudem, da nadaljujejo vse preveč minljiva prijateljstva. Isto velja za praznovanje rojstnih dni, slavlja in obletic.

Predvsem mora naša družba ustvariti tak vzgojni sistem, ki bo pospeševal našo zmognost prilagajanja. V tehnoloških sistemih jutrišnjega dne bodo rutinska dela vedno bolj prevzemali stroji. Ljudje se bo-

do vedno bolj posvečali intelektualnim ter ustvarjalnim nalogam. Sklep je jase: ni več dovolj, da učenec razume preteklost. Niti ni dovolj, da razume sedanost, kajti današnji odnosi bodo kmalu izginili in naredili prostor za nove. Otroke pošiljamo v šolo, »da bi imeli boljšo prihodnost.« Toda koliko ljudi si je kdaj vzelo čas, da bi resno razmislili, kakšna bo prihodnost? Večina nas, vključno z učitelji, misli, da se bo današnji način življenja nadaljeval v prihodnosti. Toda vse kaže, da bo jutrišnji dan korenito drugačen. Mladi se morajo naučiti predvidevati smeri in tempo sprememb. Vse to zahteva obširne spremembe v našem šolskem sistemu.

Učni načrti, na primer, ne bi smeli zahtevati ničesar, za kar ne mislimo, da bo v prihodnosti koristno. Ta trditve ni niti »antikulturalna« niti zagovor popolnega preloma s preteklostjo. Prav tako ne pomeni, da bi morali zanemariti temeljne sposobnosti, kot so branje, pisanje in računanje. Pomeni to, da danes zakon sili milijone otrok, da zapravljajo dragocene ure svojega življenja, ko se gulijo učno snov, katere vrednost v prihodnosti je zelo dvomljiva.

AVTO RAHLJA DRUŽINSKE VEZI

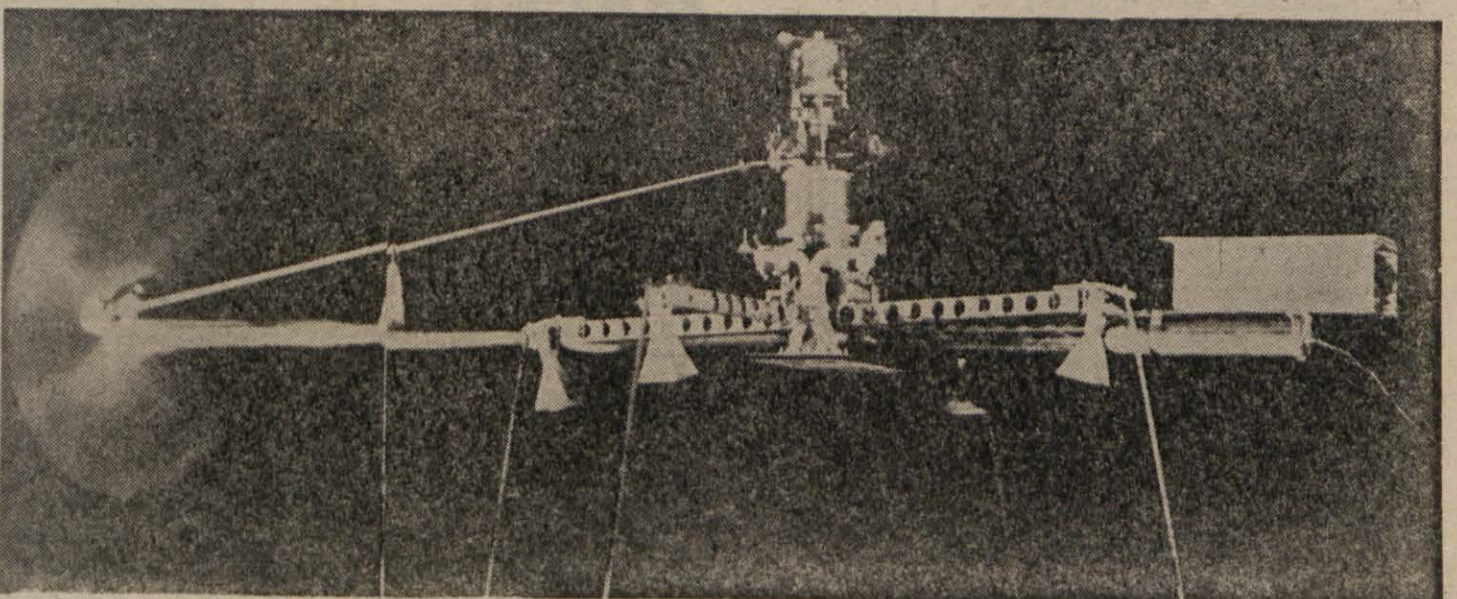
Nadaljnje učinkovito sredstvo v boju proti pretresu prihodnosti je ukrotitev tehnologije. Tehnične novosti pospešujejo hitrost spreminjanja. Tehnološkega napredka ne moremo in ne smemo odpraviti. Le meščanski romantiki s polnimi trebuhji sanjarijo o vrnitvi k »naravnemu stanju«, v katerem je, kot nas opozarja angleški filozof Hobbes, življenje »revno, umazano, grobo in kratko«.

Po drugi strani pa je nedvomno res, da nova tehnična odkritja pogosto nepremisljeno uporabljamo. V svojem prizadevanju, da bi iz novih tehničnih odkritij čimprej potegnili gospodarske koristi, smo skoraj uničili svoje okolje. Obenem je pri tem prišlo do velikih družbenih sprememb.

V današnjem času nujno potrebujemo svetovno gibanje za odgovorno tehnologijo. Prvič je treba temeljito preizkusiti, kako novi tehnični izumi vplivajo na okolje, preden jih na široko uvedemo. Le ako se bomo zavarovali, da ne bomo svojega okolja še naprej zastrupljali s hrupom in umazanijo. Drugič moramo raziskati dolgoročne učinke tehničnih novosti za družbene, kulturne in psihološke razmere v družbi, prav tako kot na fizično okolje. O avtomobilu lahko na primer rečemo, da je spremenil videz pokrajinj, vplival na naše stanovanjske in nakupovalne navade, spremenil seksualno vedenje in zrahljal družinske vezi. Ne moremo si več dovoliti, da bi se taki posredni družbeni in kulturni učinki preprosto »zgodili«. Moramo jih poskušati predvidevati, kolikor se to pač da. In kjer utegnejo biti posledice škodljive, moramo biti pripravljeni, da zadržimo novo tehnologijo.

S tega stališča je razprava o rednem nadzvočnem letalskem prometu, ki se je pred kratkim razplamtela v Združenih državah, pozitivna. Prvič se je zgodilo, da so se pričeli široki krogi ameriške javnosti spraševati pod orkanskim navalom novih spodbud. Topreden se je pojavil na prizorišču in ne šele potem. Morebiti je to prebujenje nujno potrebne »zavesti o prihodnosti« in prvo znamenje želje, da bi vzeli nadzor tehnologije iz rok znanstvenih, industrijskih in političnih elit ter ga prenesli v roke javnosti. Le tako bomo lahko usmerili tehnologijo v humane kanale in se zavarovali, da nam ne bo v prihodnosti povzročila hudega pretresa.

Na kratko: pretres prihodnosti — bolezen zaradi sprememb — se da preprečiti. Toda vsak posameznik mora postati neskončno bolj prilagodljiv in spreten. Mora iskati nove načine, kako bi se ustalil; kajti vse stare korenine — religija, narod, skupnost, družina ali poklic — popuščajo vati o nekem velikem tehničnem načrtu, da če hočemo preprečiti popoln zlom naših zmognosti za prilagajanje, se moramo naučiti nadzorovati tempo sprememb ne le na zasebnem področju, ampak tudi v celotni družbi.

TEMNA PRIHODNOST: so vsi izumi res koristni?

Nekaj dni zapovrstjo je na Sapporo pršel suh sneg, ki je ustvaril lesketajoče se ozadje božičnim lampijonom na stebrih in v izložbah trgovin ob glavni cesti Tanukikeji (Jazbečeva cesta). Snežna odeja (ob koncu januarja utegne biti debela že več kot 1,80 metra) je dodala veselemu prazničnemu razpoloženju pridih napetega pričakovanja. Razlog: Sapporo bo prizorišče zimskih olimpijskih iger 1972, ki bodo od 3. do 13. febru arja. Obsežne priprave na ta dogodek so ustvarile podlago za veliko razširitev Sappora.

Malo tujcev je doslej obiskalo Sapporo, ki je najsevernejše od velikih japonskih mest. Leži na dokaj odročnem otoku Hokaido, ki ga na zahodu, onkraj Japonskega morja, obdajajo sovjetske obmorske pokrajine, na severovzhodu pa Ohotsko morje in Kurilsko otočje, ki pripada Sovjetski zvezi. Toda sredi prihodnjega meseca se bo začela olimpijska invazija in Sapporo verjetno ne bo nikoli več tak, kot je danes.

Vse mesto je že okrašeno z nešteti zastavami, znamenji in lampijoni, na katerih je pet olimpijskih krogov. Povsod so tudi napisi v čast pomembnemu športnemu dogodku — japonski in angleški. Priprave na praznike in na olimpiado privabljajo v mesto tisoče podeželanov. Na ulicah lahko srečaš precej mamice, ki nosijo svoje rdečelične otroke na hrbtih. Nekateri uradi in samopostrežne trgovine v predmestjih se bahajo z velikimi olimpijskimi urami, ki štejejo minute do trenutka, ko se bodo igre uradno začele.

Kljub odmaknjenosti ima Sapporo mnogo bolj zahodnjaški videz od večine drugih japonskih mest. Japonci so namreč otok Hokkaido zares naselili šele pred sto leti, predvsem kot obrambno postojanko proti možnim vpadom iz caristične Rusije. Ulice potekajo pravokotno in ne v obliki pajkove mreže kot v večini starejših mest. Celo na starejših zgradbah je očiten vpliv zahodnjaške arhitekture in gradnje, ki se je uveljavila na Orientu v devetnajstem stoletju. Sapporo in Hokkaido sploh ima še eno značilnost, ki bo vabljiva za tujce: to je občutek mesta, ki šele nastaja. Neki diplomat, ki živi na Hokkaidu, pravi: »Ta otok se še razvija. Na njem živi družba, ki je še zelo odprta in prijazna. Sapporo sam morebiti ni tako kulturn kot druga japonska mesta, vendar tega ne mislim v negativnem pomenu. Mislim, da ni kraja na Japonskem, kjer bi se tujec lahko bolje počutil.«

Koliko videza mesta, ki šele nastaja, bo Sapporo zgubil zaradi razcveta, ki bo spremljal olimpiado, bomo še videli. Toda vsepovsod je že viden učinek težkih milijonov, ki so jih porabili za priprave. Računajo, da bodo med igrami zaslužili nove milijone, tako da se bo samo od iger natekla v sklade za razvoj mesta milijarda dolarjev.

V Sapporu že stoji vrsta bleščečih poslovnih in stanovanjskih zgradb, pripravljajo pa se tudi na uresničitev mnogih novih načrtov. Med temi so: podzemna železnica, ki jo računalniki neslišno usmerjajo po 10 kilometrih doslej zgrajene proge, nov sistem centralnega ogrevanja, ki iz ene same velikanke toplotne pošilja toploto in toplo vodo po vsem mestu, in posebna priprava za ogrevanje cestišč, na katerih se sneg v trenutku stopi. Ker se v Sapporo seli vse več industrije s prenaseljenega glavnega otoka Honšu, pričakujejo, da se bo število prebivalcev v prihodnjih letih povečalo za 50 odstotkov. Že danes živi v Sapporu milijon

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE

SAPPORO V VELIKEM PRIČAKOVANJU

ljudi. Do leta 1980, ko bodo povezali otoka Hokkaido in Nonšu z 20 kilometrov dolgim predorom pod morjem, so razvojne možnosti Sappora skorajda brez meja.

Za olimpijske igre so že zgradili večino potrebnih naprav in zgradb. Poleg štirinajst stadionov, drsališč in smučarskih skakalnic, prog za sankanje in bob je Sapporo zgradil sedem kilometrov od mesta olimpijsko vas s 25 bloki za športnike, trgovinami, banko, pošto in savnami. Najeli so 205 kuharjev. Novinarji bodo stanovali v posebnem poslopju, v katerem je tudi velika dvorana za koktajle; neki arhitekt je povedal, da so jo uredili, da bi spodbujala »pristržno ozračje in zamenjavo misli«.

Kljub vsem pripravam je ostalo nekaj težav. Pričakujejo, da bo med olimpijskimi igrami obiskalo Sapporo več kot milijon turistov, nihče pa ne ve, kje bodo spali. 3.000 hotelskih sob, kolikor jih je v mestu, s že davna rezervirali za ugledne goste in televizijske skupine, ki bodo prenašale tekme v Evropo in ZDA. Kar zadeva druge obiskovalce, jim turistični delavci največkrat ne morejo ponuditi kaj boljšega kot prostorček v sobi, na katerega lahko dajo zračno blazino ali spalno vrečo. Tudi sneg utegne povzročiti velike težave, če ga bo preveč. Preditelji so prosili več tisoč pripadnikov pomorskih vojaških enot, da bodo steptali sneg na progah.

Japonci pričakujejo težave tudi zaradi tujih jezikov in kultur. V Sapporo ne prihaja dosti turistov z Zahoda, zato tamkajš-

nji prebivalci ne poznajo zahodnih jezikov in navad. Oblasti so meščanom, soferjem taksijev in trgovcem razdelile več tisoč knjižic z navodili, kako naj ravnaajo s čudnimi zahodnjaki. »Na nakupovanju,« neka knjižica pojasnjuje običaj, da imajo ženske prednost, »morajo moški nositi težje zavojce ženskam. Če greste v restavracijo, pričakujejo, da boste plačali zapitek za spremljevalke. Če vas ženska vpraša, kje je stranišče, ji morate povedati, ne smete pa je tjakaj pospremiti.« Toda če se zde zahodnjaški običaji Japoncem nenavadni, se oblasti boje, da se bodo orientalske navade zdele zahodnjakom še bolj čudne. »Tujci ne razumejo japonskega prijaznega nasmeška,« piše v navodilih. »Če se bo tujci kupec razburil in bomo mi na njegove besede odgovorili z nepomembnim prijaznim nasmeškom, bo imel to za posmeh. Zato se nikoli ne smehljajte, kadar govorite s tujimi kupci.«

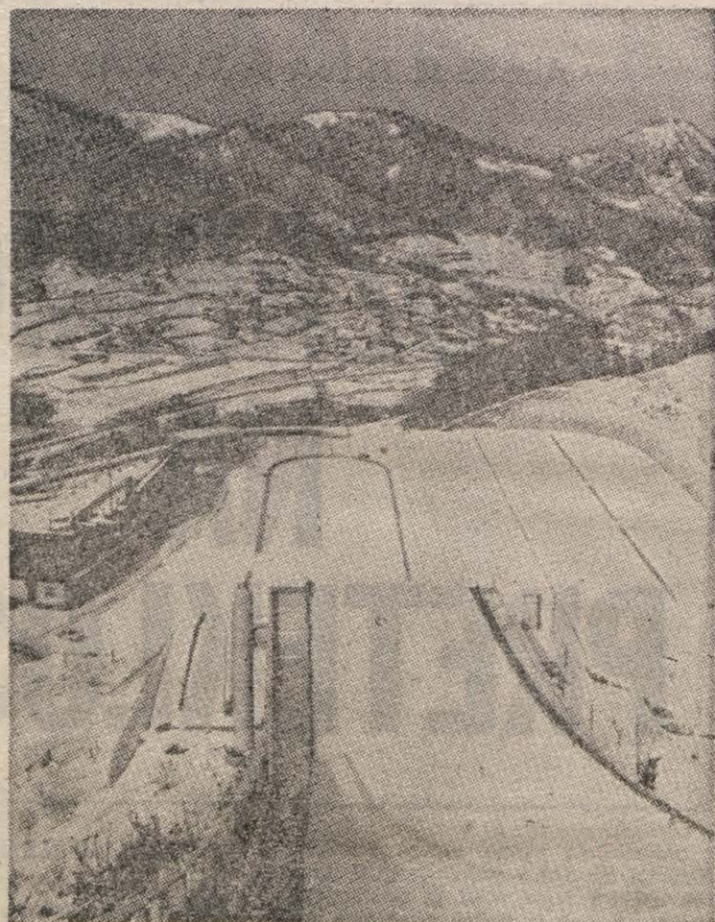
Sapperske mestne oblasti tudi nekoliko skrbi, kako bodo tujci sprejeli to, da meščani precej sproščeno gledajo na ljubezen. Morebiti zato, ker je Sapporo še nerazvito mesto, je tudi eno najbolj odprtih mest Glavno Jazbečevno cesto so imenovali po prebrisani živali, ki ji japonska tradicija pripisuje mnoge grdobije, nenavadno ljubezensko moč in velikanke genitalije. V Sapporu je 3.500 barov s strip-teasom, turških kopelel in »ljubezenskih hotelov«. V barih, kot so En dolar, Dolgočasna šala ali Nova ljubica, predvajajo po zaprtih televizijskih omrežjih to, kar imenujejo Japonci ero-pres

(erotične produkcije). Uradniki, soferji in okoliški kmeti jih vedno gledajo z velikim navdušenjem. Kopalnišče Nihonbaši ima svoje čare. Tu so psihedelične sobe za masaže, okrašene s pahljicami, lutkami in družinskimi znamenji, lesen most in skalnat vrt — vse v spremstvu gole maserke, če si jo gost želi.

Nekateri japonski gostinci so celo predlagali, da bi odpravili olimpijske težave s prenočišči tako, da bi prepričali tujce, naj uporabljajo več kot sto sapporskih hotelov »Abekku« (po francoski besedi »avec«). V teh je treba plačati najemnino za vsako uro. Opremljeni so z vijoličastimi preprogami, rožnatimi stropi in drugim načičkanim pohištvo. »Seveda ne pripravimo teh hotelov za družine z otroki,« je dejal neki uslužbenec, »drugače so pa čisto privlačni.«

Očitno je, da so zadnje tedne sapporske mestne oblasti nasploh in policija še posebej začela skrbeti za ugled mesta. Med olimpijskimi igrami mislijo precej omejiti veselo življenje. Policija je objavila, da bodo goloto docela prepovedali. Kaže, da se s tem strinja precej lastnikov klubov v baru Manen razkazujejo golo »miss Afrike«, ki je priletela v Sapporo naravnost iz Kenije. Toda ko bodo prišli olimpijski gostje, se bo morala miss Afrike obleči »Skrbi nas ugled japonske spodobnosti,« je povedal lastnik bara Manon. Tudi on hoče, kot drugi meščani, da si bo Sapporo nadel videz spodobnosti, ko bo prišla poplava turistov.

PO NEWSWEEKU

SMUČARSKA SKAKALNICA: športni objekti nared — toda kje bodo ljudje spali?

Narisani ameriški mački mijavkajo na napad na evropske kino dvorane. Končan je najnovejši risani film iz čarobne kuhinje Walta Disneya. Njegov naslov je »Aristokratski mački« (»The Aristocats«). Zgodba priča, kako si predstavljajo Disneyevi risarji življenje pariških plemenitih in potepuških mačk v letu 1910. Vsebina je preprosta: maček in miš se prepirata s psom in lakajem — in na koncu zmagata.

Risanko so naredili čisto v slogu »Knjige o džungli«, zadnjega velikega uspeha iz Disneyeve hiše, se pravi, žrtvovali so mnogo časa in denarja. Da so posneli film o prepirih aristokratskih mačk, so porabili celo leto več kot za zgodbo o Mavgliju. »Ta film smo začeli delati že dvanajst mesecev, preden smo končali Knjigo o džungli,« je povedal vodja Disneyevih risarjev Woolie Reitherman. Štiri leta je 35 risarjev risalo mehke mačke, kožuščke, plašne pariške miške, zobate pse in prevarantskega lakaja. Naredili so skoraj 325.000 risb, 1.125 posameznih prizorov, kolikor jih je v filmu, so povezali v 20 sekvenc. Barvne risbe za film je risalo dvesto risarjev. Za enominutno gibanje enega samega lika so morali narediti 1440 risb. Skupinski prizori so zahtevali še mnogo več dela. Disneyevi ljudje pravijo, da je risanka poizkusila prav toliko denarja kot »V vrtincu« ali »2001: Odiseja v vesolju«. Pri snemanju je sodelovalo 250 ljudi.

Vesela risanka je v Ameriki že prinesla nekaj dobička. Družba Walt Disney je morala doslej dati 27 licenc za razne izdelke v zvezi z »Aristokratskimi mačkami«. To so: klobuki, žoge, žigi, maske, obleke, gramofonske plošče, kasete, stripi, knjige, lutke, uganke, diapozitivi, razglednice, razne igre, kalendar, toaletni izdelki, nakit, keramika, obleke, notni listi s pesmimi iz filma, lepaki.

Tudi Disneyeva reklamna služba drži valetni čvrsto v rokah. Da bi spodbudili pro-

VESELI ARISTOKRATSKI MAČKI

NOVI RISANI FILM
IZ DISNEYEVE HIŠE

dajo filma, so poslali vsakomur, kdor je hotel, brezplačne gramofonske plošče z intervjuji. Najbolj veseli so, če jih naročijo radijski disk jockeyi. Pogovori z igralci Philom Harrisom, Evo Gabor in drugimi, ki so posodili glasove likom iz risanke, so posneti tako, da lahko pred vsakim odgovorom spregovori napovedovalec. Poslušalci imajo občutek, da so igralci zares pri njem v studiu.

Glavno žensko vlogo plemenite mačke matere »Vojvodinje« (angorska pasma) govori televizijska zvezdnica Eva Gabor. Po Rajthermanovem mnenju ima »najbolj svež glas, kar smo jih imeli zadnja leta v risankah«. Tudi Eva je zadovoljna. »Precej truda je bilo treba, da sem se živela v takole mačjo mamico, toda pri tem sem imela veliko zabave.« Tudi Phil Harris, ki je posodil glas glavnemu igralcu, zvitemu, ljubeznivemu mucu »O'Malleyu« (pasma: cestni mešanec),

se je ob svoji vlogi »prav gotovo zabaval«. Harris, ki je starejši pevec, glasbenik in igralec, je imel v nasprotju z Evo Gabor že precej izkušenj pri risanem filmu. V Knjigi o džungli je bil Balujev glas.

Kljub temu, da je vsebina filma o zgodah in nezgodah pariških mačkov lahkotna, se mu bodo verjetno radi nasmejali tudi odrasli in ne le otroci. Walt Disney je sicer mrtev, njegov duh pa — vsaj delno — še vedno živi.

Kadar »Vojvodinja« prebira harfo, je cestni mešanec O'Malley blažen

NOVE KNJIGE:

BOLJ PESNIŠKO,
MANJ
DRAMSKO

V tem okvirčku smo skozi vse leto spremljali nove knjige, večidel samo beletristiko in večidel samo domačo, slovensko izvorno beletristiko, se pravi literaturo, ki so jo pri slovenskih založbah izdali letos slovenski pesniki, pisatelji in dramatik. Zato najbrž ne bo odveč, če ob koncu leta povsem na kratko pregledamo, kakšna je bila slovenska literarna žetev leta 1971, kaj smo dobili novega od dolge vrste domačih avtorjev. Kot vselej, moram tudi zdaj povedati: prvič, da v naših podatkih najbrž niso zajeta vsa izvirna beletristična dela, saj izide precej knjig zunaj naših meja ali v samozaložbah, pa recenzentu niso vselej dosegljive; drugič, da v tem kratkem in površnem pregledu nismo upoštevali mladinske in otroške literature; in tretjič, da je med kopico novih knjig tudi nekaj takih, ki nosijo sicer še letnico 1970, so pa izšle letos in jih pri lanskem pregledu torej ni bilo mogoče upoštevati.

Statistika je kajpak zelo mrzla reč, včasih tudi nezanesljiva, in zagadelj najbrž še zlasti neprimerna, ko govorimo o literaturi, se pravi izrazito topli, človeški zadevi. Zato naj bo pregled te knjižne žetve pač samo malo manj resne narave, brez poskusa, da bi s številkami hoteli povedati kaj več.

Leto 1971 se bo v zgodovino nedvomno vpisalo kot ena najboljših literarnih letin doslej. Primerjajmo jo samo z lanko: takrat smo ugotovili, da so slovenski književniki napisali 56 novih knjig, med njimi 30 prozanih, 13 pesniških in 13 dramskih.

Letošnja hera znatno presega lanko, je pa pri tem veliko bolj pesniška in veliko manj dramska, medtem ko se prozaisti drže svoje mere: registrirali smo 65 izvirnih del, od tega 30 prozanih, 31 pesniških zbirk in le 4 drame.

To se je kajpak pokazalo tudi v novih literarnih močeh: lani smo našli po tri prozne in pesniške prve, letos so prozaiki ostali pri številu tri (Jordan Tomšič, Tone Stojko in Drago Jančar), pesnikovi, ki so se javnosti prvič predstavili s knjigo, pa je kar 10: Ivan Cimerman, Miroslav Slana, Milan Dekleva, Aleksander Peršolja, Nada Fridau, Ludovika Kalan, Marko Gorjanc, Matjaž Hanžek, Lojze Rehar in Branko Šömen.

Literarna statistika je nezanesljiva, ker je letina odvisna od slovenskih založnikov (saj čedalje manj knjig izhaja v samozaložbah, in še to zgolj pesniške), zato bodo zanimive seveda tudi številke o »pridnosti« založnikov, ki slovenski literarni javnosti bolj ali manj na stežaj odpirajo vrata.

Lani smo ugotovili, da je mariborska založba Obzorja, ki je izdala kar 25 izvirnih knjig, brez tekmece, saj ji je sledila druga, Državna založba Slovenije, komaj s 6 knjigami.

Letos se je to razmerje občutno spremenilo: Obzorja so z 22 knjigami sicer še krepko na prvem mestu, vendar so se »poboljšale« tudi druge slovenske založbe: Državna s 13, Mladinska knjiga z 12, Cankarjeva založba s 5 in koprška »Lipa« s štirimi knjigami.

To so številke, ki zgolj količinsko prikazujejo slovensko literarno hero v letu 1971. Zadeva kritikov in literarnih zgodovinarjev ostaja, da presodijo, koliko je med temi 65 deli tudi kakovosti, novosti in torej umetniških pridobitev za slovensko književnost. Soditi o tem je dandanes kajpak še prezgodaj. Slutnja pravi, da se jih bo v tej množici izvirnih slovenskih del vendarle našlo pet ali šest, ki prihodnje leto še ne bodo šla v pozabo. Ze samo to pa je zadosti, da se velika literarna produkcija na Slovenskem upraviči.

HERMAN VOGEL

NOVO V KINU:

NOVOLETNI
„DE LUXE“
PROGRAM

DEVICA IN CIGAN

Angleški, po romanu D. H. Lawrencea (zadnje čase je prišel spet zelo v modo, Zaljubljene ženske z Glendo Jackson veljajo za enega najpopularnejših letošnjih filmov), z Joanno Shimkus (Tetka Zita) in Francom Nerom v glavnih vlogah.

Tudi ta mati, tako kot O'Toolova v Plesu na vasi, je zapustila v svojih dveh otrocih sadove pokvarjenosti. Yvette in njena sestra sta torej iz »polpokvarjene« družine, kajti nepokvarjeno polovico rešijo oče, pastor podeželske cerkve nekje na severu Britanije.

Ciganka prerokuje Yvette stvari, ki jih mi ne izvemo, pač pa jih slutimo: slej ko prej se bo vdala plavookemu ciganu. Natanko tudi vemo, da se bo to zgodilo prav na tisti dan, ko je v beli obleki. Usoden za njeno dokončno preobrazbo bo tudi »klic vode«, ki jo je ciganka (vse ženske, razen ene, ki »sramotno« živi z drugim moškim, čeprav še ni ločena, vznemirja njen cigan, od poškrabljene, fine tete do hišne pomočnice) sanjala, preden je voda podrla jez.

Film je obsodba angleškega puritanizma, nenravnosti in navidezne morale, vendar je izgubil na svoji ostrini tisti hip, ko je zapadel v komično in v črno-belo upodabljanje ljudi, ki naj nam ne bi bili simpatični.

Da se Yvette odloči in obrne hrbet svoji puritanski družini (ki zbrana stoji na opustošenem bregu), mora pridreti voda, odnesti pol hiše (v drugi polovici je postelja) s staro mamo vred, mora prijezditi cigan in ji vzeti nedolžnost in končno, morata priti na prizorišče tudi oba »prešuštnika«, da jo odpeljeta s seboj v London.

Zelo naivno napravljen film, pravljica o devici in ciganu.

KINEMATOGRAFI ZA NOVO LETO.

V LJUBLJANI bomo gledali: V AVTOBUSU, angleško komedijo o »avtobusnih« ljudeh (Union), Z GLAVO SKOZI ZID, s Candice Bergen in Elliottom Gouldom (Komuna, če se bo Ples na vasi iztek), KO SO IMELE ŽENSKÉ SE REP, italijansko komedijo iz nekake predkame- ne dobe, z Giulianom Gemmo in Sento Berger (Vič), LETALIŠČE, ameriški film, ki je letos kandidiral za skoraj ducat oskarjev, z Deanom Martinom in »kobilico« Jacqueline Bisset (Šiška) in MAZURKA V POSTELJI, danski film o mladem profesorju, ki izgubi nedolžnost v ritmu mazurke (Sloga).

V CELJU: ZLATO ZA POGUMNE ali BOJEVNIKI, vojna komedija s Clintom Eastwoodom in Donaldom Sutherlandom (Union), BLAŽEN MED ŽENAMI, Louis de Funes (Metropol) in TARZANOV UPOR V DZUNGLI, ameriški, najnovejši (Dom).

V MARIBORU: BARQUERO, ameriški western z Leejem van Cleefom (Union), BORSALINO z Belmondom in Delonom, gangsterjema iz Marsella (Udarnik), SAMSON IN DALILA, ameriški spektakel (Partizan), V GORI RASTE ZELEN BOR, domači, z Borisom Dvornikom in SONČNICE s Sophio Loren in Marcellom Mastroiannijem (Filmsko gledališče).

V KRANJU: LETALIŠČE, VRNITEV SEMMIH VELICASTNIH (Yul Brynner), RIO LOBO (John Wayne), ZAČETNICA NA PLOČNIKU (B. B. in Annie Girardot), NICOLAS PHILIBERT v vojni in ljubezni (Belmondo), GRAND PRIX, KOČA STRICA TOMA in JAVNA HIŠA (Zahodno nemška).

VESNA MARINČIČ

KULTURA:

MRTVA
VZGOJA

Minule dni je bila prva seja odbora za kulturno vzgojo pri ljubljanski kulturni skupnosti. Pogovor je bil bolj začetnega, spoznavnega kot akcijskega značaja, kajti šlo je zlasti za izmenjavo mnenj in stališč, manj pa za dokončno izoblikovane predloge, kako bi se bilo treba lotiti kulturne vzgoje občanov. Pri tem so prišla na dan najrazličnejša, tudi nasprotujoča si mnenja o takšnem ali drugačnem porabiškem interesu za kulturno ponudbo, da seveda ne govorimo o tem, kakšne so bile pobude za spremembo očitno ne preveč zadovoljivih razmer na tem področju.

Ni tu namen tega fragmenta, da bi natančneje raziskoval ali celo kakorkoli komentiral to sejo. Sledeč lastni misli, ki jo želi izraziti, hoče iz dna besed, ki so bile tam izrečene, potegniti samo tiste, ki bodo tem fragmentnim mislim sorodne ali nemara tudi v dopolnilo. Ze tam je namreč nekako bilo slišati, da kulture ne bi bilo treba pojmovati ozko, kot jo nudijo samo profesionalne kulturne institucije, temveč da kultura zajema dosti širši spekter človekovih odzivov, občutkov in dejanj, kakor pa to lahko registrirajo uradne kulturniške hiše, ki tovrstne zadeve merijo s svojim zmeraj enakim, se pravi nespremenljivim kulturniškim »parametrom«: koliko vstopnic proda gledališče, koliko knjig izposodi knjižnice ipd.

Spričo tega se zdi vprašanje, ki je bilo zastavljeno tudi tam, katera je namreč tista kultura, za katero naj bi vzgajali ali vzbujali zanimanje oziroma potrebo, eno od temeljnih. Zavoljo tega nanj tudi ni moči na kratko odgovoriti. Kaže pa na okoliščino, kako je vsa uradna, objektivna kultura amorfná, da je v resnici samo lak za splošno, objektivno mašinerijo družabnih, družbenih in produkcijskih razmerij, ne da bi pač zmogla govoriti o čem drugem kot, denimo, o tem, kako je treba spretno kamufilirati najbolj nabrušene komolce in uspešno napredovati v umetnih hontonskih rokavicah. Takšna objektivna kultura je potemtakem marsikdaj le dišeče mazivo za brezdušni stroj, ki ustvarja življenje samo, če ga poprej lahko uniči. Kdo bi tedaj verjel takšni kulturi?

Vse to je že davno in stokrat znano, vendar se vrača v zavest, kakor hitro je slišati besede »kulturna vzgoja«, vzbujanje »potreb po kulturi« idr. S tema, v bistvu represivnima metodama občani bržkone ne bodo postali bolj kultivirani; zato se je po vsem sodeč nujno treba zateči k že prav tako znani formuli za reševanje kulturniškega ali nekulturniškega vozla: kulture (razen njenih organizacijskih plati) verjetno ni moči obravnavati sektorsko, se pravi samo zase, ločeno od vsega drugega spleta trenutnega življenja. Navsezadnje, zgodovinska skušnjava je taka, da kultura sama po sebi lahko stori bore malo. Tako bi po tej logiki bilo najbolj smotno, če bi hkrati reševali vse »probleme«, ki so aktualni: le takrat bi se za kulturo odprle nove razsežnosti, ki je ne bi indoktrinirale, saj se bržčas ne bi združevale in stekale k istemu cilju — objektivni kulturi.

JOŽE HORVAT

NAŠ VSAKDANJI JEZIK:

VSAKOVRSNI DOŽIVLJAJI SLOVENŠČINE

Ze lep čas imam spravljenih nekaj športnih poročil, ki so se mi zdela najlepši dokaz za to, kako športni poročevalci ponevedoma pobirajo besede in način izražanja iz bratskih jezikov, s tem pa jim seveda utirajo pot še drugam v slovenščino.

V nekem košarkarskem poročilu je bilo kar na dveh mestih zapisano takole: »Krivico morajo kar lepo vzeti nase...« in »ne gre vse krivice valiti nanju«. Kakor Slovenci po eni strani pozabljajo domači izraz krivica (kot nasprotje pravice) in (pač pod vplivom »nepravde«) pišejo največkrat o »nepravici«, tako drugod ne vedo več za domačo krivdo in uporabljajo izposojeno »krivico« — ne da bi to kdo pred natisom opazil in popravil! — Na drugem mestu je o nekem igralcu rečeno, da je »trikrat zaporedoma prevrnil obrambo« — tudi tu tuja oblika namesto slovenske (ali vsaj edine priznane v SP) »prevaral«.

Skoraj komično se bere v tretjem športnem poročilu, češ da so neki igralci »dobro moštvo in jih spoštujemo« — kaj ima tu opraviti spoštovanje? Mislim, da gre tudi tukaj za srbsko ali hrvaško rabo, ki pomeni »cenimo«, »priznamo njihovo vrednost«.

Ampak tudi piscu, ki se je v nekem članku potegoval za enakopravnost naših jezikov v konzularni službi, se je zapisal takle srbizem: »Zakaj pošiljati dopise na prevajanje?« In dopisniku ne-

kega našega dnevnika v Beogradu so neki stavek »prevedli« takole: »Studentska organizacija ni kriva niti dolžna postala je odvečna kot zastopnik interesov študentov...« »Ni kriv ni dužan« je srbska fraza, ki je nikakor ni mogoče tako sloveniti, in besedni red je ostal kar srbski: »postala je odvečna« namesto »je postala odvečna«. — Tudi sam sem najprej mislil, da gre res za prevod. Pri natančnejšem pogledu pa se je izkazalo, da je na koncu članka res podpisan beograjski dopisnik, citirani stavek pa sploh ni preveden, temveč je iz polemičnega zapisa, ki ga je na tega dopisnika naslovil — nekdo iz Slovenije. Torej še lepše!

Če se naslov obrobnega zapisa glasi »Prerekanje okoli licitacije«, je verjetno, da je to prevod iz srbsčine, saj prav slovensko bi bilo »prerekanje ob licitaciji«. Zapis pa je bil res iz Borbe in je imel dvakrat zapisan celó izraz »tvrška«, nekaj, kar srečamo v slovenščini res že zelo poredkoma.

Menda je »Komunist« prvi v nekem prevodu uporabil frazo »zgode in nezgode«. Potem jo je prevzelo uredništvo »pisanega petka« in vabilo dopustnike, naj pišejo »o zgodah in nezgodah svojega dopusta«. V Pleteršnikovem slovarju je »zgoda« sicer zapisana, rabil pa je ni živ krst in je ni najti po naših novejših besednjakih in tudi v SP ne. Jurančičev slovar jo slovenit z »dogodek, dogodivščina«, frazo »zgode i nezgode« pa posebej z

»vsakovrstni doživljaji«. Od kod je potem na lepem prišla srbska fraza v slovensko rabo? Iz Pleteršnika gotovo ne, očitno je bila prevzeta po načelu, ki se ga držijo nekateri, češ da je lahko naše vse, kar se najde in nam je všeč v bratskem jeziku. To je zelo podobno tistemu »ni kriva niti dolžna« — na tak način si lahko naberemo v slovenščino še na kupe izrekov in rečenic in jo bomo izredno obogatili...

Včasih je prevzet tuj način izražanja, ki se slovenščini očitno ne prilaga: »Advokat se zavrnili, da bi podpisali obsodbo.« — »Centralizem ne more, da ne bi krnil socializma.« — »Vlada namreč odklanja, da bi umetno stimulirala proizvodnjo.« Prvo je bil prevod iz Tanjuga (»odbili da potpišu« — slovensko: niso hoteli podpisati); drugo prevod iz Nina (»Centralizam ne može da ne krnji socializam« — slovensko: centralizem nujno krni socializem); tretje pa je zapisal že slovenski časnikar »samostojno«, vendar po srbskem kopitu — slovensko bi bilo: Vlada namreč noče (ne mara) umetno spodbujati proizvodnje. — Mislim, da gre za tak nezaveden vpliv tudi v frazi, ki sem jo bral v neki rubriki v TT: »Vse se nam tako dozdeva...« — to bo tudi le odmev fraze »sve nam se tako čini«, slovensko je »močno se nam dozdeva« ali »vse kaže, da...« in še na razne načine.

JANEZ GRADIŠNIK

TRGOVINSKA POLBILANCA S POMANJKLJIVO INVENTURO! NI ZA ZGLED

JANUAR

Cebule nil!
A brez čebule se ne da...
Pri nas že ne,
to vsak že ve,
da čebula na veliko se jé!
Čebula s slanino
pa zraven še vino.
To ti je jed!
V hiši pa red...

FEBRUAR

Vaše zadovoljstvo — naš ponos!
rekli so trgovci z novci.
Kar potrošniki želijo,
naj dobijo,
kar bi radi, to naj jejo!
so menili in jadrno čez mejo,
kar imenitno se je čulo,
so zdrveli
po — čebulo!
In nekaj tisoč ton
za sto in en vagon
in zraven še tri nule
uvozili so — čebule!

MAREC

Ce čebula ne bi imela če,
bi bila — bula,
ki naj zrastle bi vrh glave
trgovcem našim, polnih slave.
V Makedoniji bilo
čebule ton je sto in sto
in velika bila je sila,
ker je v sladščih
hitro gnila...
Za majhne so jo ponujali d'narje,
a za težke so dolarje
trgovci naši mili
jo raje — uvozili.
Se vedno več velja
vse, kar zrastle ni doma!

APRIL

Elektroindustrija
ija — ija — ja,
je složno zatulila
in prav lepo prosila,
da čisto je v riti,
ker bakra ni dobiti.
A brez bakra se ne da,
v elektroindustriji
ija — ija — ja!

MAJ

Gospodarski smo uspeh slavili,
še pred poletjem
plan smo izpolnili
in bakra izvozili,
kot na višjih so inštanca...
odločili!
Cestitamo, hura in komplimenti,
zraven pa —
sto vragov in jebenti —
nerodnost je le-ta,
ker rabimo ga tud' doma!
Baker, da!

JUNIJ

Kak' streže se zadevi taki,
so pojasnili strokovnjaki —
strokovnjaki za izvoz,
naša dika, naš ponos!
»Baker naš bi radi imeli?
Res?
Problema ni, sploh ne!
Koliko
bi pa želeli?
Eno, dve, milijon?
Kar želite — vse dobite,
nič se bati,
le naročilo
morate
v Italijo
— poslati!
Kaj pravite?
Zakaj po baker naš
v tujino?
Kaj pa se vi,
dragi moji,
spoznate na našo
— trgovino?!

JULIJ

Vest stoletja!
Potem ko se smo
uvozili,
še zdravi pa čili —
holadske šibe,
na pol žive ribe,
vreče za smeh
in rekvizite za greh,
pa krompir
(že pečen)
in madžarski hren
in ko že spisek
dolg je
za dva zvezka,
potem smo uvozili
še nekaj ton
— peska!

Pesek kot pesek,
laik bi dejal
in ne ve,
da v tujini
boljši pesek je,
bolj fin
in sploh
bolj inozemski...
Zakaj pesek?
Kako pesek!
Tega pa res ne vem,
a če ugibati
smem,
najbrž zato,
da ljudem,
ki silno so razvajeni
postali,
v oči
pesek najboljšje kvalitete
bi — metali!

AVGUST

Stari rek takole
pravi,
za vse, ki so še
pri zdravi:
ko pride mesec
avgust,
trgovca pri miru pust'!

Zakaj avgust —
izjema bi bil,
ko je september
prav tako gnil,
še manj dober
je oktober
itd.

DECEMBER

Hude ure
inventure —
kdar se more,
naj se reši
(pa nikar v Nemčijo!).
Na zahodu nekaj se
premakne.
Dolar paše in
dinar obenj se
spotakne...
Sem že skoraj
malo klel,
ko časopise brati
sem začel,
in kamen mi je
padel od srca,
saj devalvacij
rešitev naša
je bila!

Rad pa vedel
bi le-to,
kako
po peti rešitvi
z nami bo...

Zimo, dolgo leto dni,
iskreno vam vaš
žel!

P. S.

Zimo misli sem
zavoljo cen,
da jih odtajal ne bi
jug noben

Toj

Med vsemogočimi časopisi in revijami, ki so bile na policah v letalu, je bila tudi najnovejša številka revije »Time«. Na naslovni strani sta bili pod napisom »Spopad v Aziji« upodobljeni grdo gledajoči glavi Indire Gandhi in Jahija Kana; vmes pa sta bila prekrižana dva zavita moža. Med ta dva moža smo nehote padli vsi, ki smo se ono noč znašli v letališčni čakalnici v Teheranu...

(Delo, 22. decembra — Poleti prav ob robu vojne).

Pogledati je bilo treba naslovno stran »Time«, da smo razrešili uganko skrivnostnih zavitih mož: zares gre za dva ukrivljena noža.

Japonsko geslo namreč je, da moraš gosta vzeti res kot gosta, pa čeprav je le v hotelu in mu nuditi vse možno gostoljubje, se pravi, da tudi poskrbiš za vse tiste nujne predmete, ki jih je mogoče doma pri odhodu pozabil. — Hkrati s to trdosrčnostjo sem pa seveda že takoj prvi trenutek naletel tudi na senčne strani dežele vzhajajočega sonca.

(Delo, 24. decembra — Kimono v hotelski sobici)

O, ko bi bili tudi pri nas v hotelih tako trdosrčni! Očitno pa je trdosrčnost v deželi vzhajajočega sonca sončna stran. (Grdo mesari tiskarski škrat po potpisnih zapiskih Bogdana Pogčnika.)

Novi državljani Italije je znan odvetnik, doktor pravnih in političnih ved, ki je svojo politično kauriero začel pred 28 leti.

(Dnevnik, 25. decembra — Leonejevih sedem let).

Tako torej: v Italiji moraš biti izvoljen za predsednika republike, da sploh postaneš državljan.

Znastveniki iz NASA bodo postali detektivi za mamila. Pripravljajo sistem, po katerem bodo s sateliti odkrili nasade opija, celo v velikosti samo 4 hektare.

(Dnevnik, 25. decembra — Detektivi za mamila).

Opij ne raste prav nikjer na tej naši zemlji in težko ga bo odkriti iz vesolja.

naročilnica

Nepreklicno naročam knjigo
IZRAEL BREZ SIONISTOV
KENNEDYJEVE ŽENSKÉ
(Neustrezno prečrtajte)

Ime in priimek

Ulica

Poštna številka in kraj

Zaposlen pri

Datum

Podpis

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

ČGP »DELO« — PRODAJNA SLUŽBA 61000 LJUBLJANA, Titova 57

NAGRADNI NATEČAJ ZA HUMORESKE IN SATIRE

Uredništvo Tedenske tribune razpisuje nagradni natečaj za izvirne humoreske in satire, napisane v slovenščini. Edina omejitev je dolžina sestavkov, ki ne sme presegati štirih tipkanih strani (120 tipkanih vrst), lahko pa manj.

Uredništvo Tedenske tribune bo podelilo štiri nagrade:

1. nagrada — 2500 Ndin	3. nagrada — 500 Ndin
2. nagrada — 1500 Ndin	4. nagrada — 500 Ndin

Vsi objavljeni prispevki bodo tudi posebej honorirani. Uredništvo si pridržuje pravico, da objavi tudi nenagrajene prispevke.

Prispevke bo ocenjevala žirija, ki jo sestavljajo naslednji člani: Vladimir Kavčič, pisatelj, dr. Matjaž Kmecl, publicist, Janez Menart, pesnik, Herman Vogel, novinar Tedenske tribune, Janez Kajzer, novinar Tedenske tribune.

Prispevke je treba poslati najpozneje do 1. marca 1972, in sicer nepodpisane. Nagrajeni avtorji bodo svoje avtorstvo po objavi rezultatov natečaja dokazali s kopijami svojih sestavkov.

Rezultati natečaja bodo objavljeni v Tedenski tribuni.

TRIKRAT PLJUNI

PA BOŠ ZDRAV

PRI ZOBODERU (bakrorez): Zoboderjeve klešče so strašna reč, so menili ljudje, pa so zobobol raje preganjali s črnim polžem v ustih.

»Ljudska medicina, ohranjena pri Slovencih v izročilu devetnajstega in dvajsetega stoletja, je skupek zdravilnih metod in predstavnost, kakršne je imel naš človek delno še v pradavnini, ki jih je spopolnjeval v dolgi dobi svojega razvoja.« je zapisal Vinko Möderndorfer v svojem življenjskem delu »Ljudska medicina na Slovenskem«. Naš človek v davni je imel bolezen za delo zlih duhov in je zato preganjal zle duhove predvsem z besedo in čaranjem. Slovenci imamo ohranjenih 230 popolnih in 35 okrnjenih zagovorov. Ljudstvo pa se je veliko zdravilo tudi z rastlinami, slovenska ljudska medicina uporablja več kot petsto rastlin, kar je v primerjavi z drugimi narodi izredno veliko. Kako se je zdravil preprosti Slovec brez pomoči zdravnikov? Na to vprašanje bomo poskušali odgovoriti z nekaj primeri, vzetimi iz Möderndorferjeve obsežne knjige. Primeri so zanimivi, značilni, dobro pokažejo tudi čas, ko so ljudje verjeli raje mazačem kot zdravnikom in znanstveni medicini. A dobršen del ljudskega zdravilja izvira še iz časa, ko pri nas ni bilo zdravnikov, kaj šele znanstvene medicine.

»Sveti Lovrenc!
Vzemi svojo pečenko
in daj mojo!«

V Mežici tudi pihnejo trikrat, petkrat ali sedemkrat na opeklino in rečejo:

»Danes je opeklina,
jutri je bolečina,
pojutrišnjem je zdravje.«

ČRN PŌLŽ PROTI ZOBOBOLU

Ljudstvo skuša zobobol preprečiti. Na Dolenjskem menda tistega, ki si reže nohte v petkih, nikoli ne bolijo zobje. V Gribljah ob Kolpi tistega, ki je poljubil zemljo, ko je prvič slišal kukavico, baje nikoli niso boleli zobje. V Vinici v Beli krajini so ugriznili, kadar so prvič zaslišali kukavico, v stelo, ali pa poljubili trikrat zemljo v veri, da jih potem zobje ne bodo boleli leto dni. V Prekmurju grizejo ob grmenju železo in mislijo, da jih potem zato ne bolijo zobje. V Mežiški dolini mislijo, da prepreči tisti ki ob prvem romanju k sv. Lenartu na Lešah ugrizne v verigo, ki je razpeta okoli cerkve, zobobol za vse življenje. Pri prekmurških Slovencih so obesili otroku na vrat zlatnik s podobo gavrana, ki ga je dal kovati kralj Matjaž, da bi mu laže rasli zobje.

Na Koroškem, posebno v Mežiški dolini, so prepričani, da ne bole zobje tistega, ki drži pred Jurijevim črnega polža v ustih. Dr. Hohenwater, zdravnik v Črni, je to preizkusil, ko ga je bolel zob, in ne ve, če mu je zobna bolečina prestala zaradi gnusa ali pa od polževne kisline. Na Malenskem vrhu pa pravijo, da mora tisti, ki hoče obdržati bele zobe in se zavarovati, da mu ne gnijejo, prijeti z zobmi črnega polža in ga tako prenesti preko korita.

Slovensko ljudstvo, posebno pa še ženske, je že od nekdaj skrbelo, da si je ohranilo zdrave zobe. Goriška ljudska pesem pravi:

»Pa 'ma redke zobe,
kakor koza roge.«

Bolne zobe so zdravili z zdravili rastlinskega izvora. V Zamošnjih pri sv. Marjeti pod Ptujem polože v votel, boleč zob košček gomolja zobnjaka. V Ljubnem, v St. Juriju pod Kumom in v Kostanjevici vtaknejo v boleči zob strok česna; v Prekmurju dodajo česnu še zmlat poper ali pa vtaknejo strok česna tudi v uho in zobne bolečine minejo. Se nekaj načinov preganjanja zobobola: Bolečine zob so nehale, če so kapali v uho ali v usta zmes soka mišjih ušes in gondermana. Komur se je gnojilo okoli zob, je žvečil listje mišjih ušes.

Prav pogosto zdravijo zobobol s kadilj. V Brezicah okadilo bolnikov obraz z žerjavico, na kateri izgoreva posušena travna zel. Prekmurci pa pokade boleče zobe s hrastovo gobo. V Zetini so okadili bolni zob s satjem čmrljev.

Bolečine v zobu po ljudski veri prenehajo, če drže nekaj časa na bolni zob prste, s katerimi so zmečkali črvička. Če izdere otrok ob Baškem jezeru zob, ga vrže preko rame na krušno peč, rekoč: »Jaz ti dam koščenega, ti mi daj železnega!« Nov zob zraste tudi Prekmurcu, če vrže izpadli zob preko rame na peč.

ŠKORPIJONOVO OLJE ZA RANE

Ker je vsaka rana lahko življenju nevarna, skuša ljudstvo vnaprej storiti vse, kar bi moglo rane preprečiti. V Prekmurju mislijo, da se zavarujejo pred ranami za leto dni s tem, da drže na sveti post (dan pred božičem) pod mizo noge na železu orala, potem se ne bodo urezali, ne usekali. V Zagorju ob Savi ali v Trbovljah so prepisali »zavarovalno pismo«, ki naj bi obvarovalo lastnika pred nesrečo, pred ognjem in vsemi ranami. To pismo je moralo biti napisano na popolnoma belem papirju in dotakniti se ga je morala dva dni prej devica z ustnicami. To zavarovalno pismo je bilo treba napisati opolnoči ob svitu treh sveč z rdečo tinko, sveče pa so morale biti iz čistega voska. Lastnik je moral nositi to pismo vedno s seboj na golih prsih, privezano okoli vratu na traku, ki je bil zvit iz človeških las. Besedilo pisma je bilo:

»Jaz grem čez moj prag,
Naš gospod Kristus je moj tovarš,
ženska tla so meni obutalo
nebo je moj klobuk
Tedad sva pila oba Kristusovo kri.
Sreča me neki mož.
Kateri me napadel bo,
naj bo prijatelj ali sovražnik,
vendar je Bog oče z menoj,
Bog sin z menoj.
Tedad hočeva oba
v miru se ločit'«

Svoje dni so polagali na rane kuhana mišja ušesa. Pri »mokrih tekočih« ranah so polagali nanje v kisu kuhane brezove liste. Za zdravljenje ran v Goriči vasi pri Ribnici zelo cenijo špehek, katerega mesnate liste polagajo na rane. Ponekod imenujejo trpotec zaradi njegove dobre lastnosti pri celjenju ran tudi celnik.

Zdravljenje ran pospešijo tudi z opravljanjem ran in v redkih primerih tudi s kadilj. Da so se rane brž in »prova« celile, so jih posipali s prahom iz korenin kryoščenke. V Bučah pri Kozjem oprashi sveže rane in razpokline med prsti s prahom babjega prdca (Bovista nigrescens Pers.), v Beli krajini pa rane v zgibih s smrekovo črvojedano, t. j. z rumenim prahom, ki se izsipa iz slabega smrekovega pohišva.

V Vidmu ob Krki mažejo rane z jazbečevno mastjo, kadar pa je treba rano izčistiti, tedaj mažejo rano z mastjo divjega zajca.

V Šumperku zdravijo rane z gadovo mastjo. V Gornji Košani namažejo rane s škorpionovim oljem, to je z oljem, v katerem so namočeni škorpioni. Na Četeni ravnji se rane naglo celijo, če jih mažejo s svojim urinom.

FIGA V ŽEPU PROTI UROKU

Kdaj ima otrok ali pa tudi odrasli urok, spoznajo po raznih obolenjih. Najpogosteje znamenje je glavobol. Pri Pobjah pri Koprju so rekli, kadar je lepo dekle bolela glava, da je uročena.

Najobičajnejše je uročenje s pogledom. Na Koroškem vedo, da naredi urok vsak nevoščljiv pogled in da novorojenec dobi urok, od katerega umre, že od samega dolgega pogleda. Uročiti morejo osebe, ki imajo slabe, grde, huđe, hudobne oči.

Uročitev preprečujejo z različnimi sredstvi. Najpogostejši so vzkliki: v Rožu rečejo: »na bóbe jome úrak, na bóde jomè škóda«, v Trziču »ne bodi uročena«.

Skoraj brez izjeme po vsej Sloveniji tudi pljunejo, kadar hočejo preprečiti urok. V Ziljski dolini drže figo v žepu, kadar gredo mimo človeka, ki bi jih mogel uročiti. Podobno store tudi v Beli krajini in pri tem trikrat pljunejo.

Če je bil v Rojanu pri Trstu ob otrokovem rojstvu v hiši človek s »slabim« pogledom, so izrgali rešetno dno in pretaknili otroka trikrat skozi obod.

Uroke zelo pogosto preganjajo z zagovori. Značilen način zagovora urokov je odštevanje urokov; najpogostejše je odštevanje od devet nazaj. V Ziljski dolini in v beljaški okolici odšteva mati otroku uroke tako, da drži nad njim rdeč trak od nogavice in nareja nanj žive vozle. Uroke odšteva:

»Urokov je devet, jih ni devet,
je le osem, jih ni osem,
je le sedem, jih ni sedem,

...
je samo eden, ni nobeden.

V Mežiški dolini urok zarote:

»Devica Marija je na cerkvenem pragu klečala.
Hudi urak gre mimo in Devica Marija ga vpraša:

Hudi urak, kam greš?
Jaz grem tja, kjer je kaj bolno,
bom tistemu vse kosti polomil
vso kri popil, da ga bom dol pripravil.
Devica Marija pa pravi:
Hudi vrak, jaz te zarotim v imenu Boga očeta... itd.
ti tega ne smeš, ti idi na visoke planine,
kjer se noben zvon ne sliši, in tam ostani.«

Tisti, ki zagovarja, vleče med zagovorom z roko od temena do gležnja bolnika, zarotitev pa izgovarja trikrat.

POLŠJA MAST ZA OPEKLINE

Skoraj povsod opeklino takoj po nezgodi namažejo. Marija Levar ob Dreti je mazala opeklino z žganjem, v katerem je bil namočen cvet bele lilije; v gornjegrajski okolici mažejo z oljem, v katerem so namočeni listi bele lilije. Mati Ane Zupanc na Četeni ravnji je zdravila »spečenina« z lanenim oljem, ki ga je imela za najboljšo zdravilo za take nezgode. Martin Zidar v Smartnu ob Dreti je mazal opeklino z oljem, v katerem je bilo namočeno apno. Na Cerkljanskem izpirajo gnojne opeklino s svežim mlekom. Pri sv. Roku ob Sotli mažejo opeklino z gosjo mastjo, v Grosupljem, v Šumperku in v gornjegrajski okolici s poljšjo mastjo.

V Grahovem oprashi opeklino, potem ko so jih namazali z ogljem, z lipovim ogljem, zdrobljenim v prah.

Na Koroškem je v navadi, da drže opranjeni del brž po nezgodi nad žerjavico, »ki potegne vročino vene; v tolminskem okraju pa zadostuje za ublažitev lažjih opeklin, če pritisnejo opečeni prst na uho in ga tam dalj časa drže.

Ker so opeklino zelo pogoste in tudi nevarne za življenje, se ljudstvo pogosto zateka tudi k zarotitvam. V Savinjski dolini so narejali na opeklino križe, in opeklino zagovarjali, nato so vzeli v usta vodo — bla goslovljeno, če je bila pri rokah, ponovno križali opeklino, potem pa brizgnili vodo iz ust na opeklino.

V Mežici je Janez Jelen, doma izpod Plešivca pri Jelenju, pihal na opeklino in nato trikrat rekel:

To ne bo članek, marveč pisanje na meji literature. Razložek je namreč v temle: v članku ni mogoče vse, v literaturi pa je. Mogoči so čudeži vseh vrst, in ker bo beseda o čudežih med nami, je ta članek literatura. S tem pa nikar ne mislite, da ni potrebno verjeti, saj temelji vsa zadeva na zanesljivi dokumentaciji in neoporečnih dokazilih. Dokazilih namreč, da so čudeži tudi še danes, tisočdevetstoenašesdesetega po Kristusu, mogoči. Ljudi pa, ki bi jim bili čudeži edina rešitev, je vsak dan več.

Našemu svetu poveljuje železna logika da dama, zategadelj seveda tudi ne pričakujem, da bo vaše branje zastojno tratenje časa. V zameno vam ponujam čudežen recept, ki ga še ne znam natančno določiti, delovno pa ga imenujem: »Kako postanem svetnik?« Za vsa nadaljnja pojasnila pišite na moj naslov, in ko se vam bom zaupno oglašil, bomo skupaj razrešili skrivnost v najkrajšem času. O pomenu čudežnega recepta vam menda ni potrebno posebej pripovedovati in vas tudi ne prepričevati o njegovi potrebnosti. Za tolažbo vam vnaprej zaupam, da se boste po čudežni metodi otresli vseh težav, ki tarejo današnji čas in današnjega človeka, saj je poglavito načelo recepta v tem, da je svetnik nedotakljiv in da se torej tistega, ki postane svetnik danes, ne more lotiti nobena bolezen, nikakršna devalvacija. Svetnikov dom je srečen in vesel.

Pišite pod šifro: »Da za svetnika!«

Zdaj pa se lotimo zadeve. Kdo bi si upal trditi, da dandanes človek ni bolj obremenjen s surovo vsakdanjostjo kakor v časih, ko so na grmadah zažigali čarovnice in preganjali zle duhove iz telesa?

Navaden človek se vsak dan sreča s težavami in ujmami, ki jih ne bi mogli prešteti z dvošteviličnim številom. Človek, ki ga zamika »pot v visoko družbo«, ki želi počasi, pa vztrajno plezati po lestvici navzgor, klin za klinom, bo znenada opazil, da mu na tej poti stoji vrsta lastnih pomanjkljivosti: ali je premalo odločen, ali ima premalo zaupanja v svoje sposobnosti, lahko pa je tudi premajhen po telesu za stopnico, ki je namenjena najvišjim.

Zenske dajejo težave v lepoti, v telesnih kilogramih, moške hude razpoke v njihovih ambicijah, zaljubljenec težave v duhu in mesu, nezaposlene težave v delu in zaslužku, pa kaj bi naštevali v nedogled: kolikor ljudi, toliko usod in desetkrat več težav.

Analiza psihofizičnih raziskav je pokazala, da bomo rešili svet in prinesli vsesplošno srečo ter blagor ljudem na Zemlji, če bomo Slovencem pomagali iz težav:

1. Intelektualce osrečiti v ljubezni in jih rešiti iz surovega oklepa osamljenosti;

2. Da bo dosegljivo to, moramo pri vseh nesrečnih ljudeh opraviti nekatere povsem fizične ali telesne pomanjkljivosti: pri moških majhno rast, pri ženskah debelost;

3. Kot posledica — pomagati vsem ambicioznim, da se začno v družbi zares uveljavljati po svojih močeh in sposobnostih;

4. Nazadnje moramo zadostiti ljudem v njihovih mističnih nagonih, saj bomo s tem odpravili najhujšo bolezen današnjega časa: razklanost in alienacijo (odtujitev).

Zastavili smo si visoko leteč smoter, se pravi splošno družbeno zdravljenje, in bomo takoj poročili ljudsko modrost, da ima vsaka bolezen svojega zdravnika, če pa že zdravnika ne, vsaj zdravilo. Ne bomo ga iskali v »korenih lečenih«, »stavčentrozah« in drugih zdravilnih zeliščih, poiskali ga bomo preprosto v čudežih. Čudežih 20. stoletja.

Zategadelj bi vam radi lepo po vrsti povedali, kako si pozdraviti svoje življenjske »nedostatke«.

1. Ljubezenska nesreča ima svoje daljne zgodovinske vzroke in nekem dejanju nekega gospoda boga, ki si je samovoljno dovolil razpolovčiti prvotnega, harmoničnega človeka v dve polovici: žensko in moško. Za tem dejanjem so prišle na dan ljubezenske avanture, zakaj ti polovici harmoničnega človeka se vztrajno iščeta, pa najpogosteje ne najdeta. Odtod vsako leto veliko samomorov in ubojev, saj kako pa človek pri iskanju svoje druge polovice naj ve, da je našel ta pravo? Po vse zveličavni statistiki velja, da tistih nekaj desetink odstotka od vseh jugoslovanskih ubojev in umorov, ki jih zagrešimo Slovenci, gre na račun ljubezenskih skušnjav (ljubosumnost, nezvestoba itd.). V iskanju obeh polovic prvotnega človeka so se našli sodobni preroki, njihova prerokovanja in napotke pa si lahko poiščemo v kopicah slovenskih časopisov. Kdor je osamljen, komur v postelji ne gre tako, kot bi moralo iti, temu ponujajo celo vrsto napotkov in receptev, da bo potem vse lepo in prav. Prvo polovico — to je zdaj naš nasvet — premore tako vsak sam, drugo si na račun samopožrtvovalnega prizadevanja posredujevalnic za zakonske zveze ali ženskovanijskih oglasov lahko pridobite skoraj zastonj. Samo nekaj devalviranih tisočakov boste odšteli.

»Slovenski fant s svojim avtomobilom želi po tej poti, čeprav z bolečino, spoznati pošteno dekletko... Strel puške okupatorja je zadel hubeče materino srce... S trinajstimi leti sem si zaželela ljubezen fanta in je do danes, ko mi je 33 let, nisem našla. Od osamljenosti, zapuščeni in nezanesljivosti se mi trga srce...«

Usmiljenih src je na svetu veliko, pomoč je vrad nosom Iskal sem razloge, kako da se predvsem slovenska inteligenca zateka k

SODOBNI ČUDEŽ, KI SPODBIJA MEDICINSKO ZNANOST: ČE STE PREMAJHNI, LAHKO PRI ABRAHAMU ŠE ZRASETETE

V 20. STOLETJU SO LJUDJE PRIPRAVLJENI ZAŽIGATI ČAROVNICE

takim čudežnim dobrotnikom, pa si nisem vedel odgovoriti drugače kakor takole: domala vsi slovenski razumniki so zakompleksirani. Polovica ženitovanjskih ponudb prihaja iz njihovih vrst.

2. Pri vseh nesrečnih ljudeh moramo opraviti nekatere povsem fizične ali telesne pomanjkljivosti, smo rekli. Med najhujše zlobe sodi nedvomno majhna rast v centimetrih: kako naj človek, na primer, ki mu ni bilo dano zrasti nad 170 centimetrov, postane šef, dober ljubimec ali maneken? Tudi tu se najdejo čudežni preroki. Ustavimo se ob konkretnem primeru:

»Zelite s pomočjo preizkušene — garantirane metode v kratkem času povečati svojo telesno višino ne glede na starost in spol? Pišite na naslov: Ideal 180, Ljubljana.«

Iz zgodovine poznamo Prokrusta, ki je počenjal nekaj podobnega: njegova postelja

je bila mera za vse, nekakšen JUS, kdor je bil prevelik, mu je odsekal glavo, kdor premajhen, ga je z natezalnico podaljšal. Sodobni preroki naredo s sodobnimi čudeži to veiko bolj blago. Čudežni poštni predal se skriva nekje v Ljubljani, a mu do kosti ni mogoče priti. Vendar ljudi, po vsem so-deč »nateguje« zelo uspešno. V dokaz bomo navedli nekaj pristne dokumentacije.

Zagrenjen moški je poslal čudežnemu »Idealu« takole pismo: »Zelo me je razveselil vaš oglas, kjer pravite, da je mogoče majhnim zrasti ne glede na starost in spol. Dolgo sem čakal kaj takšnega, zato se nujno obračam k vam za pomoč. Denar tu ni ovira, pa saj tudi predragi niste. Naj vam razložim svoj primer: star sem 35 let, visok pa 163 centimetrov, nekoliko predebel. Ljudje mi nagaajo zavoljo moje majhnosti, vendar me to doslej še ni preveč bolelo. Zadržje

Sodobni Prokrust, ki dela iz majhnih velike ljudi, ima poštni predal 39 v Ljubljani

čas pa se je zgodilo nekaj novega. Spoznal sem lepo dekletko, s katero bi se takoj oženil, vendar tudi njo, ki je visoka 168 centimetrov, moti moja postava. Zelo se bojim, da bi jo prav ta pomanjkljivost odvrnila od mene, zato sem se oprjel vaše pomoči kot zadnje rešilne bilke. Malo sem sicer že poznel, saj bova dekletko in jaz skupaj silvestrovala, vendar se do takrat najbrž ne bo dalo nič storiti? Vseeno pa vas prosim, da mi kar najhitreje pošljete nasvete in pripomočke, kako bi lahko zrastle vsaj do višine mojega dekleta...«

Čudežni »Ideal« odgovarja:

»Spoštovani Abdulah, v zvezi z vašimi naročili vam sporočamo, da smo jih vzeli v obzir. Na žalost vam pa ne moremo poslati edicije po poštne povzetju! Zaradi tega smo se odločili, da vam pošljemo šele po prevzemu dinarjev 180,00 za vsako edicijo in za nekatere že vračunane specialne nasvete, izjemoma pa lahko pošljete tudi v DM 45 za vsako edicijo. V primeru kakšnih težjih primerov, ki zahtevajo posebno nego in postopek, pa se zaračuna še plus največ do 80,00 dinarjev. Toliko vam v vednost, ker ste nam sporočili, da imate mnogo zainteresentov za našo metodo.«

Preroki, ki delajo anatomske čudeže, so v svojih pojasnilih, kako pri štiridesetih letih zrasti, zelo konkretni: »Metoda je sestavljena iz dveh delov, in sicer iz telovadnih vaj ter posebne prehrane itd. Ta metoda za zdravje ni škodljiva, in ima to prednost, da jo lahko sami uporabite večkrat, kar še izboljšuje končni uspeh. V primeru, da vi date svojo metodo komu drugemu v uporabo, čeprav je predpisana za vas, lahko tisti osebi škoduje. Lahko ima tista oseba zelo neugodne posledice.«

Čudež je mogoč, kdor bi rad igral kofarko, pa je ne more danes, jo bo lahko jutri. Nič pa na tem svetu seveda ni zastonj: »Denar lahko pošljete v priporočeni poštni pošiljki (pismu) na naš naslov. Kot garancijo vam pa dajemo poseben obrazec, ki vam bo kot dokaz, da ste nam poslali denar 540,00 za tri pošiljke. Kot dokaz, da ste poslali denar, pa bo poštni žig.«

3. Telesna majhnost, ki smo videli, da vam jo za dober denar »Ideal« vsak čas lahko poveča, pa ni edini napotek pri splošnem uveljavljanju družbenega ugleda ljudi. Čudeži se vrste še naprej in s pomočjo njih lahko razvijete svoje ambicije do največje mere.

»Originalno! Psihosistem Hypnostarter omogoča (posebno še začetnikom) dajanje avtosugestivnih, heterosugestivnih sugestij, poskuse s področja hipnoze. Pomožno navpravo sestavite sami in deluje na lasten pogon... Če želite večje uspehe v svojem okolju, pomaga Psihosistem Hypnostarter. Naročite pri IAN-IAN, Ljubljana.«

Ali ni nerodno gledati, kako se vaši kolegi vztrajno povzpenejo po družbeni lestvici, si pridobivajo ugled, vi pa kar naprej nekaj mečkate in ne morete z mrtve točke? Psihosistem Hypnostarter vam bo zanesljivo pomagal, da se otresete teh nepotrebnih predsodkov, za nekaj denarcev boste kmalu ugledali raj. Zagotavlja IAN-IAN.

4. Te točke oziroma čudeža smo se dotaknili že z zgornjim, vendar moramo dodati, da prihaja pomoč za zadostitev človekovih mističnih nagonov še od drugod. Ko vam namreč že vse preseda in ko imate že vsega do grla in čez, takrat lahko ohranite svojo integriteto z najrazličnejšimi komedijantskimi, čarovniškimi, hipnotizerskimi, »madjioničarskimi« načini. Pripomočkov in napotil za takšno ravnanje je v sodobnem svetu dovolj, posamezne uroke boste našli v vrsti strokovne literature, ki vam jo ponujajo sodobni čudodelniki. Skrivnost uspeha, hipnoza za vsakogar, praktični tečaj hipnoze... Pošljite denar, uspeh zagotovljen, svoje okolje boste fascinirali!

Morda smo na koncu in morda smo povedali zdravila za najpogostnejša obolenja sodobnega Slovenca. Tudi za bolj specialne bolezni (debelost, lepote napake, pričeske itd.) boste lahko sami našli kup čudodelnikov, ki vam za nekaj denarja radi pomagajo.

Računam pa vendarle, da je med braveci večina pametnih ljudi in da so ti razumeli podton v tem pisanju, ki ni članek, marveč napol literatura. Tistim, ki niso znali brati med vrsticami, pa moram seveda natančneje razložiti:

Število bedakov na svetu je neskončno, bi rekel znameniti pisatelj Robert Musil. Navihancev ali spretničev, ki znajo to bedastvo s pridom izrabljati, pa tudi ni malo, dodajamo. Človeške muhe ne poznajo meja in zategadelj lahko sredi oziroma proti koncu dvajsetega stoletja govorimo še vedno o slovenski vražjevnosti, ki na njen račun služijo nekaterniki težke milijone. Rekli boste, da je takšno sluzenje na račun nevednosti, lahkovernosti ali poniglavosti kaznivo, nedovoljno? Ze res, ampak vse je v okviru legalnih meril in ko boste, denimo, vprašali policijo, zakaj v primeru »Idealne« nič ne ukrene, vam bo le-ta rekla, da spretežev ali čudodelnikov, ki se skrivajo za tem, ne more prijeli.

In kot spodbuden nauk za leto 1972 vam zatrdim: ko bi v naši deželi začeli spet iskati čarovnice, zlobne duhove in vse vrste nebodijhtreba, bi se našlo veliko ljudi, ki bi bili pripravljeni iti v gozdove zbirat dručje za grmado. Jeza v tem prazničnem času pač ni utemeljena.

HERMAN VOGEL

Winston

**CIGARETA ŠTEVILKA 1
V AMERIKI ...
... IN V JUGOSLAVIJI**

PO LICENCI J. R. REYNOLDS IZDELUJE
DUVANSKA INDUSTRIJA VRANJE

**NOVOLETNI POPUST
NOVOLETNI POPUST
NOVOLETNI POPUST**

**OD 20. DECEMBRA
DO 31. DECEMBRA 1971**

PRI TRGOVSKEM PODJETJU

N nama

LJUBLJANA

V poslovalnicah:
VELEBLAGOVNICA PRI POŠTI,
Ljubljana
KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana
BLAGOVNICA NAMA, Kočevje
BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka
in od 21. 12. 1971 tudi v
VELEBLAGOVNICI VELENJE

10. ODST. NOVOLETNI POPUST
za gotovinski nakup moške, ženske in otroške
konfekcije

10. ODST. NOVOLETNI POPUST
podarja NAMA Ljubljana vsem kupcem kot no-
voletno voščilo.

RIZ

GRAMOFONI

22%

CENEJŠI ZA DEVIZE

Ne glede na to ali je stereo ali mono izvedba, odlikujejo gramofone RIZ:

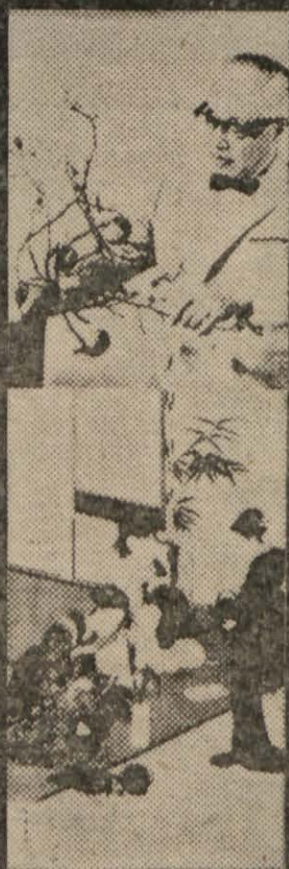
- IZREDNA REPRODUKCIJA ZVOKA
- TRAJNOST IN ENOSTAVNOST UPORABE
- PRILAGOJENOST RAZLIČNIM TIPOM POHISTVA

GRAMOFONE LAHKO KUPITE V VSEH NASIH PRODAJALNAH ALI JIH NAROCITE V TOVARNI.

KNJIGA MOJSTROV O IKEBANI

RAZKOŠNO
DARILO
ZA
PRAZNIKE

NAD 400
VEČINOMA
BARVNIH
FOTOGRAFIJ

V SVILO
VEZANA KNJIGA
VELIKEGA FORMATA

DRŽAVNA
ZALOŽBA
SLOVENIJE

SPORTSWEAR
loper
CELIE

EKSKLUZIVNO

studio št. 010

ČZP PRIMORSKI TISK ZALOŽBA LIPA

KOPER, Muzejski trg 7

SPOŠTOVANI BRALCI,

LIPA PREDLAGA — VI IZBERITE IN NAROČITE!
MED KNJIGAMI ZALOŽBE LIPA BOSTE LAHKO NAŠLI DOBRO
IN PRIJETNO BRANJE PO SVOJI ŽELJI IN OKUSU.
LEPA KNJIGA — VEDNO PRIMERNO IN NAJCENEJŠE NOVO-
LETNO DARILLO.

Heinz G. Konsalik

KIRURGINJA

Kdor je bral roman **DIAGNOZA RAK** (ki smo ga morali ponatisniti), bo rad vzel v roke tudi **KIRURGINJO** — zdravniški roman, ki je v raznih deželah navdušil milijone bralcev, predvsem žensk. V njem nas pisatelj seznanja z življenjem mlade kirurginje, ki dela v veliki bolnišnici zavzeto in pošteno, njenemu šefu-primariju pa gre predvsem za denarni uspeh in slavo. Iz pripovedi izstopa etika zdravniškega poklica in človeka sploh, dramatična zgodba o žrtvi in humanosti, ki vodi bralca v vzvišen svet človeških vrednot. Zaradi prevelikega zaupanja v so-človeka pride zdravnica po krivici za tuj greh, celo v zapor.
273 strani, celo platno: 56, polusnje 62 din.

Arthur Hailey

LETALIŠČE

Po romanu, ki je že največja priznanja po vsem svetu in so ga prodali v nekaj mesecih milijone izvodov, so posneli tudi film, ki ga prav zdaj gledamo v nekaterih naših dvoranah!

Na knjižni trg pride le redko roman takih kvalitet, prepričani smo, da bo zanesljivo navdušil še tako razvajena bralca tudi pri nas. Nad Lincolnovim letališčem »svetovnim zračnim križiščem«, ki ga je zajel pošasten snežni vihar, kroži dvajset letal, ki jim zaradi pomanjkanja goriva in onemogočenega pristanka grozi nesreča. Noč na letališču je polna dramatičnosti, na smrt prestrašenih potnikov, med njimi pa je tudi obupani samomorilec — bankrotler Guerrero, ki zaradi visoke zavarovalnine z dinamitom v kovčku grozi s smrtjo tudi mnogim drugim. V dramatično zakulisno zgodbo nepozabnih značajev — mož in žena z osebnimi problemi, strastni in stiskami — pa je avtor postavil glavnega junaka: letališče »Lincoln International«.
525 strani, celo platno 75, polusnje 84 din.

Mario Puzo

mama lucija MAMA LUCIJA

Za **BOTROM** že drugi uspešen roman ameriškega avtorja italijanskega porekla, ki po svojih odlikah ne zaostaja za najboljšimi deli o usodi italijanskih izseljencev v Ameriki. Pisatelj je z obema knjigama dosegel svetovni sloves. Osrednja osebnost je lik matere, v življenju zapustiti do mače ognjišče in se naseliti v njej tako tujem daljnem svetu. V dveh zakonih rodi pet otrok, za katere skrbi in jih vzgaja z odrekanjem in požrtvovalnostjo. Njena podoba je narisana tako prepričevalno, da se pridružuje naj-sloviškim likom matere v svetovni literaturi.

Znani ameriški kritiki dela soglašajo s tem, da razodeva roman **MAMA LUCIJA** vse že znane odlike tega pisatelja: izredno poznavanje okolja, v katerem se zgodba odigrava kakor tudi izjemen smisel za komiko, ki razbremeni tragične prizore, ne da bi jim odvzemal težo in pomensko tehtnost.

Kot pred leti **BOTER** je pomenil tudi izid **MAME LUCIJE** pravo literarno presenečenje, o čemer zgovorno pričajo visoke naklade in ponatisi po vsem svetu. Upravičeno upamo, da bo knjiga, ki je pravkar izšla, navdušila tudi slovenske bralce!
304 strani, celo platno 60, polusnje 68 din.

Marcel Haedrich

PARIŠKA LEPTICA

Z lepotic Pariza, ženskim simbolom polstoletja, ki se je izteklo s koncem druge svetovne vojne, nam je francoski pisatelj postavil zrcalo, v katerem odsevajo sanje in resnica. Zabavni roman zajema čas od novembra 1914, ko se je zrušilo cesarstvo in se v nemiru tedanjega Pariza rojeva nov svet. Bralce bo ob prijetni izpovedi spoznal tudi mnoge zgodovinske zanimivosti; roman so prevedli v razne jezike in ga tiskali in ponatisovali v visokih nakladah.

Upamo, da bo slovenski prevod našel mnogo bralcev. 564 strani, celo platno 72, polusnje 78 din.

Gérard Néry

BOLEČINA LJUBEZNI — JULIJA CRÉVECOEUR

Zgodovinski roman v dveh knjigah (prva izide sredi januarja, druga pa tri mesece pozneje) sodi v vrsto manj zahtevnega čtiva, ki ob prijetni pripovedi seznanja bralca tudi z zanimivimi zgodovinskimi podatki iz bližnje ali daljše preteklosti.

Prva knjiga nas bo postavila v začetek leta 1865, v Pariz, kjer Napoleon III. še trdno sedi na svojem prestolu; njegove zastave je ovenčala slava na bojiščih, ekspedicijska v Mehiko se še ni končala s polomom... Vsekakor pa je roman v bistvu romantična ljubezenska zgodba, ki poteka v divjem ritmu dogodkov tedanjega časa v Evropi in Ameriki, kamor pride Julija prav v času, ko je bil New York še ves pod vtisom Lincolnovega umora.

Timotej Noč

SVETA BARBARA

Roman odkriva resnico o naši sodobnosti, polni strašnih simbolov — vnanjih znakov človeških dram. Ob usodi laične svetnice bo bralce podoživljal tudi razna svoja nezavidljiva stanja. Delo bo izšlo v začetku januarja.

Saša Vuga

VSEENOST

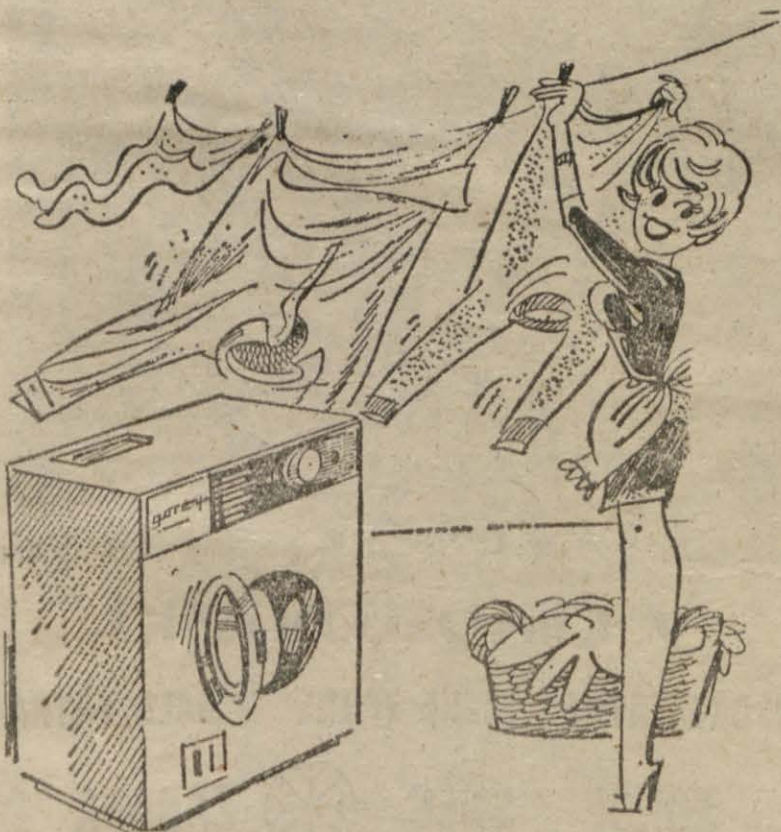
Avtorjev pisateljski svet je zvečine razpet med mestom in rodno deželo (Tolmizsko) in zlasti v prejšnjih delih še ves v znamenju doživlja vojne vihre. Skozi ta raster se nam kmalu bližiči njegova vizija sedanjega časa in človeka v njem. Človeka v spopadu z našim vsakdanjem, z nezvestobo koreninskim začetkom, z našo trpkostjo, anomalij polno družbeno in bivanjsko resničnostjo. Tak je roman **VSEENOST**, ki ga označujejo tri sestavne prvne: etična angažiranost, jezikovno-stilna dognanost in modernost oblike. — Izide sredi januarja.

PRIPOROČAMO ŠE:

Stanko Arko **PES MOJ PRIJATELJ** (125 strani, polplatno 42 din)
Ciril Zlobec **MOJ BRAT SVETNIK** (329 strani, polplatno 46, polusnje 50 din)
Pavle Zidar **TUMOR** (333 strani, polplatno 46, polusnje 50 din)
André Sourbiran **LJUĐJE V BELEM** (3 knjige) (1275 strani, celo platno 164, polusnje 164 dinarjev)
Fred Larence Gilles **ZIVLJENJE MARILYN MONROE** (446 strani, celo platno 65, polusnje 73 din)
Yves Gandon **KAPITAN LAFORTUNE** (451 strani, celo platno 62 din, polusnje 68 din)
Annemarie Selinko **DESIREE** (610 strani, celo platno 66 din, polusnje 72 din)
Aldo Palazzeschi **BRATJE CUCCOLI** (568 strani, polplatno 60, polusnje 68 din)
Mario Puzo **BOTER** (405 strani, celo platno 58, polusnje 65 din)
François Eugène Vidocq **CLOVEK S STO IMENI**. Spomladni bomo gledali televizijsko na ljevaniku tudi na naših ekranih! (491 strani, celo platno 45, polusnje 50 din)

VSE KNJIGE LAHKO NAROČITE V KNJIGARNAH, PRI ZASTOPNIKI ZALOŽBE LIPA IN NEPOSREDNO PRI ZALOŽBI LIPA V KOPRU.
IZKORISTITE MOŽNOST OBROČNEGA PLACEVANJA!

VSEM ZVEŠTIM BRALCEM IN PRIJATELJEM — SREČNO LETO 1972!

Vse kar v stroju je oprala, majce, srajce,
kup perila, pralni stroj in pralne praške,
pri Mercatorju je kupila zadovoljna gospo-
dinja.

10902

Kako v prazničnih dneh brez intimne prijateljice — knjige? Nobene zadrege! Državna založba Slovenije vam bo pomagala s svojimi

KNJIŽNIMI NOVITETAMI

G. Kromdijk:

200 SOBNIH RASTLIN V BARVAH

V knjigi je 200 čudovitih barvnih posnetkov sobnih rastlin in pod vsako sliko je avtor kar se da jasno in natančno zapisal vse, kar morajo vedeti ljubitelji rož o negi posamezne rastline.

222 strani, cena: kart 75 din.

SLOVENIJA — PORTRET V PODOBI

V tej edinstveni knjigi je Slovenija predstavljena z vsemi značilnostmi iz sedanosti in preteklosti. V knjigi so natančno obravnavana regionalna področja (Gorenjska, Ljubljana, Dolenjska, Primorska, Stajerska). Besedilo je bogato ilustrirano s 563 fotografijami. Knjiga bo seznanila tujce in naše bralce z vsemi lepotami Slovenije. Knjigo sta uredila France Stele in Ivan Bratko.

380 strani, cena: pl 240 din.

Richard Friedenthal:

GOETHE I. — II.

V izvirni in nadvse zanimivi knjigi, ki je izšla v zbirki »Biografije«, je nemški avtor R. Friedenthal do vseh nianširanih oživel Goethejevo resnično človeško podobo, hkrati pa mu odvzel nimb nedotakljivosti, nezmotljivosti in univerzalne genialnosti. Približal nam je čas njegovega dolgega življenja in njegova srečanja z velikimi ljudmi tedanjega časa.

320 strani, cena: pl 175 din.

RUSSELLOVO SODIŠČE

Ta knjiga prinaša zapiske govorov, zaslišanj, pričevanj in izjav s sojenja v Stockholmu in s sklepnega sojenja v Kopenhagenu v letu 1967. Knjiga je veran dokument delovanja Mednarodnega sodišča za vojne zločince v Vietnamu.

146 strani, cena: broš 78 din.

Jaro Stoviček:

TUDI SLEPI VIDIJO

To je roman hrvaškega književnika Jaroslava Stovička o mladeniču, ki je izgubil vid. Avtor ga s simboličnim naslovom pove, da ljudje ne vidijo samo z očmi.

184 strani, cena: broš 35 din.

Izet Sarajlić:

LIRIKA

Iz priložne knjizice je izbor lirike bosanskega pesnika Izeta Sarajlića. Pesmi je prevedel Ivan Minatti.

36 strani, cena: broš 30 din.

NOVEJŠA HRVAŠKA POEZIJA

Antologijo sodobne hrvaške poezije, ki zajema avtorje različnih izpovednih smeri, je pripravil in pesmi prevedel Radoslav Dabo.

160 strani, cena: pl 58 din.

Fran Rož:

KORPORAL HUŠ

V knjižnici celjskega pisatelja Roža so zbrane novele in humoristično akcentuirane črtice, ki vsebujejo avtorjeve avtobiografske izpovedi iz obdobja od prve svetovne vojne do današnjih dni.

132 strani, cena: broš 29 din.

Jordan Tomšič:

PRAZNIČNI DAN

Knjiga avtorja Jordana Tomšiča z naslovom po istoimenskem tekstu »Praznični dan« prinaša veliko zanimivih in privlačnih črtic in humoresk iz sodobnega slovenskega sveta.

140 strani, cena: broš 34 din.

Jovan Ščekić:

KAKO SEM DOŽIVEL KITAJSKO

Avtor priložne knjige je obiskal Kitajsko, eno najbolj skrivnostnih dežel na svetu; na svoji poti se je srečal z mnogimi ljudmi in se pogovarjal z njimi o današnji Kitajski. Knjiga je napisana privlačno in sproščeno.

172 strani, cena: broš 30 din.

OD PEŠCA DO RAKETE — I. DEL

Knjiga »Od pešca do rakete« iz zbirke Knjige znaaja v izjemni enciklopedični obliki posreduje zgodovinski prerez razvoja prometnih sredstev — od posameznih izumov do najnovejših stvaritev moderne tehnične civilizacije. To ni suhoparen priročnik pač pa prava enciklopedija namenjena otrokom in odraslim. Knjiga ima poleg besedila okrog 600 večbarvnih ilustracij.

312 strani, cena: pl 180 din. (Kdor se poleg knjige »Od pešca do rakete — I.« naroči še na prvi del »Knjige o športu«, ki izide marca 1973, dobi posamezno knjigo po prednaročniški ceni 150 din. Naročniki obeh knjig dobijo prvo knjigo »Od pešca do rakete — I.« takoj.)

MOJSTRI XX. STOLETJA

To je serija monografij o največjih umetnikih našega časa — slikarjih, kiparjih, arhitektih. »Mojsri XX. stoletja« so interpretacijsko-kritične izdaje z izjemno bogatimi slikovnimi gradivom, dogmatičnimi teksti, podatki in bibliografskimi seznanji. V zbirki so doslej izšli že naslednji avtorji: MARINO MARINI, JOAN MIRO, LE CORBUSIER, PABLO PICASSO, ANTONI GAUDI, PIET MONDRIAN.

Vsaka knjiga ima okoli 100 strani; cena posamezne knjige: 120 din.

KNJIGA MOJSTROV O IKEBANI

To je temeljno delo o japonski umetnosti urejanja cvetja; poleg zgodovinskega ozadja in bistvenih načel te specifične japonske umetnosti prinaša knjiga tudi lekcije predstojnikov crkvice vodilnih šol na Japonskem. Knjiga je ilustrirana z več kot 400 barvnimi in črno-belimi fotografijami; to je izrazito darilna knjiga, reprezentativna edicija, ki bo odlično priročnik za vsakogar, ki bi se rad posvetil tej umetnosti in se približal njenemu skrivnostim.

272 strani, cena: pl 480 din.

KNJIGA O JAPONSKI

To je knjiga, ki s sliko in besedo govori o eksotični deželi vzhajajočega sonca, ki je poznano pri nas predvsem po elektriki in ikebani; pravijo, da je Japonska dežela, ki ji pripada XXI. stoletje. Slovensko izdajo te knjige je pripravil Ivan Bratko.

189 strani, cena: pl 120 din.

Iukio Mišima:

PO BANKETU

»Po banketu« je roman o sodobni Japonski o značilnostih njenega mišljenja, čustvovanja, slovesnih navaj, običajev, religije in politike. Avtor razkriva politično družbeno življenje moderne Japonske in prikazuje tudi vse tiste plasti, ki se ne strahujejo svojih vezi s samu rajsko preteklostjo in so ponosne na bogato materialno in duhovno kulturo minulih stoletij. Knjiga je izšla v zbirki »Moderni romani«.

182 strani, cena: pl 89 din.

DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE
61000 Ljubljana, Mestni trg 26

GROBE
ZIMSKE
GUME SO
NEPOTREBNE,
KER JIH
NADOMEŠČA

MICHELIN

ZX

radial

Odslej jih dobite v prodajalni

Autocommerce

Kersnikova 10, tel. 322-546, odprto od 7.—20., ob sobotah od 7.—14. ure.

V zalogi gume za vsa vozila

Devizni račun: 501-620-1-32015-105-577 pri Ljubljanski banki.

Dinarsko plačilo: na dinarski blagajni.

11550

ČUDOVITI ZIMSKI PRAZNIKI

V ČEHOSLOVAŠKI

VISOKE TATRE NIZKE TATRE MALA FATRA

SONCE

SNEG

ZABAVA

SMUCANJE NA VISINI DO 2000 M BREZ NEVARNOSTI PLAZOV — MNOGO VZPENJAC — UDOBNI HOTELI — ODLIČNA KUHINJA — Z LETALI V OSRČJE PLANIN

PODROBNA POJASNILA: CSA »ČESKOSLOVENSKE AEROLINIE«, ČESKOSLOVAŠKA AVIJSKA KOMPANIJA, BEOGRAD, PRIZRENSKA 2
ALI PRI VAŠI POTOVALNI AGENCIJI

29. XII.
1971

24

POSLUŠAMO, GLEDAMO, OCENJUJEMO, SVETUJEMO

TV

Silvestrski večer bo obudil stare dobre plesne, med njimi tudi angleški valček

Četrtek, 30. decembra

18.30 Boj za obstanek — kenguru. V četrtek začnemo z novimi epizodami že znane serije **Boj za obstanek**, ki smo jo s 13. epizodami že predstavili pred leti. V prvi epizodi bomo spoznali zanimivo avstralsko žival kenguruja, ki se je obdržala skozi tisočletja na celini, kjer je ohranjenih zaradi svojevrstnih razmer še največ starih oblik življenja, ki so sicer drugje že izumrle.

21.35 G. Boccaccio: »O pastirju, ki je volk postal« — Menih Alberto navteži neki ženski, da je sam anđel Gabriel zaljubljen vanjo in leži večkrat v njegovi podobi pri njej. Iz strahu pred njenimi sorodniki (ti so zaslužili prevaro) plane iz hiše in se zateče k nekemu ubožcu. Ta ga drugi dan odvede kot divjega moža na trg. Ljudje ga spoznajo, njegovi sobratje — menihi pa ujamejo in zapro. Igrajo: Zlatko Sugman, Majda Kohek, Rudi Kosmač, Marjan Breznik, Franček Drogenik, Franc Markovič, Marija Hozjan, Marjan Trobec, Jure Kavšek. Plešejo člani baleta SNG.

Sobota, 1. januarja

10.35 Danilo Gorinšek: »Rdeča kapica« — Igra je prilagojena otroškemu predstavnemu svetu; barvita je in razgibana, polna zanimivih in nenavadnih dogodkov. Pisatelj prepleta dogodke s humorjem, tako da je zgodba še bolj vabljiva za mlade gledalce. Rdečo kapico nam bo predstavilo Slo-

vensko narodno gledališče v Mariboru. Scenograf Niko Matul, komponist Marjan Vodopivec, kostumograf Vlasta Hegedušičeva, režija Branko Gombač, TV realizacija Lado Troha, redakcija Marjan Brezovar.

12.15 Novoletni koncert Dunajskih filharmonikov — Skoraj si prvi dan v novem letu ne moremo misliti brez dunajskih filharmonikov in dirigenta Wilija Boskovskega. Evrovizija bo prenašala novoletni koncert iz dvorane združenja avstrijskih glasbenikov na Dunaju; slišali bomo najbolj znamenita dela Johana in Josepha Straussa. Spored: uvertura k opereti *Netopir*, polka *Lepo prosim*, Dunajski meščani, Ruska koračnica, Pizzicato polka, Jockey polka, valček *Kjer cvetijo limone*, *Z roko v roki* (mazurka), *z ljubeznijo in plesom*, *Razbojniški galop*, *Na lepi modri Donavi* in *Radecki marš*.

15.30 Po domače z ansambлом Lojzeta Slaka — Za novoletno popoldne smo za ljubitelje domačih viž pripravili daljši posnetek Slakovega gostovanja na Ptujskem festivalu. V treh dneh so se zvrstili številni ansambli v tekmovalnem delu, vsak večer pa je sklenil po en renomirani ansambel kot gost. Seveda je celotni spored Slakovega ansambla predolg za eno samo oddajo, zato smo ga razdelili na dva dela. Prvi del smo vam že posredovali v decembru, tokrat pa si boste ogledali lahko še preostalih 50 minut.

21.50 Rhapsody in blue: Gershwinovo rapsodijo v modrem boste nocoj lahko videli v malce nenavadni interpretaciji. Originalna glasba se menja s temami, ki jih je zbužala izvajalec, posnetki New Yorka pa z nastopom baletnega ansambla iz Brna.

Nedelja, 2. januarja

9.40 Po domače z ansambлом Mihe Dovžana — Oddaja je prenos Dovžanovega nastopa v Ptuj, kjer je gostoval na festivalu narodno-zabavne glasbe. Miha Dovžan nastopa v svoji tradicionalni zasedbi, z instrumentalnim triom (Miha Dovžan — citre, Ivo Dovžan — kitara, Jože Burnik — bas-kitara in harmonika), pojo pa kot vedno mladi »Gorenjci« iz Naklega na Gorenjskem. Poje še Ivanka Krašovec, ki tokrat tudi povezuje spored.

15.50 Tarzan in njegova prijateljica, ameriški film — Izjemni uspeh knjige o Tarzanu je spodbudil tudi filmske producente, ki so kmalu začeli prenašati na filmski trak najznačilnejše odlomke. Filmska produkcija Tarzanov predstavlja prav posebno poglavje v ameriški kinematografiji — saj so jih posneli celo vrsto — več kot pa katerih koli drugih del kakega drugega pisatelja. V vlogi Tarzana se je zvrstila vrsta nekdanjih atletskih asov in »mistrov« — najbolj pa je slovel Johnny Weissmuller; Eden prvih »Tarzanov« z Johnom Weissmullerjem je prav ta, ki vam ga bomo predstavili v nedeljo. Režija: Cedric Gibbons.

17.50 Sedem obrazov — sedem voščilnic: Sedem monologov slovenskih igralcev: Vida Juvanova iz »Janeza Svetokriškega«, Polde Bibič učenje trobente iz »Samomorilca«, Duša Počkajeva, monolog iz »Očka, ah ubogi

Ob četrtek bomo spet gledali nove epizode iz zanimive poljudnoznanstvene oddaje »Boj za obstanek«.

očka«, Joško Lukež, odlomek iz »Kir Janje«, Vladimir Skrbineš in Janez Skof, odlomek iz Millerjeve scene, Minu Kjudrova, odlomek iz »Ukročene trmoglavke«, Aleksander Valič in Boris Cavazza, odlomek iz Molièra.

18.30 S polko, valčki in Avseniki — Za novoletni program je ansambel bratov Avsenik posnel posebno polurno oddajo, v kateri bomo slišali njihove najnovejše posnetke. Slišali bomo naslednje skladbe: Najlepše je doma, Gozdovi v mesečini, Zinka, Zejka, Zofka, Gremo na Pokljuko, V Alpah, Jadrinj z mamoj, Mis kaktus in Ne gremo domov. Glasbene točke bo povezoval Milan Kalan. Recital bo pesmi iz slovenske ljudske zakladnice.

Ponedeljek, 3. januarja

18.05 S kamero po svetu: Bally — otok templjev — Bally — otok templjev je naslov oddaje S kamero po svetu. Reportaža o tem otoku, ki jo je posnel neki nemški reporter, nam prikazuje to obljubljeno deželo, polno žgočega sonca in pravljicne lepote, ki napravi na človeka močan, bogat vtis. Palme, bele plaže, smaragdno zelena, kristalno čista voda, dobri, sproščeni, vedri ljudje, riževa polja, ki so, kot pravijo, najlepša na svetu, vse to človeka naravnost omamlja. Tudi zgodovina tega otoka je bogata, ta je pa ostala zaradi patriarhalnosti odmaknjena svetu. Poleg ostalega historičnega materiala krasijo otok nešteti mali in veliki templji, ki prikazujejo vso pisano preteklost Ballyja.

Torek, 4. januarja

20.35 Moja draga Klementina, ameriški film — Wyatt Earp, Doc John Holliday in drugi iz družine Earp so znani vsakemu pubertetniku iz številnih snopičev 64 strani obsegajočih pogrošnih romanov. V filmski upodobitvi so bili lepo predstavljeni v filmu *Obračun* pri O. K. Korralu. Režiser John Ford pa je klasično temo o junakih z Zahoda obdelal nekoliko drugače, kot smo vajeni. Približal nam jih je kot preproste ljudi z zdravim smislom za humor, ki primejo za orožje le, če je res potrebno. V gl. vl.: Henry Fonda, Linda Darnell, Victor Mature, Walter Brennan, Tim Holt, Ward Bond, John Ireland.

Sreda, 5. januarja

20.35 Avgust Senoa: »Diogenes« — dramska nadaljevanka v priredbi Ivica Ivanca (pet delov) — To ni prenos ali adaptacija gledališke predstave, ki je bila prirejena za otvoritev Hrvaškega narodnega gledališča. Oba odrska režiserja sta realizirala tudi TV nadaljevanko, to sta: Vidošević in Paro. Naslovno vlogo Diogenesa podaja Boris Buzančić. V ostalih glavnih vlogah nastopajo: Etta Bartolazzi, Ervi na Dragman, Neva Rošić, Iva Marja novič, Mustafa Nadarevič, Dragan Milivojevič, Koraljka Hrs, Ivo Kadič in Marij Paro. Nadaljevanka je posneta v Zagrebu v slikovitih eksterierih in v posebno zanimivih dvorcih ter palačah.

GRENKA RESNICA O NEVEDNEŽIH

Najbrž se ne zavedamo vsi enako dovolj, kako pomembno je, da se televizijski poročevalci s kamerami odpravijo kdaj pa kdaj iz prestolnice tudi v zamejstvo. Te misli so me spremljale ob obeh oddajah, ki sta pod skupnim naslovom »Četrtekovi razgledi« govorili o Slovencih na avstrijskem Koroškem. Zlasti pa so me k nekemu spraševanju vesti prisilili štirje kmetje iz Podjune, te prečudovite ravnine, ki ji domači ljudje rečejo kar Polje (»Pule«).

V televizijskih napovedih smo lahko poprej prebrali, da gre za štiri narodnostno zavedne in razgledane slovenske družine: Kueznikovo, Partlovo, Gregoričevo in Hudlovo. Da gre za narodnostno zavedne družine, tega v oddaji sami kajpak ne bi bilo potrebno ponavljati, saj bi resnico lahko ugotovil slepec. Da gre za razgledane, prav tako ne, zakaj malokdaj imajo televizijski poročevalci priložnost srečati se s tako treznimi, premišljenimi ljudmi, kakor so bili štirje Podjunci s svojimi družinami.

Slo je tedaj predvsem za razmerje med vrsticami, za razmerje slovenske manjšine na Koroškem do matične republike oziroma države. Trden kmet, je rekel Kueznik, na avstrijskem Koroškem ni tako močno odvisen od avstrijskega gospodarja, torej germanizacije, kakor delavec v tovarni, saj prideluje in prodaja na svobodnem trgu sam. Zategadelj kajpak ni nobeno naključje, da se slovenstvo, naš jezik in kulturna dediščina, zdržujejo, kolikor se sploh še zdržujejo, prav med kmečkim rodом, tistim, ki se odloči, da ostane na donosnih, dobro obdelanih in mehaniziranih kmetijah. Kueznikov že povsem sodobni sin, ki je letos končal kmetijsko šolo v Podravljah, ima najbrž drugačno usodo pred sabo: zelo rad bi se zaposlil v tovarni, ki naj bi jo postavilo velenjsko Gorenje, toda uresničitev so preprečili njih »narodni sovražniki«.

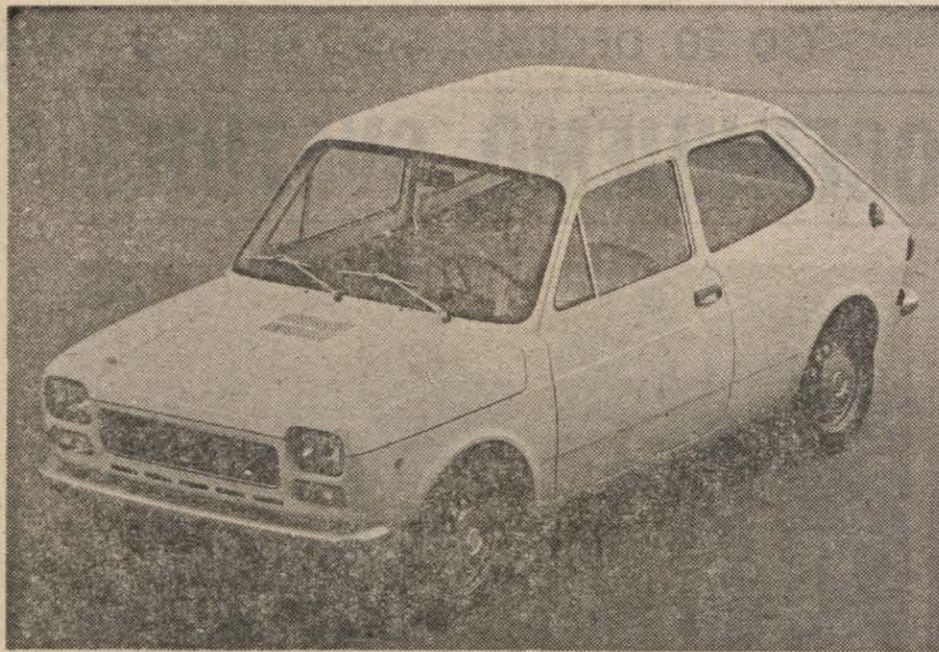
Marsikdo, ki pride iz Slovenije ali Jugoslavije na obisk v Gregoričevo gostilno, se začudi, kako da tam sliši slovensko besedo. »Ja, prijatelj dragi,« mu pravi Gregorič, »kaj sploh ne veš, da imaš svojo narodnostno manjšino v Avstriji?« In takih nevednežev je menda vsaj polovica. To je grenka ugotovitev.

In nazadnje: nočemo spodbijati vrednosti »Podjunskega pogovora«, če si dovolimo pripomniti, da se kmetom kljub njihovi brhntosti vendarle ne spodobi zastavljati vprašanj in stilu: »kakšne kulture pa sejete«, »kakšni pa so vaši kulturni interesi« itd.

HERMAN VOGEL

Tokrat se imenuje zgodba iz Dekameron: »O pastirju, ki je volk postal« — na sliki: Zlatko Sugman in Majda Kohek.

»Avto leta« 1971 je novi mali fiat 127. Žirija 44 strokovnjakov iz 12 držav, Anglije, Belgije, Francije, ZR Nemčije, Italije, Švedske, Avstrije, Švice, Nizozemske, ZDA, Finske in Danske se je odločilo, da tega zelo zaželenega priznanja ne dobi kak uglednejši novinec, napr. novi mercedes 350 SL ali jaguar V 12, ampak ga je podelila množičnemu vozilu, ki je sodobno zasnovano. Fiat 127 je mnogo prostornejši, udobnejši in zaradi modernega podvozja tudi varnejši na cesti kot njegov neposredni prednik fiat 850.

Leta zatem, ko so zginile s cest še zadnje Renaultove floride, se največja francoska tovarna spet predstavlja z ne predragim kupejem. Vozilo je na razpolago v štirih izvedbah, ki se med seboj ločijo po različno močnih motorjih, od 60 do 108 konj, in po notranji opremljeni. Pa tudi na zunanji je moč ločiti renault 15 od renaulta 17: dražji dve izvedenki imata namesto zadnjih oken mrežaste škrge. Na uspešnem in varnem podvozju renaulta 12 so novi francoski »športniki« kaj hitri: najpogostejši 150 km/h, najhitrejši 180 km/h. Cene: ne višje kot pri limuzinah srednjega razreda.

Revolucionarnega se ni v avtomobilskem letu 1971 zgodilo nič. Se bomo čakali na turbinski, na električni in še kak drug avto. Vendar so marsikje opravili mnogo drobnega, a koristnega dela. In, seveda, vsi, ki delajo in prodajajo avtomobile, so — z nekaj izjemami — dobro zaslužili.

V državi, kjer izdelajo največ avtomobilov, v ZDA, so opustili tekmo v zmerom večjih in zmerom močnejših motorjih in se lotili varnosti v prometu, pasov in podobnega, ter naporov za čistejši zrak. Japonci in Nemci, ki se dajejo za drugo mesto na svetu, se dajejo tudi za ameriški trg. Kakor so Japonci v proizvodnji izrinili Nemce na tretje mesto, jih počasi izrivajo tudi iz Amerike in grozijo, da jih smejo Nemci že 1972 pričakovati celo doma. Se največ resnično novega se je zgodilo v Italiji, kjer sta zagledala luč sveta novi fiat 127 in novi alfasud.

DOMA: ZASTAVA 101, NAŠ BODOČI VSAKDANJI KRUH

Vsi, ki smo navajeni Zastavinih neizpolnjenih obljub, malo nezaupljivo gledamo na novico, da bo že prihodnje leto prišlo iz Kragujevca 100.000 vozil Zastavinega novega modela 101. Drugod po svetu, kjer si težko kdo privoščiti, da bi najprej kaj takega napovedal, potem pa obljube ne izpolnil, so to novico vzeli bolj resno kot mi, saj jo je objavil ves svetovni tisk. No, bodo že spoznali, s kom imajo opravka. Vendar, če bodo v Kragujevcu uresničili vsaj polovico svoje napovedi, bo to že velika množica avtov. Za primerjavo: v letu dni napravi vozil vseh tipov Lancia skupno 50.000, Alfa Romeo 110.000, DAF 70.000, Rover 50.000, Saab 75.000.

Treba je reči, da bo iz Kragujevca prihajal dober avto. Niso ponovili napake, ki jo je pred leti zagrešila Skoda, ko je šla konstruirati nov avto po davno preživelih vzorih, ampak so posvojili zares moderno vozilo, malenkostno spremenili fiatov zelo uspešni tip 128.

Do tod je torej vse v redu. Vendar pa vemo, da je dandanes vsak avto dober toliko, kolikor je prida njegov servis. Zelo redki so konstruktivni, že v zasnovi slabi avtomobili — pogosti pa so slabo vzdrževani avtomobili. V Jugoslaviji smo glede tega na enem prvih mest na svetu — v slabem smislu, seveda. Monopolni položaj vse doslej ni silil niti Zastave, niti njenih zastopnikov, npr. Slovenija avta, da se pri organizaciji servisov napačno in trudi. Bo v tem šlo kaj na bolje?

Ne kaže. Monopol Crvene zastave se ne krha. Bojimo se nasprotnega: da bi prodali veliko domačo proizvodnjo, bodo pri Zastavi silili k še višjim carinam za uvožene avte, torej k še večji zaščiti, in devizni položaj naše države je takim tendencam kaj naklonjen. Torej? Obeta se nam za prihodnjih deset let dober avto, ki bo slabo vzdrževan.

NAŠI AVTOMOBILSKO NAJPOMEMNEJŠI SOSEDE: ITALIJANI

Leta 1969 je Fiat odvezel Volkswagnu primate največjega evropskega proizvajalca avtomobilov: takrat je VW napravil 1.388.000 vozil, Fiat pa 1.477.000. Izgubljenega prvenstva si VW ni več priboril nazaj.

Fiat se kajpada trudi, da bi tako tudi ostalo. Reči je treba, da se trudi z uspehom. Po uspehu 128, ki je dobil 1969. naziv

AVTOMOBILSKO LETO 1971

ZA NAS NAJPOMEMNEJŠE NOVOSTI V ITALIJI — NEMCI OBETAJO PLODNO LETO 1972 — »AVTO LETA« JE NOVI MALI FIAT 127, IN TO KAR DVAKRAT

»avto leta«, je Fiat lansiral v razredu nižje prav tako uspel avto: novi 127.

Ker smo s Fiatom tesno v sorodstvu, je ta novinec zanimiv tudi za nas, zato o njem nekaj več.

127 je naslednik fiata 850, čigar proizvodne številke so začele upadati že lani, saj so ga napravili nekaj manj kot 100.000 kosov, fiata 500 pa napr. še 350.000. Razen tega pa je močna konkurenca v tem razredu, predvsem francoska, prisilila Fiat, da si tam okrog 800 ccm omisli nekaj sodobnejšega.

Fiatovi inženirji so res napravili sodobno vozilo. Toliko pohval je malokdaj doživel kak novinec. Nemški »Auto, Motor und Sport« je objavil test fiata 127 pod naslovom »Tako dobri so lahko mali avti«, pri čemer je direktno namigoval na VW, čeprav so sicer pri AMS nemško hladni in zadržani.

Avto ima pogonski blok spredaj. Prečno postavljeni motor ima 903 ccm, kompresija 9,2 : 1 (super bencin), daje 45 konj po DIN pri 6200 vrtljajih v minuti, največji navor 6,3 mkg/DIN pri 3500 v/min, hladi ga električni ventilator, ki ga vklaplja termostat, tok mu ne daje več dinamo, ampak alternator (izmenični tok) s 160 W. Motor žene prednji kolesi, ki sta kajpak posamično obešeni, medtem ko sta zadnji kolesi na prečni listnati vzmeti, vendar tudi posamično obešeni na prečnih vodilih. Avto loseže 142 km/h, pospeši od 0 na 100 km/h v slabih 18 sekundah, potroši napr. na avtocesti pri 100 km/h komaj 6,2 l bencina na 100 km, povprečno pa je med testi porabil okrog 7 litrov na 100 kilometrov. Na servis mora vsakih 10.000 km.

Na cesti mu ni kaj očitati, zelo varen tudi pozimi.

Prostora je v njem menda več kot v katerem koli fiatu primerljive dolžine doslej (glej sliko) vožnja pa je precej bolj udobna kot v fiatu 850, saj je lahko avto s pogonom spredaj mehkeje vzmeten, ne da bi zaradi tega postal nevarno mehak.

O novem 127 torej doslej sama hvala. Upamo, da ne bo Zastava kupila doslužnih strojev za izdelavo 850? Če pri nas potrebujemo med fičkom in 101 sploh še kak avto, kar dvomimo spriču R4, amija in IMV 1000, to gotovo ni stari 850.

Druga pomembna italijanska novost je mali alfa romeo. Napovedovali so ga dolga leta in zgradili so zanj celo novo tovarno na jugu italijanskega škornja, pri Neaplju; od onodod tudi njegovo ime — alfasud.

Tudi alfasud je tehnično zanimiv. Alfa Romeo je z njim prvič stopil v razred okrog 1000 ccm in to na zanimiv način: s pogonom na prednji kolesi. Motor, ki ima 1186 ccm, daje 62 konj po DIN, kar zadošča za 150 km/h in pri teži voza 830 kg za dobre pospeške. Motor ima kajpak dve odmični gredi zgoraj (drugače bi to ne bila alfa), tudi tu poganja ventilator elektrika in ga vklaplja in odklaplja termostat, nastavec ventilov pa so si dali alfini inženirji kar patentirati: za to je potrebno zavrteti en sam vijak. Izvoz te najmanjše alfe se ne bo začel pred spomladajo 1973. Ker je tudi sicer moderen, udoben in prostoren avto (prtljajnik ima 400 litrov), najbrž marsikdo težko čaka nanj.

V Italiji je bilo sicer letos še kaj novega, vendar omenimo samo še enega novince: športno izvedbo fiata 128, ki bo spet za nas posebej zanimiva, saj smo s fiatom 128 preko zastave 101 oženjeni za dolga leta.

Uspehi 128 se je kar ponujal za tako reč v teh časih, ko so kupeji v veliki modi. Pri Fiatu si dela niso najbolj olajšali, niso li muzini pristigli (po severnejših vzorih) zadka in jo krstili za kupe, ampak so napravili simpatično športno karoserijo. Kupe 128 je moč dobiti v dveh izvedbah: s 1100 ccm in 64 KM ali pa s 1300 ccm in 75 KM. Prva doseže 150 km/h, druga 160 km/h. Po spešci so dostojni, še bolj pa bo menda sprejemljiva nizka cena, ki za izvoz še ni določena, saj se še ni začel. Na zunanji sta oba fiata »128 sport coupe« enaka, le da

ima »1300 SL« spredaj štiri reflektorje, »1100 SL« pa samo dva.

FRANCOZI: ŠPORTNI RENAULTI

Pri Renaultu so dolga leta pogrešali avto, ki bi zapolnil vrzel, nastalo potem, ko so nehali izdelovati lepo florido in njeno naslednico caravelle. Odkar je preminula firma Panhard in njen kupe 24 CT, pa v Franciji sploh ni več na trgu športnega avta »za široko potrošnjo«, torej ne predragega. Razen tega so pri Renaultu kajpada dobro zaznali želje kupecv in prodorni uspeh kvažišportnega caprija zahodnonemškega Forda.

Tako so narisali privlačno športno karoserijo ter jo opremlili s podvozjem renaulta 12 in s tremi različno močnimi motorji: 1300 kubikov s 60 KM, 1600 kubikov z 90 KM, za največjo moč pa 1600 kubikov z vbrizgavanjem goriva in 103 KM. Tudi karoserija je na voljo v več variantah, od najcenejše 15 TL preko 15 TS in 17 TL do najdražje 17 TS. Preizkuševalcem je avto všeč, ker ima zanesljivo in varno podvozje renaulta 12, štiri polnovredne sedee v dražjih izvedbah pa tudi bogato opremo. Pretirano poceni ne bo, pretirano drag pa tudi ne: najcenejša izvedba bo za malenkost dražja od limuzine R 16, za najdražjo pa bo treba odšteti še kaka dva stara milijona dinarjev več. Ko govorimo o dinarjih: kajpada, podatke smo samo preračunali v naš denar. Kdaj bo na voljo za dinarje, ne vemo; Francozi ga ne bodo poslali v izvoz pred poletjem 1972.

NEMCI: TEŽAVE V HROŠČEVEM GNEZDU

Volkswagenwerk v Wolfsburgu je letos zabredel v krizo. Ne da bi avtomobilski čudež 35 let stari hrošč, nehali prodajati, to ne; pač pa z drugimi modeli ne morejo prodreti v dovolj velikih serijah. Tako zdaj v srednjem razredu izdelujejo VW 1600, potem 1600 TL (ki ga v tovarni zlobno imenujejo Traurige Lösung), ne povsem uspehi 411 in tehnično napredni K 70. Zadnja dva med temi modeli sta si direktna konkurenta. Ni čudno, da je dobiček pri VW postajal vse manjši. Letos so zabredli tako daleč, da se je generalni direktor Lotz moral posloviti; nasledil ga je dosedanji šef tovarne Audi/NSU Leiding. O načrtih VW bomo spregovorili več prihodnjic. O letu 1971 je toliko, da so napravili velik korak za še boljši servis: uvedli so komputersko diagnozo. Za ne preveliko ceno si lahko vsaka VW delavnica nabavi komputerski (v ZR Nemčiji za mesečno izposojnino 300 mark), s katerimi preizkusijo na vsakem avtu 80 delov oz. funkcij, stranaka pa za to ne plača več kot 12 mark. Vsi VW modeli od jeseni 1972 dalje že imajo vtičnico za priključek na komputer. Nekateri preizkuse opravi mož prvi komputerski ročno stroj pa natisne rezultate za vseh 88 postavk na diagnostični listi, od električno zmerjene kompresije v cilindrih do meritve koloteka. Vsekakor obširna diagnoza za 12 mark!

Audi 100 je še nadalje velik uspeh. Audi je napravilo že precej več kot vseh beemvejev skupaj. Tovarna je torej po neuspehih poslednjih dekavijih spet čvrsta na nogah. Nov je model 100 GL, ki ima kupejev motor s 112 KM in bogato notranjo opremo, zelo hiter in udoben avto.

BMW je poslal 1971 na trg svoje »touring« modele v rahlo prirejeni karoseriji uspešnega 1600. Prirezani zadek nudi malo več prostora za prtljago sicer pa se »turing« ne razlikujejo od običajnih 1602, 1802 in 2002.

Pri NSU se iztekajo dnevi princem, ampak o tem prihodnjic

Ford se še vedno sonči v uspehu ca prija in zdaj še taunusa, hkrati pripravlja spremembe v 1972 pri večjih modelih.

Isto velja za Opel, kjer je dobil kadet malo močnejši motor, razen tega pa so poslali na trg še nekaj izvedenk asone in ponudili v manti še močnejše motorje. Leto sprememb bo tudi tu 1972.

Mercedes pa je 1971 zamenjal svoj luksuzni športni 280 SL z novim 350 SL, ki je na razpolago v dveh variantah, dvosedezni in dolgi štirisedezni, kajpak, za teže milijone.

Novi ameriški predpisi o čistem zraku se zaradi izvoza v ZDA poznajo povsod pri Nemcih, še najbolj značilno pri Porscheju: tudi te 200 km/h hitre avte zdaj poganja navadni bencin, ne več super — v supoju je preveč strupenega svinca.

AVTO LETA: FIAT 127

Nizozemska revija »Autovisie« anketira vsako leto 44 najuglednejših avtomobilskih žurnalistov iz 12 držav in nato proglasi »avto leta«. To odlikovanje, ki je proizvajalcem, razumljivo, močno pri srcu, so zadnja leta dobili renault R 16, NSU Ro 80, fiat 128, citroen GS lani, letos pa fiat 127. Podelili mu ga bodo 15. februarja 1972 ob otvoritvi amsterdamskega salona. Zanimivo je pogledati, koliko glasov so dobili še drugi najimenitnejši novinci leta 1971: fiat 127 je dobil 239 točk, renault kupe 15/17 107 točk, mercedes 350 SL 96 točk, jaguar V 12 je dobil 63 točk, mazda RX pa 45 točk.

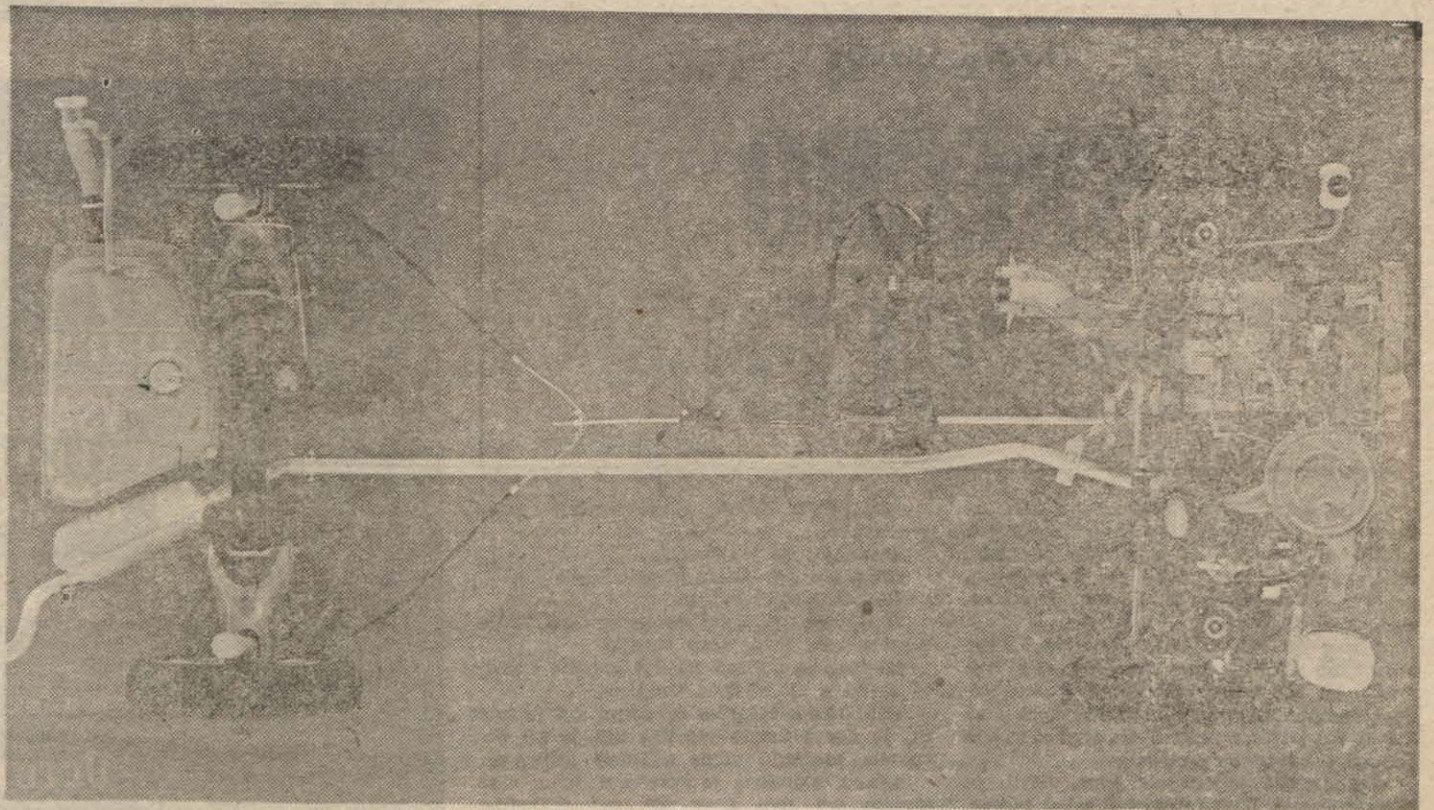
In fiat 127 je še enkrat »avto leta«: ta naslov mu je dala tudi nemška revija Stern. Novi mali fiat je, kot smo že rekli, vse te hvale vreden. Če ni verjetno, da ga bomo kmalu lahko kupovali tudi pri nas, pa se lahko tolažimo s tem, da je bil leta 1969 proglašen za »avto leta« fiat 128 in da dobimo že prihodnje leto nekaj deset tisoč vozil tega tipa, prekrščenega v zastavo 101. Komur še to ni dovolj, pa naj pomisli, da je bil »avto leta« 1970 citroen GS — tega pa nam bo priskrbel koprski Tomos, kot obljublja, v letu 1972 kar 4.000 vozil.

To je bil kratek in, kajpak, zelo nepopoln sprehod skozi avtomobilsko leto 1971. Nismo omenili ameriške, japonske in angleške proizvođačje, nič nismo rekli o Švedih (ki so 1971 opremili saab 99 z odbijači s plastičnim jedrom, ki brez škode prenesejo manjša trčenja, z brisalci šip na žarometih in podobnimi izboljšavami za večjo varnost). Nismo omenili, da poljski fiat 125 in sovjetski fiat 124 žiguli uspešno konkurirata v zahodni Evropi z nizkimi cenami. Nismo se vključili v zahodnonemški »prepir leta«, kjer je prometni minister Leber omejil hitrost (razen na avtocestah) na največ 100 km/h, nakar so se mu uvrli strokovnjaki in vozniki, dokazujejo, da se pri hitrostih nad 100 km/h primerita le 2 odstotka vseh nesreč, da pri nesreči ne gre za nasploh previsoko, ampak na določeni cesti v določenih razmerah previsoko hitrost, zoper to pa ta generalna omejitev ničesar ne ukrene, še zmerom bodo nespretni v razmerah, ko bi bilo možno največ 60, vozili dovoljenih 100 km/h in zavozili v nesrečo. Nismo omenili, da morajo imeti vozniki s spikesi na gumah (ježevkah) v Nemčiji na avtu zadaj nalepko »100 km/h«, v Franciji pa »90 km/h« in tudi ne smejo voziti hitreje — pri nas pa, čeprav je ježevk že kar precej, še nimamo takih pomislekov. Nismo povedali, kako se drugod z vsemi možnimi ukrepi borijo zoper kolone na cestah — pri nas pa kaznujejo zelo redko »prehitevalce« kolon in nikoli »ustvarjalce« kolon, tiste voznike, ki s pretirano počasno vožnjo napravijo dolge kače na cestah. Nismo opisali, kako se v razvitih državah trudijo, da bi z davčnimi in drugimi ukrepi spravili tovrstni promet s cest spet nazaj na železnice — pri nas pa ob podražitvah goriva izvzemajo olje za tovrstne in naravnost vabijo na ceste še več težjih kamionov, katerih eden uniči cestišče bolj kot 10.000 osebnih vozil. In tako dalje — da ne naštejemo zdaj v eni sapi vsega, kar smo prej izpustili.

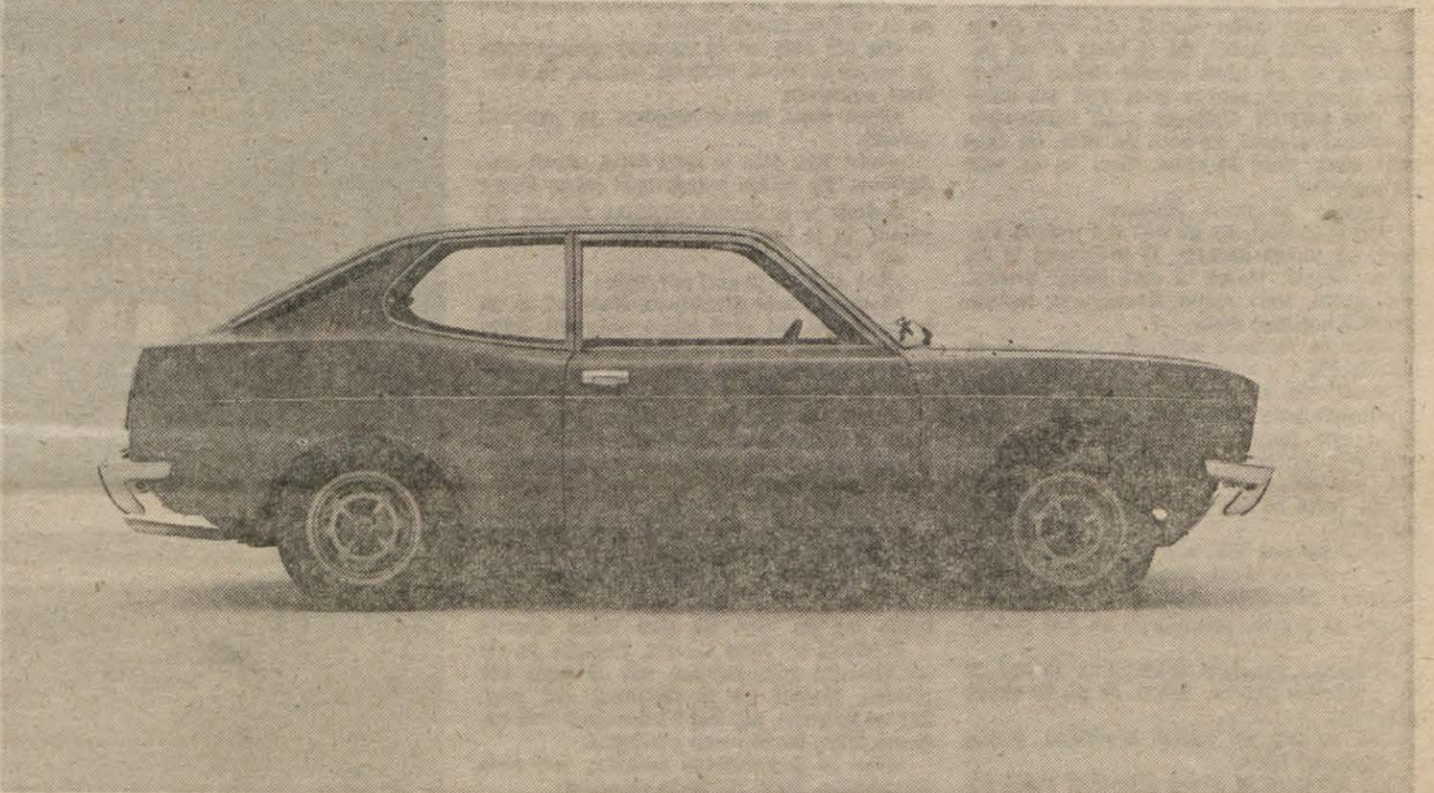
Tako je torej leto 1971, čeprav se razen nekaj novih modelov v nam dosegljivem avtomobilskem svetu ni zgodilo nič pretresljivo novega, še enkrat potrdilo, da je motorizacija krvna žila sodobnega gospodarstva. In da jo je treba tako tudi obravnavati, da cesta in avto že dolgo nista več luksuz nikjer na svetu. Mogoče bo kdo izračunal, koliko odstotkov našega narodnega gospodarstva je povezanih s cesto, avtomobilom, bencinom, gumami in vsemi drugimi nešteti avtomobilskimi deli in dopolnili — mogoče bo kdo to izračunal pa bomo potlej presenečeni videli, da je tudi že naše gospodarstvo usodno v zvezi s premikajočo se ploščevino na kolesih. Potlej mogoče država ne bo več tako neusmiljeno odirala vsakogar, ki mu je avto življenjska potreba. V letu 1971 je bilo odiranje kvečjemu večje, manjše ne. V letu 1972 se Jugoslovanom ne obeta nič boljšega, kvečjemu na slabše bo šlo. Zato bomo to plat avtomobilizma rajši pustili ob strani, ko bomo prihodnjic pregledali, kaj se obeta novega v avtomobilskem letu 1972.

P. KLINAR

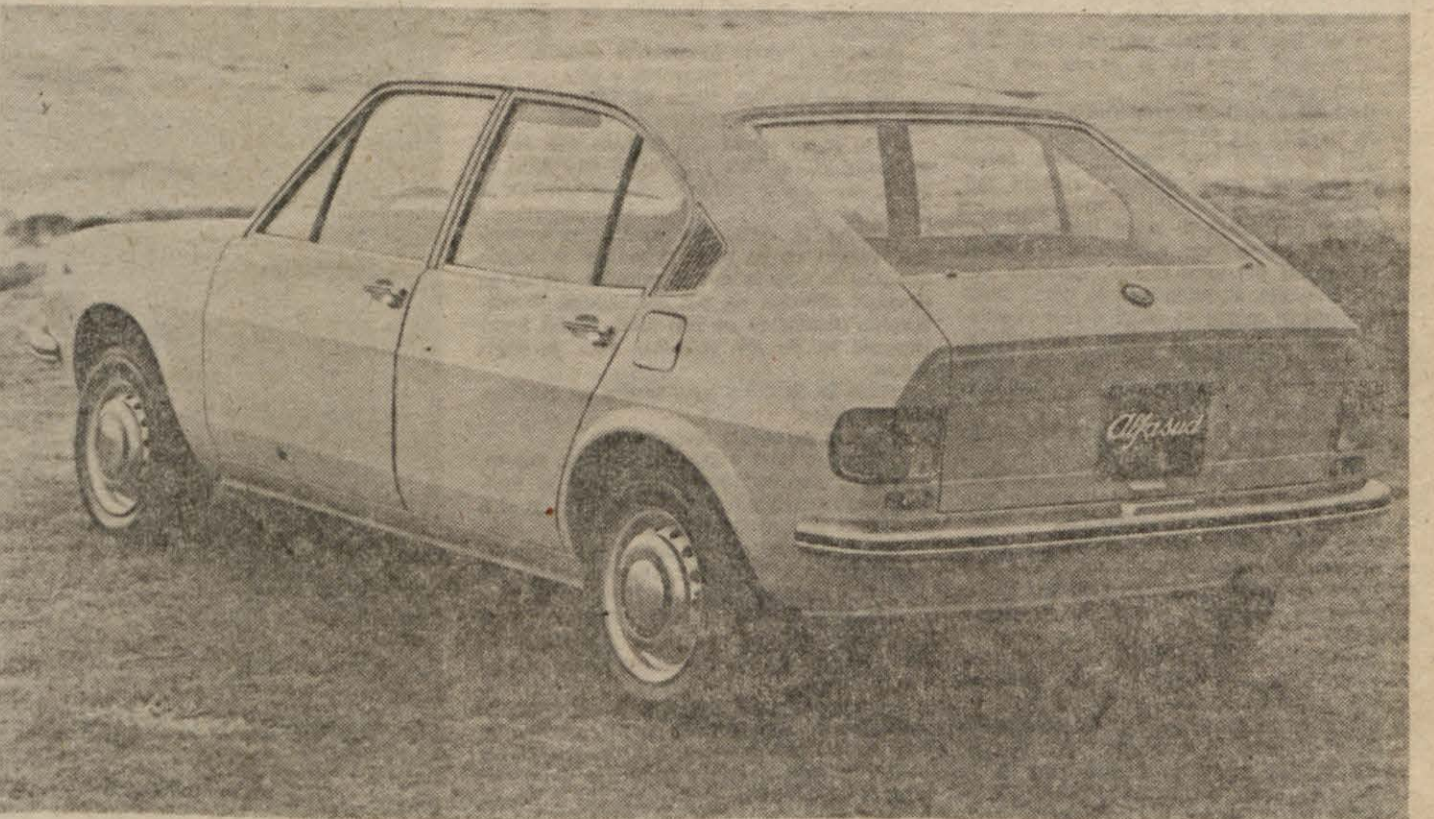
1971
27 PRIHODNJIC: AVTOMOBILSKI NOVINCI LETA 1972

Pogled na podvozje novega fiata 127 z motorjem in nekaterimi drugimi deli kaže zelo nazorno, kako malo prostora zavzame dandanes motor z drugimi agregati — kako je skoraj vsa dolžina avta ostala na razpolago potnikom. Prečno postavljeni motor žene prednji kolesi, to pa hkrati s preprosto, a dobro konstrukcijo zadnje preme zagotavlja dobro lego na cesti. Kaže, da je ta konstrukcijski način pri malih in srednjih avtomobilih skoraj popolnoma prodrli. Za naše ceste je prav gotovo primeren, saj je tak avto tudi pozimi okretnejši in varnejši. Novi jugoslovanski avto zastava 101, izvedenka fiata 128, je zgrajen na istem principu.

Novi fiat 128 kupe je na razpolago v dveh izvedbah: kot 1100 SL s 64 konji in 150 km/h ter kot 1300 SL s 75 konji in 160 kilometri na uro. Na zunaj se dvojčka ločita samo po reflektorjih, ki so pri 1100 enojni štirioglati, pri 1300 SL pa dvojni in okrogli. Očitno je, da je model 128 pri Fiatu v časteh in ga nameravajo izdelovati še dolga leta; nič čudnega, saj napravijo in prodajo teh vozil četrto milijona na leto, petkrat več kot tri leta starejšega modela 124. Medtem ko je imel pred letom dni predstavljeni model 128 rally nespremenjeno karoserijo limuzine 128, pa ima kupe 128 popolnoma novo karoserijo s štirimi sedeži.

Alfesud so krstili novinca iz hiše Alfa Romeo, za katerega proizvodnjo so pri Neaplju zgradili celo novo tovarno. Da ima lahko tudi kaka alfa pogon na prednji kolesi, se bo treba še navaditi. Moderno zasnovani alfesud ima 1200 kubikov, 62 konj, zmore 150 kilometrov na uro. Majhna senzacija je nastavljanje ventilov (kajpak ima tudi ta alfa dve odmični gredi zgoraj): opraviti ga je mogoče z nekaj zavrtljaji enega samega vijaka. Alfesud ima precej prostora za potnike in tudi razmeroma precejšen prtljažnik, oboje je vsaj enakovredno večjim alfam tipa giulia, ki jih bodo delali še naprej. Bo pa novinec, tako pravijo, občutno cenejši od njih.

FRANK GOLDY

SREČNO POROČEN

Ko je John Morris odšel tri leta, na kolikor so ga obsodili, so ga prijatelji pričakali kot junaka. Bila je prava slovesnost. Ko je bilo vse pri kraju, jim je pojasnil, da je zdaj drug človek in da misli živeti povsem novo življenje.

»Mirni mešan, hišica v cvetju...« je prezirljivo zdrdral Phyl Richards. »Kaj res misliš, da boš lahko tako živel? Da se boš lepo umaknil, nas pa pustil na cedilu, a? Kaj si res povsem pozabil, da smo si nekoč prisegli zvestobo do groba!«

»Neumnost!« je odvrnil John. »Tisto je bila otročarija. Zdaj nisem več mlad in sem se že naveličil večnih napetosti in podobnega. Pri našem skupnem delu je šlo vselej tako, da ste si vzeli večji del, jaz pa sem za vas pobiral kostanj iz žerjavice. Tako je bilo tudi zadnja tri leta. Tri leta življenja manj!«

»Dobro, torej,« se je nasmehnil Mel Harris. »Bi nam lahko zaupal, od česa misliš živeti? Morda meniš, da ti bodo dajali pokojnino, ali pa imaš morda obilen prihodek? Povej mi, morda bom tudi jaz nekega dne vzljubil življenje pred kaminom!«

»Nehaj čakati. Se sam ne vem, od česa bom živel. Bom še videl. Vem le, da sem sit zaporov.«

Končno je dejal Richard:

»Če bi sklenil, da ne boš več praznil blaganj, pa nimaš denarja, ti preostane le še, da se oženiš. Moral bi dati oglas: Premožen moški, lepo razvit, šarmanten, izobražen išče sorodno dušo...«

John ga je divje pogledal; očitno mu ni bilo do šal.

Nenadoma se je Harris nekaj domislil: »Človek božji, jaz vendar poznam žensko, ki bi bila pravšnja! Romantična je in na piki ima surovine, kakršen si ti. Moral bi vaju seznaniti.«

»In kako je kaj pri denarju?« je vprašal John.

»Pod palcem ima kakih sto tisoč dolarjev,« je resno dejal Harris. »In vse to je pošteno prislužila oziroma podedovala.«

»Da ni morda pohabljen ali kaj podobnega?«

»Nikakor, nikakor! Pravzaprav je kar se da privlačna ženska. Sploh jo pa že dolgo poznaš.«

»Pa vendar ne misliš rdečelaso Jane?«

»Natanko njo.«

»In zakaj se ni doslej poročila? Torej pomeni, da z njo le ni vse v redu.«

»Saj se je poročila. Ze štirikrat.«

John je skomignil.

»To ni zame. Sploh se ne bi mogel oženiti z žensko, ki se je že štirikrat ločila.«

»Kdo pa ti pravi, da se je ločila?« je dejal Harris. »Štirikrat je ovdovela.«

»Aha, in od tod dediščina!«

»Se ve. Prej je imela na piki le ljudi z lepimi denarci. Zdaj pa ji to ni več pomembno...«

»Vem. Zdaj so ji pri srcu dogodivščine in surovi moški,« ga je dopolnil John. Potem je vstal in plačal svoj zapitek. »Ne, prijatelji,« je dodal, ko je odhajal, »jaz bi rad še nekoliko živel!«

Vendar mu misel ni in ni hotela iz glave. Bogata vdova lepe zunanosti, ki so ji že od nekdaj pri srcu moški, navajeni surovega življenja. Resnično, to je nekaj zanj! Njeni prejšnji možje so imeli s čim zvenke-tati v žepu in to jo je najbrž pritegnilo k njim. On pa je siromašen kot cerkvena miš! Zakaj naj bi spustil iz rok takšno prilžnost?

Se kak dan se je obotavljal, potem pa je telefoniral Harryju.

Vse je steklo tako, kot je bilo pričakovati. Na Jane je naredil izredno močan vtis in ženska je bila zares privlačna.

Z velikim dirandajem so praznovali svatbo. Seveda je vse plačala nevesta. »Res sem imel srečo,« je John govoril prijateljem.

In začela sta živeti, kot si je že dolgo želel.

Cez dva meseca pa je srečo mladega para zasenčila prva temna senca: neko noč so vlomili v banko. Očitno je bil na delu le en vlomilec, ki je odnesel devetdeset tisoč dolarjev. Tehnika, s katero si je lump pomagala, je govorila v prid domnevi, da je tič mojster svoje obrti. Toda nesrečnik je v naglici pustil na kraju vlomna svoj površnik. Pripeljali so šolanega psa in pes jih je odpeljal naravnost v domovanje srečnih zakoncev Jane in Johna. Jane je bila odšla po nakupih. Ker ni nihče odprl, so policaji vdrli. Preiskali so stanovanje in v

spalnici našli Johna, ki je smrčal spanje pravičnika.

Inšpektor ga je stresel:

»Hej, Morris! Vstani in obleci se!«

»Zakaj? Kaj hočete?«

»Daj, daj, ne delaj se neumnega! Bolje od nas veš, zakaj smo tukaj.«

Medtem so policaji našli v kopalnici skrito vrečo z vlomilskim orodjem.

»Natanko s takšnim orodjem, kot je tole tu, je nocoj nekdo vlomil,« mu je po površnem pregledu vreče zabrusil inšpektor.

»Kako, vlomili?« je spraševal John. »Jaz nimam pri tem prav nič več opraviti.«

To je trdil ves čas preiskave in tudi na sojenju, ki je bilo mesec dni pozneje.

Sodnik mu je namenil pravcato predavanje in nazadnje dejal.

»Morris, resnično se vam čudim. Mar še danes niste spoznali, da bi bilo za vas dosti boljše, ko bi vse priznali. Spametujte se že vendar, človek božji!«

»Pa saj sem se že zdavnaj spametoval!« je ugovarjal John. »Sklenil sem že, da bom živel pošteno.«

»Toda niste držali besede!« je pristavil sodnik.

»Držal sem jo!« je trdil John. »Živel sem pošteno. To lahko potrди tudi moja žena.«

Sodnik je z dvema prstoma dvignil površnik, ki je ležal med dokaznim gradivom.

»In to?«

»Kaj to? To je moj površnik.«

»Zato vas tudi sprašujem. Našli so ga na kraju vlomna. Bi nam lahko pojasnili, kako je prišel tja?«

»Ne, ne vem. Resnično vam lahko zatr-dim, da nisem bil v banki. Prisegam!« Sodnik je pokazal na drugi dokaz, na vrečo z vlomilskim orodjem.

»Priznate, da so tole našli v kopalnici vašega stanovanja?«

»Že lahko, toda ni moje.«

Seveda je bilo na sodnikovem obrazu videti, da mu ne verjame.

Potem je John vrgel napačno karto:

»Prosim vas, da zaslížite mojo ženo! Potrdila bo, da sem bil tisti večer doma!« Poklicali so Jane Morris. Prisegla je, da bo govorila golo resnico, nič drugega kot resnico. Sodnik jo je opomnil, naj pazi, kaj bo govorila, saj kot žena najbrž čuti naravno željo, da bi možu pomagala.

»Ne,« je prepričevala sodnika, »ne bom pristranska. Meni gre le za resnico.«

Na sodnika je napravila izredno dober vtis. Ljubezljivo jo je vprašal, ali se sploh spominja, kaj se je dogajalo tisto noč.

Jane je potegnila iz torbice svojo beležnico in začela listati po njej.

»Saj je bilo to v noči med enajstim in dvanajstim majem, kajne?« je vprašala sodnika.

»Natanko tako,« je potrdil sodnik.

Pogledala mu je naravnost v oči:

»To noč mojega moža ni bilo doma. O tem ni nobenega dvoma.«

John se ni spominjal ničesar več. Dobil je živčni zlom. Takoj je dobil injekcijo za pomiritev in dva policaja sta ga odnesla iz dvorane.

Sodišče je odšlo na kratko posvetovanje. Potem so ga spet pripeljali v sodno dvorano in sodnik mu je povedal, da so ga pravkar obsodili na pet let zaporov. V oteževalne okoliščine so mu šteli, da ni hotel priznati in da ni povedal, kam je skrnil denar.

Tako se je John spet znašel za rešetkami. Za dolgo!

Jane je zahtevala razvezo.

»Zame je mož v zaporu, da tako rečem, nekakšen vzorec brez vrednosti,« je nadvse prepričljivo povedala na sodišču in si s tem spet zagotovila svobodo.

Ko je tako spravila v red družinske zadeve, je odšla k Richardu Harrisu urediti še finančne zadeve.

»Kako je z delitvijo tistih devetdeset tisoč dolarjev?« je začela kar se da poslovno. »Jaz sem za to, da razdelimo denar na tri enake dele.«

Harris je sodil, da je trideset tisoč za Jane le nekoliko preveč, kajti resnično ni bila storila nič drugega, kot da jim je posodila Johnov površnik in skrila vlomilsko orodje v kopalnico.

»Na nekaj pozabljaš, dragi moj,« mu je hladno odvrnila Jane. »Izgubila sem tudi svojega petega moža.«

»Prav ima,« je menil Richard. Bila je njegova žena in on je bil nekda naš tovariš. Torej vsakemu trideset tisočakov!«

TKNINA

od 20. novembra 1971
do 20. januarja 1972

VKLJUČUJEMO

VSAKEGA KUPCA
V VELIKO JUBILEJNO
NAGRADNO IGRO

VELEBLAGOVNICE
TKNINA
CELJE

in v poslovalnicah

TKNINA-DEKOR

Stanetova 19

Veronika

CELJE ZIDANSKOVA 4

pri nakupu za vsakih 100 din se dodatni kupon

10 GLAVNIH JUBILEJNIH NAGRAD

1. fičo - luxe
2. olimpiada München - 1 oseba
3. pralni stroj
4. moped "omos"
5. stroj za pranje posode
6. televizor
7. električni štedilnik
8. hladilnik
9. preproga 3x2
10. pony ekspres in še 20 moških srajc 20 kombinez

žrebanje 29. 1. 1972

KUPUJTE V TRGOVINAH

TKNINA CELJE

OBNOVITE ENERGIJO

pri vsaki
jedi RADENSKA -
vsak dan
nove
življenjske
moči

NAMESTO NAVADNE VODE - RADENSKA

Radenska

prinaša zdravje in osvežitev

V sobo, kjer sem se pogovarjal z Artom Bovenom, je stopila tajnica Penny Grobe »Gospod Cummings, v predsobi je neka ženska. Prijavila se je na razpis.«

»V redu,« sem odgovoril in vzel obrazec ki mi ga je ponujala. »Upam, da ne sodi med gosi, kakršne smo imeli na vratu do slej.«

Utihnil sem in se zagledal v obrazec »Petinpetdeset let!« sem vzkliknil. »Kaj spet to pomeni? Menda nismo dom za one mogle?«

Vmešal se je Art: »Ne razburjaj se že vnaprej! Morda pa je dobra delavka? Ne moremo je spoditi le zato, ker je nekoliko starejša od drugih. Kaj ima še?«

Dobri stari Art! Kar naprej se trudi, da bi pomiril duhove!

»Tu piše,« sem dejal zlovoltno, »da ji je ime Mabele Jumpston. Ima dolgo prakso. Videti je, da je kvalificirana. To bi bilo treba še preveriti. Si za to, da jo takoj pokličem sem?«

»Seveda. Hočeš, da se skupaj pomeniva z njo?«

To seveda ni v skladu s pravili naše zavarovalnice. V pravilniku stoji črno na belem, da mora vsak član komisije posebej izprašati kandidata, potem pa člani svoje ocene primerjajo. Toda midva želiva prihraniti čas in zato to navadno storiva skupaj.

Penny je še stala pred mojo pisalno mizo in čakala na navodila.

»V redu, Penny. Pošljite nama gospo Jumpstonovo.«

Vstopila je, pokimala in se smehljala. Videti je bilo, kot da je kupila obleko še pred prvo svetovno vojno. Na glavi ji je tičal temno rdeč klobuk z rožnatim umetnim cvetjem. Spominjala me je na mojo razredničarko Ido Crabtree, katere življenjska strast je bilo negovanje zapuščenih mačk. Sedla je v naslanjač in naju komaj slišno pozdravila.

Pogledal sem Arta, ki je z odprtimi usti sedel na svojem stolu.

»Torej, gospa Jumpston...« sem začel »Prosim, kar Mabele mi recite!«

»V redu, Mabele. Predstavljam vam svojega kolega Arta Bovenam,« sem pokazal na Arta, ki je nekaj zagodiljal. »Vaš obrazec je nadvse zanimiv, Mabele. Kot vidim, ste se rodili v Cricket Cricku v Kaliforniji.«

»Natanko tako, mladenič. V hiši Johna in Mary Jackson,« je ponosno dodala.

Art se je nagnil naprej: »John in Mary Jackson?«

»Da, to sta znamenita strokovnjaka za gladiole!«

Art se je poskušal nasmehnuti:

»Da, seveda, seveda! Za hipec sem bil pozabil... Ralph, lahko vidim obrazec?« Z mize je pograbil obrazec in se za nekaj minut zatopil vanj.

Z Mabele sva se medtem molče ogledovala. Od časa do časa mi je namignila. Trudil sem se, da bi buljil v tla.

Potem je Art dvignil oči s papirja in spregovoril:

»Delali ste pri zavarovalnici Apstet, dvajset let. Zakaj ste šli od njih?«

Mabele je skomignila.

»Mladi človek, ste sploh kdaj živeli na severu? Tam je drug svet, veste. Morala sem oditi. Hladno je in kar naprej megleno. Harryju — mojemu možu, ki je pred ne-

LEN GRAY:

DAMA IZ CRICKET CRICKA

davnim umrl — sem dejala, da se morava preseliti sem. Gospod Boven, niti predstavljati si ne morete, koliko mi pomeni sonce. Seveda niste bili še nikoli v Cricket Cricku,« je pristavila. To je seveda držalo. Dvomim, da je doslej sploh že slišal za Cricket Crick.

Mabele je kimala Artu in se smehljala. Končno sem spet spregovoril:

»Mabele,« sem dejal. »Delo, za katero smo razpisali novo mesto, je precej naporno. Treba je voditi celotno kartoteko. To je velika obveznost, še posebej v tolikšni pisarni, veste...«

»Res?«

»Res. Včasih je treba tudi kaj natipkati na pisalnem stroju. Znete tipkati?«

»Seveda. Naj poskusim?«

»O... da... to bi lahko poskusili. No, poiščimo torej pisalni stroj. Greš tudi ti z nama, Art?«

»Za vse na svetu bi tega ne hotel zamuditi...«

Stopili smo iz pisarne. Art mi je zašepetal:

»Upam, da ji bo uspelo natipkati deset besed na minuto.«

Mabele jih je natipkala več kot devetdeset. Dal sem ji naš pravilnik in ji naročil, naj ga pretipka. Pisalni stroj je ropotal kot strojnica. Valj se je tako naglo premikal na levo in desno, da si je Art pri gledanju zvil vrat.

Pomnila mi je tri na drobno popisane li-

ste. Kljub resničnemu trudu nisem našel niti najmanjše napake. Pregledal jih je tudi Art. Videti je bilo, kot da išče prstne odtise. Končno se je vdal in nejeverno zmajeval z glavo.

Mabele se je vrnila v mojo pisarno. Z Artom sva se ustavila na hodniku. V rokah je še vedno držal natipkane liste.

»Kaj torej misliš?« me je vprašal.

»Brez trohice pretiravanja lahko rečem, da je najboljša daktilografa v temle poslopiju.«

»Mislim, da imaš prav, vsaj kar zadeva to. Kljub temu še preveri njene kvalifikacije.«

»In če je vse v redu?«

»Potem bomo pač nastavili malo staro damo iz Cricket Cricka.«

Naslednje jutro je Art spet pomolil nos v mojo pisarno:

»Je kaj novega z našim daktilografskim genijem?«

Vse preveril. Vse je v redu.«

Cez dva meseca je bila Mabele Jumpston najpopularnejša uradnica v podjetju. Kadarkoli je kdo praznoval rojstni dan, je prinesla torto in jo v opoldanskem odmoru razrezala. Kdorkoli je imel težave, se je obrnil nanjo. Na delo je prihajala prva in ostajala pozno v noč. Niti enkrat se ni prime-rilo, da bi je ne bilo v službo.

Mabele je bila pri nas že pol leta, ko je nekega dne Art obotavljivo stopil v mojo pisarno. Oči je imel rdeče in sploh je bil videti ves povaljan. Sesedel se je v najbližji naslanjač.

»Kaj vraga pa je danes s teboj?« sem presenečeno vprašal.

»Gotovina,« je zamrmrel.

Najbrž ne veste, da nam naše stranke pogosto prinašajo denar v gotovini. Enkrat na teden, ob petkih, jo odnašamo v banko.

Danes je bil prav petek.

»Kaj je z gotovino, Art? Daj, nudiča, zi-
ni že. Kaj se je zgodilo?«

Pogledal me je in le malo je manjkalo, da ni zajokal.

»Harry je odnesel denar v banko. Pred desetimi minutami mi je telefoniral. Oropali so ga. In veš, kdo je to storil?«

»Kdo?«

»Mabele... Mabele Jumpston. Naša ma-
la stara dama!«

»Norčuješ se, Art!«

Odkimal je.

»Harry mi je povedal, da ga je prosila, naj jo odpelje do banke. Sredi poti je po-
tegnila iz torbice revolver in mi ukazala, naj dvigne roke. Harry pravi, da je bila pi-
štola tolikšna kot top. Kaj je mogel dru-
gega: dvignil je roke in stopil iz avta. Zdal
ni več denarja ne Harryjevega avtomobila
ne Mabele.«

Nisem vedel, kaj naj rečem.

»Ne morem verjeti,« sem končno zajec-
ljal.

»Resnica je. Vsaka beseda posebej je res-
nica. Kaj naj zdaj storimo?«

»Oglejva si njene dokumente.«

Stekla sva v sobo s kartoni in odprla predal, kjer je pisalo USLUZBENCI. Kot sem si mislil, njenega kartona ni bilo vmes.

V ovojnici z njenim imenom je bil le maj-
hen list. Na njem je bilo natipkano: »Odhaj-
jam! Pristrčno pozdravljeni! Vaša Mabele!«

Tudi njen podpis je bil natipkan. Nikjer ni bilo niti sledi o njenem rokopisu. Mabele ni nikoli nič pisala na roko. Vselej je vse natipkala na pisalni stroj.

Art je buljil vame.

»Se spominjaš česa o njej? Kakršnegakoli podatka?« me je rotil.

»Zaboga, Art! Tisti karton sem preletel pred šestimi meseci.« Trenutek sem molčal. »Le nečesa se spominjam,« sem dejal nazadnje.

»Česa?«

»Da je prišla iz Cricket Cricka. Sprašujem se, ali je sploh kje kakšen Cricket Crick?«

Preverili smo, Cricket Cricka ni bilo.

Policaji so bili resnično obzirni. Niti zasmejali se niso, ko smo povedali, da nas je oropala dama pri petinpetdesetih letih. Iskali so njeno fotografijo ali vsaj primer-
rek rokopisa.

Našli nismo ne rokopisa ne fotografije.

Spraševali so nas o tem in o onem in potem so odšli. Rekli so nam, da bodo s tako skopimi podatki težko kaj ugotovili.

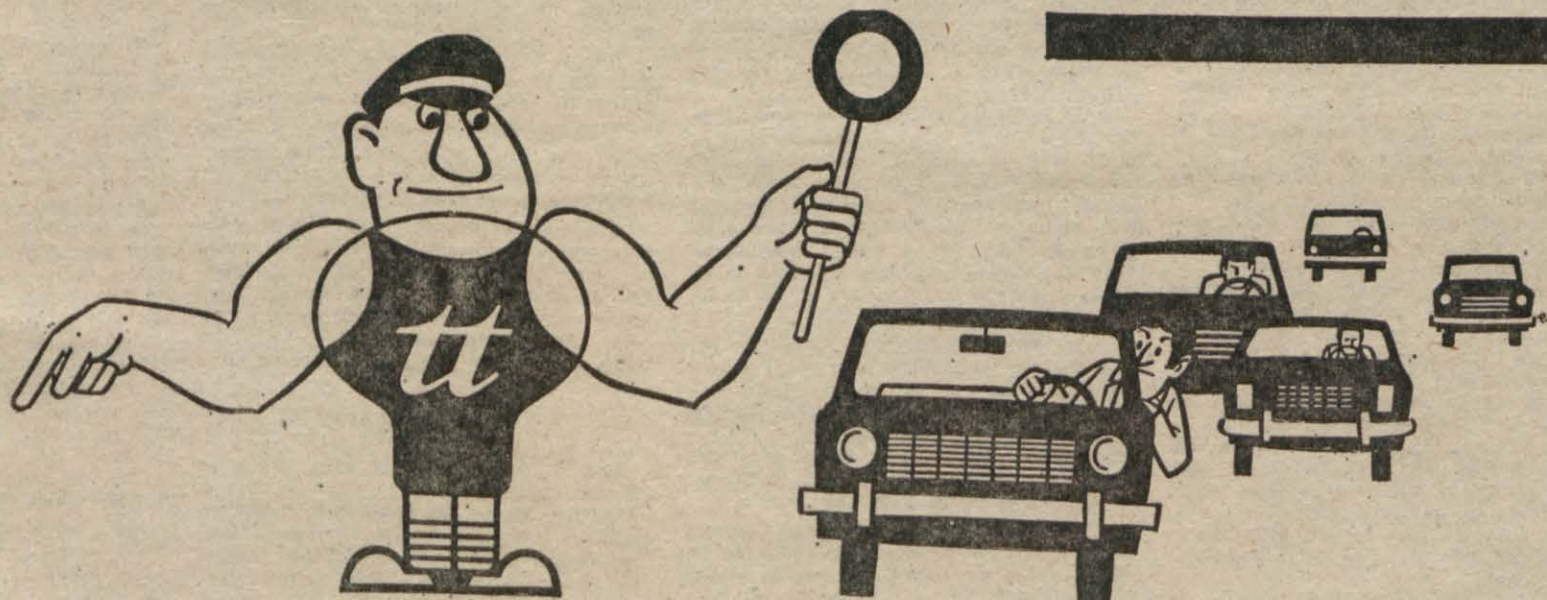
Končno sem se pozno zvečer vrnil v svo-
je malo samsko stanovanje.

Odprl sem konzervo s pivom in stopil v
spalnico.

Na postelji je sedela Mabele in delila
78.000 dolarjev na dva enaka kupa.

Stopil sem k njej, se zasmejal in ji za-
klical:

»Zdravo, mama!«

Ne krenite na pot brez rezervnih avtomobilskih žarnic tt

JAMES
HADLEY
CHASE

NEVAREN ZA OKOLICO

PRVO NADALJEVANJE

Ne smem pretiravati, si je dopovedoval. Najboljše bo, da jo zdaj spet pomirim. Ne sme imeti občutka, da je kaj narobe. Za las je manjkalo, da ni ušla iz sobe, tako sem jo prestrašil. Rad bi le vedel, kako je uganila. Mogoče zaradi parfuma, ženske imajo tak nos. Dekle je pa tudi zares preveč dišalo.

»Ali naj to pomeni, da je v tvoji spalnici neko dekle?« je rekla Sophia. Takoj je opazil, da se je ponovno razjela in že premagala strah.

»Žal mi je, Sophia,« je rekel tiho. »Bilo je — neumno od mene.« Naredil je še korak ali dva, vrgel vrstico na naslonjač in sedel na stol.

Zdaj jo mora dobiti na svojo stran. Zbuditi mora njeno sočustvanje in razumevanje ter jo pripraviti do oblube, da ne bo ničesar povedala njegovemu očetu.

Kakšno naključje, si je mislil, da je prišla ravno ob tem času. Tri dni je zdržala z očetom vse te utrjujoče predstave. In ravno danes se je vrnila prežgodaj — ko je zame tako pomembno, da me nihče ne bi zmotil.

Zdaj, ko si je opomogel od strahu, ki mu ga je vilo njeno jezno trkanje, se mu je zazdel položaj še bolj razburljiv.

In kako se je ustrašil! Klečal je poleg mrtve Lucille in ravno snemal zanko z nje-nega vratu. Trkanje ga je ohromilo. Srce mu je za nekaj časa obstalo in kri mu je zledenela v žilah. Kakšen preplah! Bil je za hip poln obupa — toda tudi to je bila svojstvena preizkušnja.

Saj je že od začetka vedel, v kaj se spušča: prej ali slej bo prišel kritičen trenutek, ko bo vse odvisno od njegovih živcev in inteligence. Toda kdo bi si mislil, da bo ta trenutek prišel tako kmalu? Dekle je bilo komaj mrtvo, ko je potrkalo na vrata.

Hitro se je obvladal, ko je spoznal, da mu ostaja le nekaj sekund časa. Vzdignil je truplo, se opotekel z njim v spalnico in ga vrgel na posteljo. Potem se je naglo vrnil v dnevno sobo, pobral vrstico in jo vtaknil v svoj žep.

In še nekaj je zapletlo vso zadevo: med kratkim, toda silovitim bojem se je strgala dekletova biserna ogrlica in steklene kroglice so se razkropile po tleh.

Biseri so bili veliki kot lešniki in modro pobarvani. Moral je naglo ukrepati. Ravno jo je pobral zadnjo kroglico, ki jo je našel, se je v ključavnici obrnil ključ.

Skočil je v spalnico in tiho zaprl vrata za seboj v istem hipu, ko so se odprla stano-vanjska vrata. Vesel je bil, da ima na očeh temna očala. Izraz svojega obraza je znal obvladati, pogled pa bi ga bil gotovo izdal.

»Neumnost,« je ponovil. »Res mi je žal, Sophia. Bila je tako privlačna in meni je bilo tako dolgčas.« Vzel je cigaretnico in jo odprl. »Bi kadila?« Ponudil ji je cigareto. Zmajala je z glavo.

»Ne razumem, da si lahko storil kaj takega,« je rekla z ledenim glasom.

Prižgal si je cigareto in z zadovoljstvom ugotovil, da ima mirne roke.

»Mislim, da sploh ne veš, kako sem včasih osamljen,« je rekel, ker se mu je zdelo to najboljša za poskus zblizanja. »Ti imaš mojega očeta, Sophia, jaz pa nimam nikogar. Oče se ne zanima zame. On nima časa za nikogar — razen zate. Dekle je postopalo po veži, kazalo je, da je tudi ona osamljena. Pa sem jo ogovoril. Ona je predlagala, naj bi šla kam skupaj. Ne smeš misliti, da bi se raj zgovarjal. Všeč mi je bila, in če bi si bil upal, bi ji isto predlagal sam. Nisem vedel, kam naj bi šla, zato sem jo povabil v stanovanje.« Skozi svoja temna očala je opazoval Sophio. Kazalo je, da se je malo pomirila. Stopila je k mizi in se naslonila nanjo. Videj je, da ga z zanimanjem poslušala.

»Čudno se sliši, vendar je res: čeprav se mi je zdela v veži privlačna, se mi je tu, v tej sobi zazdela zoprna. Mogoče ni primer-na za to okolje. Vsekakor vidim zdaj, kako nor sem bil, da sem jo pripeljal sem.« »Razumem, Jay,« je rekla Sophia. Jay je z veseljem opazil, da zveni njen glas mir-neje.

»Edina misel mi je bila, kako bi se je znebil,« je nadaljeval. »Nisem vedel, kako naj se tega lotim. Bal sem se, da mi bo naredila sceno. In potem si potrkala. Ne moreš si misliti, kako vesel sem bil, da si se

vrnila. Pri najboljši volji si ne morem pred-stavljati, kako bi jo sicer spravil od tod, ne da bi mi kakšno zagodila.«

Sophia se je počutila neugodno. »Ali naju poslušam?« je vprašala in se ozrla proti spalnici.

»Ne, ne.« Sklonil se je, da bi otrešel pe-pel. »Potisnil sem jo v kopalnico in zakle-nil za njo.« In potem si ni mogel kaj, da si ne bi privoščil grozljivo šalo: »Prav goto-vo ne sliši — tako kot če bi bila mrtva.«

Sophia je stopila k oknu in pogledala navzdol na morje, kjer je sonce odsevalo v valovih. »Zelo sem začudena, Jay,« je rekla. »Ne spodobi se voditi v stanovanje dekleta.«

»Vem, tudi sam se sramujem. Žal mi je, Sophia.« Obrnila se je in se poskusila nasmehniti.

»Pozabiva na to. Verjamem ti, da se ne bo več ponovilo.«

Obrnila se je proti svoji spalnici. »Pla-vat grem. Prišla sem le po svojo kopalno obleko.«

Jay je začutil, da ga je zalilo zmago-slavje kot vroč val. Prestal je prvo preiz-kušnjo. In neverjetno lahko je šlo. Seveda je bil vmes zelo nevaren trenutek. Če bi bil takrat izgubil živce — boljše je, da ne mi-sli, kaj bi bilo.

»Lepa hvala, Sophia, zelo lepo od te-be,« je rekel in se navidezno plaho nasme-hnil. »Ali boš povedala očetu?«

»Ne.« Nekaj modrega pod stolom je zbudilo njeno pozornost. Sklonila se je in pobrala biser iz ogrlice.

Jay je pogledal stekleno kroglico in spet začutil prejšnji strah.

»Čedno, kajne?« je rekel in se trudil, da bi govoril brezskrbno. »Ali morda ni tvoje?«

»Seveda ni!« Nekaj v njenem glasu ga je posvarilo, naj ne pretirava z malomarnim govorje-njem.

Pokazal je na vrata spalnice in rekel s tihim glasom:

»Najbrž je njena. Verjetno ji je padla iz roke.«

Sophia ga je oplazila z nezaupljivim po-gledom. Odšla je v svojo spalnico in pu-stila vrata odprta.

Jay je vzel stekleno kroglico in jo vta-knil v hladni žep k drugim.

Ko bo Sophia odšla, bo moral natanko preiskati sobo in se prepričati, da ne leži kje še več teh kroglic. Neumno je, da je eno od njih našel. Če bo pozneje o tem raz-mišljala, bi lahko ugotovila, da sodi kro-glica v ogrlico. V zvezi s praskami na nje-govi roki bo lahko sklepala, da je prišlo do pretepa.

Sophia se je vrnila iz sobe. Prek roke je nosila kopalni plašč in obleko.

Jay ji je odprl vrata.

»Čez eno uro se vrnem,« je rekla in po-menljivo pogledala proti vratom njegove spalnice. Potem je tako hitro odšla na hod-nik, kot bi se ji mudilo čimprej oditi iz njegove bližine. Jay je gledal za njo, po-tem pa se obrnil, zaloputnil vrata in jih za-klenil.

Pogledal je na zapetno uro. Zdaj je bilo pol petih.

Naglo se je lotil dela in preiskal sobo. Pod naslonjačem je našel še en biser. Kon-čno je bil prepričan, da kroglice ni nikjer več.

Spet je privezal vrstico k zavesi, stopil korak stran z očmi preletel sobo. Boj ni zapustil nikakih sledov. Soba je bila prav taka, kakršno je našel pred štiridesetimi minutami.

Prižgal si je cigareto, stopil k oknu in si ogledal tri grde praske na roki. Dekle je krčevito branilo svoje življenje.

Sel je v svojo spalnico in nato v kopal-nico, ne da bi se ozrl na posteljo. Umil si je roko in namazal z razkužilom. Ko si je brisal roke, je premišljeval, kaj naj najprej stori.

Pred zgodnjim jutrom se bo brez tveganja teško znebil mrtvega dekleta. V hote-lu Plaza se je življenje umirilo šele okrog pol štirih ponoči. Torej mu ostaja dva-naj ur. Toda med tem bodo deklo pogreša-li — če ne bo ničesar ukrenil. Spomnil se je na njen pogovor z malim črnolascem. Verjetno je njen menežer. Dogovorila sta se, da se dobita ob šestih v baru. Če je ne bo, bo mož začel poizvedovati.

Vrnil se je v dnevno sobo in se spet izo-gnil pogledu na posteljo. Na polici s stro-kovnimi knjigami, ki jih je njegov oče vedno prenašal s seboj, je našel v knjigi »Kdo je kdo med filmskim ljudem« kratek sestavek o Lucille Balu: Stara je 21 let, posnela je štiri filme, stanuje v Parizu in njen menežer je Jean Thiry.

Jay je zaprl knjigo in jo dal nazaj na polico. Vzdignil je telefonsko slušalko in zahteval, naj ga zvežejo s hotelsko službo za obveščanje. Ni se bal, da bi ta poziv kasneje preverjali. Oba uslužbenca, ki sta si zapisovala sporočila in jih nato oddaja-la, sta ves dan sprejemala telefonska na-ročila. Komaj verjetno, da bi si kateri od njiju zapomnil prav ta poziv.

»Ali bi, prosim, nekaj sporočili gospo-du Jeanu Thiryju. Ob šestih bo prišel v bar,« je rekel Jay. »Sporočilo je tole: No-coj grem v Monte Carlo. Vidiva se jutri zjut-raj. Lucille Balu.« Mož je ponovil besedilo, obljubil da bo predal gospodu Thiryju, in odložil telefon.

Jay je vedel, da okrog šestih prihaja so-barica, ki pripravlja postelje za noč.

Sel je v spalnico in zaprl vrata. Mrtvo dekle je ležalo na boku in mu obračalo hrbet. Zdelo se je, kot da spi.

Vprašujoče se je ozrl okrog sebe: Kam bi jo lahko skrili? Ob steni je stala velika omara. Stopil je k njej, jo odprl in skrbno pregledal ključavnico. Tu jo bo skrili.

Za delček sekunde se mu je uprl, da bi se dotaknil trupla. Potem je odprl dvojna vrata omare, stopil k postelji in vzdignil truplo. Precej brez sapa je bil, ko ga je-končno spravil v omaro. Ključ je vtaknil v žep. Nato je iz predala vzel kopalke in zaprl spalnico. V dnevni sobi si je napol-nil cigaretnico iz škatle na mizi, stopil iz stanovanja in zaklenil za seboj.

Ob dvigalu je pritisnil na gumb.

Joe Kerr ga je opazoval. Bil je zmeden in razočaran. To, kar je imel za enkratno priložnost se je nekako čudno razblinilo v nič. Mislil je že na velik škandal, zgo-di-lo se ni prav nič. Sophia Delaney je odšla s kopalno obleko. In zdaj je odšel še mla-di Delaney, prav tako s kopalniki.

Toda kje je dekle?

Joe je videl, da je Jay zaklenil vrata. Tako ne bo mogla iz stanovanja, tudi če bo hotela. Kaj naj to pomeni?

Joe si je z zmečkanim robcem obrisal pot-ni rdeči obraz in si razbijal glavo.

Dekle je stopilo v stanovanje, ven pa je ni bilo. Torej je še vedno notri. Toda za-kaj jo je mladi Delaney zaklenil?

Uganka se je vse bolj zapletala. Joe je počasi stopil po dolgem, zapuščenem hod-niku in nato smuknil k vratom št. 27.

Z usedom ob ključavnici je napeto po-slušal. Nič. Hip se je obotavljaj, potem je glasno potrkal. Potrkal je vnovič, toda iz stanovanja ni bilo slišati niti premikanje niti glasov. Zaprepačeno se je umaknil.

Bil je prepričan, da je dekle še vedno notri. Ali ji je mladi Delaney svetoval, naj se ne oglasi?

V tem hipu je Joe začutil, da ga nekdo opazuje. Stopil je od vrat in se ozrl okrog sebe.

Na drugi strani hodnika je prepoznal nizko okroglo postavo hotelskega detektiva.

Dolga leta novinarskega življenja so Joe-ja izurila za take okoliščine. Počasi se je približal detektivu, ki ga je nezaupljivo opazoval.

»Kaže, da gospoda Delaneya ni tu,« je re-kel Joe, ko je prišel do detektiva.

»Ne,« je ta kratko odvrnil. »Ali ste vprašali spodaj?«

»Seveda sem,« je nedolžno odgovoril Joe.

»Rekli so mi, da je v stanovanju.«

»To je bil mladi Delaney, zdaj je odšel tudi on. In njega menda ne iščete, ali ne?«

Joe se je namrdnil.

»Le kaj bi z njim? No, se bom kasneje spet vrnil.« Obrnil se je in odšel po stop-nicah navzdol. Polglasno je požvižgaval, ker je vedel, da detektiv gleda za njim.

To je pa smola, si je mislil Joe, ko se je privalil skozi množico v hotelski veži. Rad bi vedel, koliko časa bo ostal detektiv na preži. Kakorkoli že, dekle ne more iz sta-novanja, dokler se mladi Delaney ne bo vrnil.

Sel je k vratarju.

»Če bo prišel kdo od Delaneyevih, mi, prosim, povejte,« je rekel.

»Čakal bom v baru.« Z omahovanjem mu je odrazil bankovec. »In ne pozabite, pomembno je.«

Vratar mu je obljubil, vzel denar in Joe je odšel.

Poiskal je telefonsko govornico in prek centrale klical v Delaneyovo stanovanje.

Dolgo je bilo vse tiho, potem pa je tele-fonistka sporočila: »Žal mi je, gospod, toda nihče se ne oglasi.«

Joe je odložil slušalko in se odvlekel v bar. Ko je odsunil nihalna vrata, je po-gledal na uro nad točilno mizo: manj-kalo je pet minut do petih.

Ob tem času je bil bar skoraj prazen. Joe je presenetil točaje s svojo željo po obloženem kruhku in dvojnem viskiju.

Niti malo ni dvomil o tem, da je dekle še vedno v stanovanju. Toda to še zdaleč ni razlog, da bi bil on lačen, si je rekel, ko je ugriznil v kruh. Mogoče bo treba veliko potrpljenja, toda odločil se je, da bo čakal, dokler dekle ne bo odšlo. In če bo treba, bo vso noč stal pred vrati.

TRETJE POGlavJE

Jean Thiry je odšel iz kina takoj za Floydom Delaneyem.

Delaney se je še pogovarjal s svojim tajnikom Harryjem Stonom, možem z očali brez okvirja in v rjavi obleki. Na njegovi goli glavi so se svetile kapljice potu.

Thiry je premišljeval, ali je to prava priložnost, da bi nagovoril Delaneya. Če bi lahko zbudil pri njem zanimanje za Lucille, bi bil z enim mahom rešen finančnih skrbi. Festival bo trajal le še tri dni.

Lucille je bila za Thiryja veliko upanje. Z njegovim posredništvom je šlo zadnji dve leti navzdol, in Lucille je bila edina obetajoča zveza na vse krajšem seznamu njegovih strank. Thiry je pogledal na svo-jo uro. Skoraj šest je. Ob šestih je naročil Lucille v hotelski bar. Če bi pohitel, bi lahko uredil tako, da bi skupaj z Lucille

v hotelski veži počakala na Delaneyev pri-hod.

Ze se je namenil proti izhodu, ko je prišel mimo njega Delaney.

Thiry je izrazil priložnost: »Dober dan, gospod Delaney.«

Delaney ga je kratko in ostro pogledal — in se ustavil.

Delaney je bil velik in širokopleč. Na sencih so bili njegovi valoviti svetli lasje že osiveli, v obraz je bil temno zagorel. Imel je sive oči in polne, čutne ustnice. Ni mu bilo videti, da je star petinpetdeset let.

Nagubal je čelo in se skušal spomniti, kje je že srečal Thiryja.

»Čakajte, vi ste...?«

Harry Stone se je približal.

»Dovolite — Jean Thiry, gospod Delaney. To je menežer igralce Lucille Balu.«

V Delaneyevih potezah se je pokazalo zanimanje. »Ja, zdaj se spomnim.« Ponu-dil je Thiryju roko. »Majhen čeden zaklad imate, Thiry. Premišljeval sem že, ali bi jo lahko uporabil. Ali je kje vezana?«

Thiry je tako nežno stisnil Delaneyovo roko, kot bi držal surovo jajce. »Pred kratkim je posnela neki film, gospod Delaney. Trenutno je prosta.« »Kaj ko bi šli skupaj kam na požirek?« je rekel Delaney. »Pred deveto pa nikakor ne utegnem. Pripeljite jo s seboj — ob devetih v baru, drži?«

»Seveda, gospod Delaney,« je rekel Thy-ry in ni verjel svojim usedom. »Tam bova — in najlepša hvala.«

Delaney je pokimal, prijel Stona pod roko in odhitel z njim po hodniku in stop-nicah k svojemu avtomobilu.

Tudi Thiry je oddirjal po stopnicah navzdol in mu je srce razbijalo od razbur-jenja kot kovaško kladivo. Odhitel je pro-ti hotela.

To pa je bilo srečno naključje, si je mi-slil. Delaney ne bi zapravil časa s plačevanjem pijače, če ne bi resno mislil. Iz tega lahko nastane milijonska pogodba. Deset odstotkov te vsote bi bilo zanj rešil-ni pas.

Premagati se je moral, da ni začel te-či. Za Lucille je to velika sreča, si je mi-slil. No, da, saj jo zasluži. Teško je gara-la, nobenih neumnosti ni počenjala, bila je uvidevna in je ubogala vse, kar ji je svetoval. In zdaj, kot kaže, bosta oba po-plačana za vse.

Skozi množico v hotelski veži se je pre-pirnil do bara. Ura nad točilno mizo je ka-zala pet minut čez sedmo. Ozrl se je okrog, toda Lucille ni bilo nikjer.

Zamujanje, to ji ni nič podobno, si je dejal in se postavil k točilni mizi, ker se mu je zdela, da je trenutek primeren za majhno slavo. Naročil si je viski s sodo in medtem ko je počasi srkal pijačo, je nenehno gledal proti vhodu.

Joe Kerr ga je opazoval s tretjim ko-zarcem viskija v roki. Natakari, ki se je prikazal pri vratih, je zaklical: »Gospod Jean Thiry, prosim!«

Thiry mu je pomahal. Natakari je prišel bliže in mu izročil listek.

Z nagubanim čelom je Thiry prebral: »Telefonsko sporočilo za gospoda Jeana Thiryja, sprejeto ob 16.45: Nocoj sem v Monte Carlu. Vidiva se jutri zjutraj. Lucille Balu.«

Thiry je strmel v listek. Ko je natakari postal nestrpen, mu je dal napitnino. Po-tem je stopil k velikemu oknu, ki je gleda-lo na promenado.

Zakaj, za božjo voljo, se je Lucille od-peljala v Monte Carlo? In s kom? Nemo-goče, da bi šla sama na pot!

Ponovno je pogledal na uro nad točilno mizo. Zdaj je bila ura šest in dvajset mi-nut. Ostajata mu dve uri in štirideset mi-nut, da jo poišče in pripelje v Plaza. Ne bo nemo-goče, saj Monte Carlo ni velik. Verjetno je šla v igralnico.

Zmečkal je listek, ga odvrge, odhitel iz bara in stekel skozi vežo. Pred hotelom je stal njegov že malo oguljeni avto.

Thiry še ni prišel do vrat, ko je Joe Kerr zdrsnil s stola in pobral zmečkani papirček. Z njim se je vrnil k točilni mizi, ga skrbno poravnal in prebral sporo-čilo: na njegovem rdečem obrazu se je ka-zalo začudenje. Kdaj in kako je dekle pri-šlo iz stanovanja?

Dal je listek v svojo denarnico, izpruž-nil kozarec in odšel k vratarju.

»Ali ste videli, kdaj je gospodična Balu odšla?« je vprašal.

»Ni še odšla, gospod,« je odgovoril vra-tar. Joe je poznal njegov dar za opazova-nje in ni niti sekunde dvomil o njegovih besedah.

»In od Delaneyevih še ni nikogar?«

»Ne, gospod.«

Pri televizijskem studiu, ki je bil v Plaza, je bil še stranski zehod. Joeju se je zdela prav, da vpraša še tam. Odhitel je po hodniku in srečal nekaj novinarjev, ki so čakali pred studiom.

»Ali je kdo videl Lucille Balu?« je vprašal. Zmajali so z glavo. »Tu mimo ni šel nihče.« Torej mora biti še v Delaneyevem apartmaju, si je rekel Joe in se vrnil v ve-žo. Kaj naj torej pomeni sporočilo? Ali ga je sploh poslala ona? Mogoče bi rada pre-nočila v fantovi spalnici? Toda Joeju se je zdela čudno, da se je dala zakleniti v sta-novanje tako zgodaj.

Zagledal je Floyd Delaneyja, ki je pri-šel v vežo skupaj z Harryjem Stonom.

Stone je stopil po Delaneyev ključ, medtem ko je Delaney spregovoril nekaj besed z nekim igralcem.

Joe je slišal, ko je Delaney rekel Stonu: »V sobo grem, Harry. Vidimo se torej ob devetih v baru. Če se bomo zedinili v na drobnostih, bom rad podpisal pogodbo z Balujevo.«

Joe je odhitel skozi vežo in po stopnicah v drugo nadstropje. Najprej se je prepričal, da hotelski detektiv ne vohlja več okrog, potem se je spet skrčil v svojo okenko vdolbino.

Ravno ko se je skrčil, so se odprla vrata dvigala, Delaney je stopil na hodnik in šel proti vratom št. 27. Odklenil je stanovanje in vstopil. Po telefonu je poklical svojo tajnico Gospodična Kobbe je stanovala v tretjem nadstropju.

»Ali bi prišli, prosim, k meni?« je rekel in odločil. Stopil je v svojo spalnico in se preoblekel v jutranjo haljo. Kobbejeva je stopila v dnevno sobo. »Pokličite Samsona,« je zaklicala. »Tako pridem.« V kopalnici se je še osvežil z mrzlo prho.

Ko je prišla Sophia, je ravno telefoniral. Pomahal ji je, ona pa ga je bežno poljubila na čelo in odšla v svojo spalnico. Kobbejeva, majhna in drobna ženska, je zmešala nekaj martinjev. Z dolgoletno izkušnjo je nalila pijačo v dva kozarca, postavila prvega pred Delaneya na mizo in odšla z drugim proti Sophijini spalnici. Potrkala je in vstopila.

Sophia je sedela pred ogledalom, samo v nedrčku in hlačkah. S tankim čopičem si je barvala ustnice.

»Hvala,« je rekla, ko ji je Kobbejeva prinesla martini.

»Morda veste, ali je Jay v svoji sobi?«

»Mislim, da ni, gospa,« je rekla tajnica.

»Nisem ga slišala. Ali naj pogledam?«

Sophia se je obotavljala, potem pa zmajala z glavo.

»Ne, kar pustite. Ali ima gospod Delaney še veliko dela?«

»Čaka na pogovor iz Hollywooda. Gospod Cooper pa se bo oglasil v stanovanju ob tri četrt na sedem.«

»In kaj bo zvečer?«

»Gospod Delaney je zmenjen ob devetih v baru z Lucille Balu. Potem bi šel rad pogledat še zadnji del nocojšnjega filma. Potem boš te vi in on ob pol enih večerjali v Chateau de Madrid. Z van Astersovimi.«

Sophia je vzdihnila.

»Ko bo gospod Delaney nehal telefonirati, mu, prosim, povejte, da bi rada govorila z njim.«

»Rada, gospa Delaney.« Kobbejeva je odšla.

Sophia je izpila polovico martinija, si prižgala cigareto, smuknila in kopalno haljo in legla na kavč ob odprtem oknu.

Odkar je odšla od Jaya, se je neugodno počutila. Njegovo pregladko in preračunano. Verjetno je lagal. Ni se mogla znebiti občutka, da se je zgodilo nekaj hujšega. Prakske na njegovi roki, na način, kako je držal vrstico, modra biserna kroglica na tleh in napetost v sobi, vse to ji je budilo temne slutnje.

Bolj ko je razmišljala, bolj neugodno se je počutila. Najraje bi se o vsem pogovorila s Floydom, vendar se je bala, da bo pobešel, kot se je pogosto dogajalo. Vedela je, da se za svojega sina premalo zanima, pa je kljub temu prestrog z njim. Ne bi hotela poglobljati razpoke med očetom in sinom. In vendar bi najraje prepustila odgovornost Floydju.

Slišala je, da je odložil telefon. Kmalu po tem je stopil v sobo.

»No, ljubica, si dobro plavala?«

»Ja, hvala. Sedi vendar, dragi. Rada bi govorila s teboj.«

Prišel je k njej s kozarcem martinija v roki in sedel na posteljo. Postavil je kozarec na mizico, ji položil roko na koleno in se ji nasmehnil.

»Kaj pa je? Tako potrta si videti. Ne bi rad, da bi moja punčka imela skrbi. Ali je kaj narobe?«

Za hip se obotavljala. Floyd je imel svoje muhe. Ali je res njena naloga, da se z njim pogovarja o njegovem sinu? Ali bo morda užaljen? Spomnila se je Jaya, kako je hodil po sobi z zanko v rokah. Spomin na njen strah je odločil.

»Ne vem prav, Floyd. Zaradi Jaya...«

»Delaneyev nasmeh je izginil in na čelu sta se mu pokazali navpični gubi.«

»Jay? Zakaj te pa on skrbi?«

Pobožal jo je z roko. Spet se je nasmehnil.

»Seveda. No, kaj je?«

»V stanovanju se si je pripeljal dekle.« Delaney jo je pogledal, potem pa umaknil roko in se podrgnil po bradi. Stisnil je oči.

»Dekle? Sem, k nam?«

»Ja, prišla sem po kopalno obleko in našla zaklenjena vrata. Ko sem končno lahko vstopila, sem začutila neznan vonj in takoj sem vedela, da je bil nekdo tu.«

Vprašala sem ga, ali si je pripeljal dekle. Priznal je.

»Da bi ga strela!« Delaney je vstal. Naglo je začel hoditi po sobi in oči so se mu bliskale.

»Kdo pa je to dekle?«

»Ne vem, bila je v njegovi spalnici. Rekel mi je, da je bil osamljen in da jo je srečal v hotelski veži: zdela se mu je privlačna in povabil jo je v stanovanje. Po-

tem pa si je premislil in bi se je bil rad iznebil — ko sem prišla jaz.«

»Prekleta storila!« Delaneyev glas je postal oster. »Nategnil mu bom ušesa. Kje pa je?«

»Prosim te, Floyd — obljubila sem mu, da ti ne bom povedala. Ne smeš pokazati, da veš — toda zdela se mi je prav, da ti povem.«

Delaney je zgrabil svoj kozarec in izpil martini.

»Ne vidim smisla v tem, da vem, pa ne morem nič ukreniti,« je rekel nepotrpežljivo. »Saj nimam nič proti temu, da tujbimka. V njegovih letih je to naravno. Toda vrag naj me vzame, če bom dopuščal, da bo v moje stanovanje vodil cipice.«

Delaney jo je pogledal po laseh.

»No, da potem...«

Pogledal je na uro z mislimi že drugje. Ta večer je imel še kup opravkov. Zadeva s Hollywoodom ga je skrbel. Predlagal je pogodbo za odkup avtorskih pravic trenutno najbolj iskane knjige — in malo prej izvedel, da se zanje zanima tudi MGM. Če njegov agent ne bo pohitel, ga bo knjiga stala več, kot je vredna.

»Floyd — Jay je zelo čudaški, kajne?« je rekla Sophia. »Odkar ga poznam, se mi dozdeva — no, nekoliko čudaški.«

Delaney jo je ostro pogledal.

»Čudaški? Ne bi rekel. Morda je nekoliko premiren za svoja leta, mogoče malo samosvoj — toda ne bi rekel, da je to čudništvo. Kaj pravzaprav misliš s tem?«

Kaj pravzaprav mislim s tem? se je vprašala tudi Sophia. V bistvu ni vedela nič konkretnega, imela je le ta nedoločljivi občutki, da fant ni čisto normalen.

»Le občutek je, Floyd.« Malo se je obotavljala, potem pa nadaljevala. »Včasih se mi zdi skoraj grozljiv. In zakaj vedno nisi tista temna očala? Kot bi hotel skrivati za njimi svoje misli. Na njem je nekaj čudnega...«

Delaney je postal živčen. Njegove misli so bile že pri drugih zadevah, tako da se ni utegnil ukvarjati z nedoločljivimi občutki.

»Zdaj pa nehaj! Jay ni grozljiv! Ti vendar vidiš strahove. Na fantu ni nič nenavadnega, prav nič!«

Sophia se je spet obotavljala, ker pa ji prestanti strah ni dal miru, je nadaljevala: »Njegova mati je bila vendar — nekoliko neuravnovešena, kajne?«

Delaneyev obraz je postal trd.

Nekoliko neuravnovešena, to je bilo vse, kakor milo povedano. Harriette bi bili razglasili za nepristevno, če ne bi bila skočila iz desetega nadstropja losangeškega hotela. Čeprav je od takrat minilo že dvajset let, je misel na tisti čas še vedno pognala ledeno grozo po Delaneyevem hrbtu. Ni se rad spominjal življenja s Harriette. Seveda se mu je prvo leto zdela čudovito. Bila je osupljivo lepa, živahna in vznemirljiva in poleg tega še bogata. Ze od vsega začetka se je vedla nenavadno, toda takrat mu je bilo to celo všeč. Strokovnjak bi bil verjetno že takrat opazil, da z njenim razumom nekaj ni v redu — toda Delaney ni bil nikak strokovnjak. Pogostni izbruhi joka, nenavadna spremenljivost v vedenju, vse to ga je celo privlačevalo. Vedno je vratolomno vozila, večkrat pa ure in ure preždel z premišljevanju — njemu se je vse to zelo nepogrešljivo del njene osebnosti.

Leto po poroki se je rodil Jay. Harriette je prepustila otroka negovalki in se ni zmenila zanj. Z leti se je njen odpor do otroka tako povečal, da ga je Delaney poslal v internat in skrbel za to, da Jay tudi v počitnicah ni prihajal domov.

S Harriette je bilo vse slabše, Delaneyev prijatelj so že zdavnaj ugotovili, da je duševno bolna, on sam pa je bil tako zaposlen, da tega ni sprevidel. Njun zakon sicer ni bil več srečen, kadar sta bila sama, sta se prepirala — toda zelo redkokdaj sta bila sama.

In potem se je nekega večera zgodilo nekaj, kar mu je odprlo oči.

Spomin na tisti večer pred dvajsetimi leti je bil še vedno tako živ, da mu je srce burno razbijalo, kadar je pomislil, kaj se je takrat zgodilo.

Zelo pozno se je vrnil iz ateljejev v svojo razkošno vilo na Beverley Hillsu. Udobno se je namestil, da bi prebral smelnostno knjigo za neki nov film.

Harriette je sedela na drugem koncu, molčala in ždela v svojem kotu. Nagovoril jo je, toda ni mu odgovorila. Potem se je zatopil v rokopis.

Bral je kako uro, ko se je zavedal, da vlada v sobi čudna napetost. Pogledal je proti Harriette. Stol je bil prazen, Harriette pa je bila nekje za njegovim hrbtom. Pred njim na steni je viselo veliko ogledalo. To, kar je zdaj zagledal v ogledalu, je bilo najhujše, kar je kdaj doživel. Harriette se je plazila proti njemu z nožem v roki, izraz njenega obraza pa je bil tak, da ga še zdaj včasih vidi v morečih sanjah. In v teh nekaj sekundah, ko je strmel v ogledalo, je spoznal, da je nora: to spoznanje ga je popolnoma ohromilo.

Bila je že skoro za njim, že je vzdignila nož, ko je šele odvrget rokopis in skočil.

Vrgla se je nanj kot besen panter, s tako močjo, da je bil zaprepaden. Preden mu je uspelo, da ji je iztrgal nož, ga je ranila po obrazu in roki. Iztrgala se mu je in zbežala iz hiše.

Tokrat jo je zadnjič videl živo.

Vzela je njegov avto, odpravila v neki losangeški hotel, se z dvigalom odpravila v deseto nadstropje in se vrgla skozi okno prazne sobe.

Ja, nekoliko neuravnovešena, to je bilo zares premilo rečeno. Delaney je bil nekoliko hud na Sophio, da mu je zbudila te neprijetne spomine.

»Jah, mislim, da,« je rekel z nagubanim čelom »Toda zaradi tega ni treba...« Umolknil je, ker je zaslišal telefonsko zvonjenje.

»To je tisti pogovor. Poslušaj me, ljuba pozabil vse to. Le zakaj bi si razbijala glavo. Jay je kar v redu. Za vruga, saj ga poznam celih enaindvajset let.«

Kobbejeva je vtaknila glavo skozi vrata.

»Gospod Brennon je pri telefonu, gospod Delaney.«

»Že grem.«

Delaney je pobožal Sophio in odšel v sedmjo sobo.

Sophia se je zastrmel v strop.

Spet je videla, kako se ji bliža Jay skratno rdečo vrvice v roki in z očmi za temnimi naočniki. Streslo jo je, kljub vročini. Kje je zdaj? In kaj dela? Kdo je bilo dekle, ki jo je pripeljal v stanovanje? Kobbejeva je pogledala skozi vrata.

»Bi še en martini, gospa?«

Sophie je prikimala.

»Ja, morda bi res. Ali se je Jay že vrnil?«

»Še ne, gospa.«

Sophie je ob nenadni misli vstala in stopila v dnevno sobo.

Delaney je telefoniral. Jack Cooper, njegov asistent, je sedel na naslonjalu stola in kadil.

Nasmehnil se je Sophiji.

Pokimala mu je, pritisnila na kljuko in stopila v Jayevo spalnico.

Zaprta je vrata se naslonila nanje in se ozrla okrog sebe.

Sobarica je bila že tu in je pripravila posteljo, položila nanjo Jayevo pižamo in napol spustila zavese.

V zraku je še vedno plaval tuji parfum. Na toaletni mizici je stala Harriettina slika v srebrnem okvirju. Videti je bila očarljiva in nedolžna.

Sophia si je ogledala sliko. Zdela se ji je, da je Jay zelo podoben materi. Ima enaka usta, enake poteze in prav tako varljiv izraz nedolžnosti.

Od slike je pogledala proti veliki stenski omari in opazila, da v ključavnici ni ključa. Približala se je omari in jo poskušala odpreti, toda bila je zaklenjena.

In nenadoma je brez razloga začutila potrebo, da zapusti sobo. Spet je bil tu tisti vrtajoči strah, ki ga je občutila, ko se ji je bližal Jay s škrlatno rdečo vrvice v roki.

Srce ji je divje utripalo. Ustavila se je pri vratih, gledala proti omari in skušala premagati nerazumljivo grozo. Potem je odprla vrata in se opotekla v dnevno sobo.

Obstala je kot ukopana, ko je zagledala Jaya.

Stal je ob velikem oknu in gledal vanjo. In v temnem steklu njegovih sončnih očal je lahko videla svojo zrcalno sliko. Delaney je govoril v slušalko: »Lepo Ted, čimprej pošite pogodbo. Najboljše bo še nocoj.« Kazalo je, da ne opaža napetosti v sobi.

Sophia je naglo odšla v svojo sobo. Zdelo se ji je, da čuti skrivi Jayev pogled, ki ji je sledil do vrat.

Ozrla se je, on pa se je nasmehnil. Nasmeh je bil videti grozljiv in preteč. In po hrbtu jo je spreletel leden mrz.

Jay je slonel ob položeni točilni mizi s kozarcem paradiznikovega soka v roki. Opazoval je može, ki so stali nedaleč od njega. Njegov oče, Harry Stone, Jack Cooper — vsi v smokingih. Sredi njih pa Jean Thiry v športni srajci, rjavih hlačah in sandalah. Bil je videti razgret, truden in zaskrbljen. Pisana srajca je bila na hrbtu premočena in v obraz se je svetil od potu.

Govoril je: »Žal mi je, gospod Delaney, ne vem, kam je izginila. Povsod sem jo iskal. Pustila mi je sporočilo, da bo nocoj v Monte Carlu, toda tam ni sledu o njej. Pravkar sem se vrnil.«

Jay je izpil požirek soka. Poslušal je in opazoval z živahnim zanimanjem.

Floyd Delaney je nepotrpežljivo tlesnil s prsti. »Ljubi bog, zakaj pa bolj ne pazite na dekle? Dobro, če je ni tu, se pač ne da nič napraviti.« Obrnil se je k Stonu. »Opravi to zadevo, Harry. Rad bi si ogledal film.«

»Prav, gospod Delaney,« je rekel Stone.

»Poskrbel bom za to, da vam bo jutri na voljo ob vsakem času, gospod Delaney,« je rekel Thiry obupano. »Strašno nerodno je to, Verjetno jo je kdo povabil...« Delaney ni več poslušal. Obrnil se je od Thiryja in se približal Jayu.

»Z menoj greš,« je rekel. »Rad bi, da si ogledaš ta film.«

Jay je bil presenečen in je iskal izgovor. Sovražni izraz v očetovih očeh ga je vzne miril. Ali mu je Sophia povedala? Obljubil je, da bo molčala, toda morda se je pre mislila? Kaj je iskala v njegovi sobi? To vprašanje ga je mučilo že ves večer. Bil je vesel, da je zaklenil omaro in spravil ključ. »In še nekaj: snemi si očala,« ga je narahlo očel. »Saj si jih menda nisi prilepil — ali pač?«

Jay si je snel očala in jih vtaknil v žep suknjiča.

»Res me ne veseli da bi šel v kino, oče,« je rekel. »Tudi oblečen nisem za to. Hotel sem ravno do Eden Roca, da bi še malo plaval.«

V Delaneyevem obrazu so trznile mišice. »Zelim, da vidiš ta film. Rad bi slišal tvoje mnenje. Kaj pa je s teboj? Prihodnje leto boš začel delati v ateljejih. Kako, za vruga, boš delal, ko pa se niti malo ne zanišaš za svoj bodoči poklic?«

»Prav,« je medlo odgovoril Jay. »Če bi res rad slišal moje mnenje, si grem pogledat ta film. Le preobleči se moram.«

»Ja, le pojdi,« Delaneyeve poteze so se sprostile. Namuznil se je in potrkal sina po rami. Fant je kar v redu. Mogoče malo len, toda če ga bo prijel s prave strani, bo še kaj iz njega. Sophiji se zdaj čudaški, toda ženske vedno vidijo prikazni. Čudaški? Neumnost!

»Naročil bom v kinu, naj pripravijo sedež poleg mene. In pohiti, fant moj. Čez dvajset minut se začne. Na svidenje torej.« Pustil je Jaya in Thiryja ter odšel.

Brž ko je oče izginil, si je Jay spet nadel očala. Izpil je paradiznikov sok in stopil bliže k Thiryju in Stonu. Slišal je Stona: »Ali tako ali pa nič. Končno je v Ameriki nihče ne pozna.«

Jay bi rad povedal Stonu, da zapravlja čas. Pomislil je na dekle v svoji omari in začutil razburjenost v žilah. Naslednjih šest ur ne more misliti na to, da bi jo odnesel iz sobe. Torej lahko ta čas prebije tudi v kinu.

Moža sta se še pogovarjala, ko je Jay odšel iz bara. Stopil je k dvigalu.

»Kdaj vklopijo dvigalo na avtomatično delovanje?« je mimogrede vprašal uslužbenca pri dvigalu.

»Ob treh, gospod,« je odgovoril fant.

Jay je pokimal.

To je tudi pričakoval. Moral bo uporabiti dvigalo. Ob misli na to mu je srce spet bilo hitreje. Spraviti jo mora iz omare, jo nesti skozi dnevno sobo in hodnik in jo postaviti v dvigalo. Lahko bi ga slišala Sophia in njegov oče, ko bo v dnevni sobi. In tudi na hodniku bi ga kdo lahko videl. Toda tveganje ga je veselilo: končno je tudi to sodilo k najbolj razburljivemu dohodku njegovega življenja.

Bil je nekoliko presenečen, ko je našel vrata št. 27 odklenjena. Previdno jih je odprl in pogledal v dnevno sobo. Luč je bila prižgana in slišal je, da se v Sophijini sobi nekaj premika.

Tiho je stopil v svojo sobo in zaprl za seboj vrata, preden je prižgal luč.

Sophia je bila vendar namenjena v kino, čez nekaj minut mora od tod. Vzel je iz žepa ključ od omare, odklenil vrata in jih odprl.

Mrtvo dekle je ležalo tako, kot jo je bil pustil. Nekaj časa jo je ogledoval, potem pa se je sklonil in potpal go roko. Bila je mrzla in trda. Nakremžil se je. Ne bo je lahko prenašati — razen če bo mrliška otrplost že prešla.

Vzel je iz omare smoking in ga vrgel na posteljo. In da bi se znebil moreče negotovosti, je zgrabil za roko mrtvega dekleta in jo skušal dvigniti.

Zaradi teže in togosti trupla je bil zaprepaden. Nenadoma je začel dvomiti o tem, da jo bo lahko nesel iz sobe v dvigalo. Zgrabil jo je pod pazduhami in jo s težavo potegnul navgor. Ravno ko jo je naslonil na notranjo steno omare, je zaslišal trkanje na vrata.

Srce se mu je za hip ustavilo, potem pa začelo tako tolči, da skoraj ni prišel do sape. Slišal je, da je nekdo pritisnil na kljuko. Spustil je mrtvo dekle, zaloputnil vrata omare — in v istem hipu so se odprla vrata spalnice.

Obrnil se je, s čelom mokrim od mrzlega potu. Na pragu je stala Sophia. Oblečena je bila v živo rdečo večerno obleko z globokim izrezom, z ozkim zgornjim delom in široko krojenim krilom. V laseh je imela briljantno sponko in okrog vratu so se ji svetili briljanti.

Stala sta in gledala drug drugega. Sophia ni pričakovala, da ga bo našla tu. Medtem ko se je oblačila, je postal njen občutek neugodja še močnejši. In ker je mislila, da razen nje ni nikogar v stanovanju, se je odločila, da bo še enkrat pogledala v Jayevo sobo.

ZA FILATELISTE IN NEFILATELISTE

LEPOTICA 71

Če je lansko prvo »uradno« izbiranje »lepotice med jugoslovanskimi znamkami« pomenilo začetek organizirane akcije in ocenjevanja estetske, umetniške, likovne in tehnične izvedbe naših znamk, naj bi v prihodnje prerasli v ustaljeno preverjanje okusa domačega filatelističnega občinstva glede te strani dejavnosti JPPT. S tem namenom je uredništvo PTT vestnika, informativnega tednika Skupnosti jugoslovanskih pošt, telefonov in telegrafov, vnovič pripravilo javni natečaj za izbiranje najlepše letos izdane jugoslovanske znamke.

Pri izboru »lepotice 1971« lahko sodeluje vsakdo, torej ni nujno, da bi bil organiziran filatelista ali pa naročnik PTT vestnika. Vsakdo pa lahko glasuje SAMO ZA ENO ZNAMKO. Predloga ni treba utemeljiti, zadostuje navedba kataloške številke znamke ali pa podrobnejši opis, npr.: znamka za 0,50 din iz te in te serije. Predloge je treba poslati na naslov: PTT Vestnik, 11000 Beograd, Palmotičeva 2/V — za razstavo znamk.

V kratkem času, ki je minil od razpisa letošnje akcije za »lepotico 1971«, so se v PTT vestniku že zvrstila številna mnenja bralcev tega

lista. Zvečine se vsi potegujejo za to, da bi PTT vestnik založil posebne glasovalne lističe, kar naj bi — po njihovem mnenju — postopek poenotilo in poenostavilo. Strinjamo se z organizatorji akcije, da so to zamisel zavrnili, ker bi bil to nepotreben in velik strošek, poleg tega je tudi vprašanje, kako bi zainteresirani prišli do takih in »veljavnih« glasovalnih lističev.

Po drugi strani pa se nekateri udeleženci letošnje akcije za »lepotico 1971« zavzemajo, da bi najlepšo znamko izbirali po nekakšnem republiškem in jugoslovanskem ključu, da bi bila torej za najlepšo razglašena tista, ki bi dobila največ glasov, oddanih v posameznih republikah, oziroma bi se v republiškem merilu uvrstila na vrh, potem pa bi po številu glasov in vrstnem redu v republikah izbral najlepšo jugoslovansko znamko. Tako naj bi namreč dosegli, da npr. srbski zbiralci ne bi glasovali predvsem za znamke, ki kakorkoli spominjajo na njihovo zgodovino, da Slovenci ne bi navijali za slovenske motive na znamkah in podobno. Menimo, da to merilo lahko čisto brez škode izpustimo, da celo moramo izpustiti, saj umetnost in njenih dosežkov ne moremo vrednotiti po republiških ključih in merilih, ampak je nekaj univerzalnega in vsem skupnega.

Za »lepotico 1971« v imenu naše ga uredništva predlagamo znamko za 4 din iz zadnje serije »Umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja«, portret Luize Pesjakove v upodobitvi Mihaela Stroja. To znamko lahko vidite na naši reprodukciji, medtem ko je — kot druge največje vrednote v tej seriji — kakor navadno niso prodajali pri poštnih okencih in je prišla v redni promet v tako majhnih količinah, da jo žigosano celo dodatek k jugoslovanskemu katalogu vrednoti višje kot pa isto nežigosano.

MILAN GOVEKAR

NAREDI SI SAM

KOVINE

S kovinami se srečujemo na vsakem koraku, saj so najpomembnejše snovi našega tehničnega sveta. Delimo jih na železne in neželezne kovine. V novejšem času se jim je pridružila še vrsta nekovinskih snovi, ki jih obdelujemo z istimi pripomočki in na iste načine kot kovine. V tem in prihodnjem nadaljevanju bomo na kratko pregledali najpomembnejše materiale in njih uporabo.

1. ZELEZNE KOVINE

1. Jeklo se uporablja za pločevine, palice, cevi, žice, tračnice, nosilce, orodja.

2. Jeklena litina se uporablja za izdelavo strojnih delov.

3. Siva litina se uporablja za ohišja, radiatorje, cevi in nekatere dele strojev (zgibe, drogove).

4. Temprana litina je na poseben način obdelana, da ima večjo trdoto; uporablja se za izdelavo majhnih in zelo odpornih strojnih delov.

Od naštetih materialov največkrat uporabljamo jeklo. Kot druge kovine tudi jeklo oblikujejo v tako imenovane trgovske oblike. Tako lahko kovine bolj preprosto

obdelujemo. Jasno, da bomo lažje naredili izvijač iz ploščate kot iz kvadratne palice.

Pomembne trgovske oblike so: palice, pločevine, žice, cevi in valjani profili.

1. Žice imajo lahko okrogel, ploščat ali četverkoten prerez. Površina je lahko gola, pocinkana, pobakrena. Poleg tega ločimo mehko in trdo žico. Trdo žico uporabljamo za špice pri kolesu itd.

2. Cevi iz sive litine navadno uporabljamo za vodovodno napeljavo. Pri jeklenih ceveh ločimo varjene in brezšivne cevi. Te zadnje naredijo po raznih postopkih. To so valjanje, stiskanje in vlečenje. Iz njih izdelujejo cevi za plin in paro. Pocinkane cevi pogosto uporabljamo za vodovodno napeljavo.

3. Nekaj valjanih profilov prikazuje risba. Imajo lahko obliko črke L, črke T, dvojnega T ali U.

Poleg tega vsak rokodelc pozna vijake, maticice in zakovice. Teh predmetov ne izdelujejo samo iz jekla ampak tudi iz neželeznih kovin in umetnih snovi.

Nadaljevanje prihodnjic

VES SVET ZA MIZO

ESKIMI

Čokatj Eskimj so majhno ljudstvo z navadami, ki se jim pogosto čudimo. Te njihove navade so nastale bodisi zaradi izredno mrzlega podnebja, v katerem Eskimj žive, bodisi zaradi redkih stikov z drugimi narodi, saj prebivajo na skrajnem severu zemeljske oble: na Aljaski, v Labradorju in na Grenlandiji. Njihov jezik je mešanica narečij, predvsem finskih in samojejskih.

Sele v zadnjih letih so začeli Eskimj kupovati v prav njim namenjenim trgovinah razne konzerve in živež, npr. losose, moko, sladkor in čaj, kar vse je bistveno izboljšalo njihovo prehrano.

Svoje jedi pojedjo večinoma surove. Taka prehrana poenostavi kuhinjo in zanjo niso potrebni recepti. Beseda »Eskimj« je pravzaprav izkrivljen prevod za »jedec surovega mesa«. Celotno tiste Eskime, ki kupujejo v prodajalnah, so glavna hrana ribe in divjad. Njihovi jedilniki niso nikdar bogati, še najmanj pozimi. V tej dobi love predvsem tjulnje, na lov gresta vedno vsaj po dva ali pa tudi v manjših skupinah. Največkrat sami pripravijo luknjo v led, kamor pride žival po zrak. Eden izmed lovcev tudi po več ur preži pri odprtini in čaka, da bo na površini vode zagledal značne mehurčke, ki naznanjajo, da je žival v bližini. Takrat drugi lovec spretno in močno zažene harpuno, kajti tjulnji so nezaupljivi, in če harpuna prvič zgreši cilj, se žival ne prikaže več.

Premožnejši Eskimj, tisti, ki žive bliže obljudenih pokrajin, imajo lesene krožnike, vodo prenašajo v mehavih iz tjulenjeve kože, ki jih uporabljajo tudi za shranjevanje masti, žlice pa izdelajo iz volovskih rogov, odišavljanih z muškatom. Na Aljaski izdelujejo iz drobcev lončene posode ali iz finega salovca posode, v katerih hranijo tjulenjevo ali kitovo olje, ki ima ostuden vonj, uporabljajo pa ga za razsvetljavo in ogrevanje. Če je treba skuhati meso ali ribo, jo skuhamo v loncu iz iste snovi, obešenem nad svetilko.

Na okenstem obrobku »igluja« (snežne hiše) Eskimec nastavi vabo za ptice in skrit za oknom potrpežljivo čaka, da se ujame kak »seider« ali galeb. V tem trenutku iztegne roko, zgrabi ptiča za nogo in ga potegne k sebi. Na Laponskem imajo večjo izbiro hrane kot v drugih zaledenelih pokrajinah: juho iz severnega jelena, v kateri plavajo kosti mesa, suho

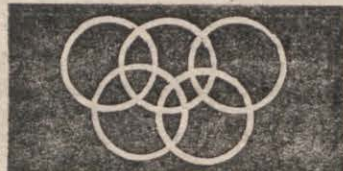
medvedje meso in nekaj kiselnast kruh. Ženske včasih pripravijo tudi »banik« — ploščat kolač iz moke, kvasa in tjulenjeve masti.

Kratko arktično poletje daje Laponcem sadje, ki sicer ni sladko, vendar lepo diši. Gospa Lavaysse pravi o njem takole: »... te rdeče jagode, ki jih botaniki pri nas imenujejo borovnice; modrikaste jagode — borovnice, ki jih pokrijeta sneg in led in imajo vonj po suhi vrtnici ali vijolici; arktične maline, ki so rumene kot marelice — ko jih ješ na koščku ledu, odlomljenem na bregu kakkega potoka, se ti zdi, da piješ šerbet z okusom srčka kapucinska kreše.« Dalje proti severu pa je narava skoro puščava in sadja sploh ni. Neki misijonar je takole popisal gastronomsko pojedinjo: za predjed surova in zamrznjena riba. Vsak jo dobi košček tako, da z zobmi zagrabí, kolikor največ more, nato tik ob ustih z nožem odreže tisti del, ki ga ne spravi več v usta in ga ponudi svojemu sosedu. Vina seveda ni, imajo pa vroč čaj, narejen iz staljenega snega, imenovanega »ap«, in kot slaščico debel prepečeneč. Ob koncu vsi gostje družno kadijo, in to je višek blaženosti.

Glavna eskimska hrana so tjulnji in mrožji pa tudi kiti, severni jeleni in medvedi. Meso je sveže, konzervirano v ledu, včasih pa tudi kuhano ali prekajeno. Na Grenlandiji ženske pripravljajo puding iz tjulenjeve masti, pomešane z borovnicami. In še dve jedi: z mlekom napolnjen želoдец mladega tjuljenja, ki ga ujamejo pri dojenju in ga zaduše, in jelenov želoдец, poln napol prebavljenih rastlin. Oboje celo konzervirajo.

Do 10. leta starosti Eskimka prenaša otroka v veliki kapuci svojega plašča »parka«. Doji ga, toda že kmalu ga nauči jesti surovo meso tako, da ga sama dolgo žveči in mu ga nato dá iz ust v usta.

V teh pokrajinah je dogma največja gostoljubnost, ki si jo lahko predstavljamo, žal so tuji obiskovalci redki. Eskimec ne pozna ključev in ključavnic. Če kdo stopi v njegovo hišo, ko ni nikogar doma, lahko piše in je po mili volji in spet mirno odide. Domačin, ki sprejme v svoj iglu tuja, ki ga želi še posebno počastiti, mu ponudi na izbiro katerokoli izmed domačih žensk — svojo ženo, sestro ali hčerko. In v ljubeznost zahteva, da gost ponudbo sprejme!

ŠE 35 DNI

DO SAPPORA

● PRVI ŽE PRISPTEL. 23-letni avstralski hitrostni drsalec James Lynch se lahko pohvali s tem, da je prvi tuji udeleženec XI. zimskih olimpijskih iger, ki je prispel na Japonsko. Za zdaj se je nastanil v hotelu, trenira pa na štadionu Makomanai. Ko bodo 12. januarja odprli olimpijsko vas, se bo kajpak preselil vanjo.

● PROTEST TELEVIZIJCEV. Zastopniki 17 evropskih televizij so uradno protestirali pri organizatorjih iger, ker se čutijo zapostavljene v primerjavi z Američani. Medtem ko so tem pripravili stanovanja v neposredni bližini japonskega televizijskega središča, so Evropejce namestili daleč stran.

● MILLJON JAJC. V olimpijski vasi bo delalo 130 kuharjev, ki bodo pripravljali tudi evropske jedi. Računajo, da bodo za aktivne udeležence iger porabili 40 ton mesa, 20 ton rib, 80 ton zelenjave in sadja ter milijon jajc.

● DESET VELIKIH. Po dosedanjih podatkih bo na XI. zimskih olimpijskih igrah zastopanih 35 držav s skupno 1274 tekmovalci in 504 spremljevalci. Če jemljemo za osnovo preliminarno prijavo, bo največ številnejše zastopstvo ZDA s 133 tekmovalci. Na naslednjih devetih mestih so: ZRN 105, Japonska 92, Norveška 86, Švica 74, Švedska 71, Italija 70, Finska 59, Avstrija 58 in ČSSR s 55 prijavljenimi. In koliko bo Jugoslovancev? Dokončen sklep o tem bo posebna komisija strokovnega sveta jugoslovanskega olimpijskega komiteja sprejela sredi januarja.

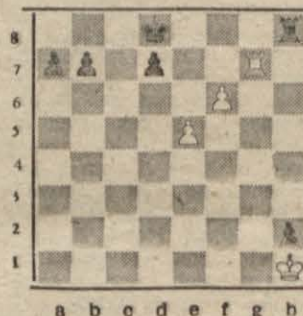
● BO ODLOČIL VETER? O tem, da sta obe olimpijski skakalnici v Sapporu zelo izpostavljena vetru, in dvoma. Zlasti popoldne piha z bližnjega morja. Prav zaradi tega se bodo skakalne preizkušnje začele že ob 10. uri dopoldne. Zanimivo pa je, da branilec olimpijskega naslova na srednji skakalnici Čehoslovak Jiří Raška sodi, da tudi to ni dovolj. Po njegovem namreč po malem veter pihlja vedno in zato bodo imeli veliko prednost japonski skakalci, ki tamkajšnje značne tokove edinj zares dobro poznajo.

PROBLEMSKI SAH

II. mednarodni problemski turnir
»DELO — TOVARIS 1969«

IZID NATECAJA STUDIJA

BOGDAN CVEJIC
Beograd

Beli na potezi dobí

Beli: Kh1, Tg7, P:e5, f6 (4)

Črni: Kd8, Th8, Pa7, b7, d7, h2 (6)

Rešitev — R):

1. e6! de6 2. Tb7: Ke8 3. Ta7: Kb8 4. Te7: Ke8 5. f7 Kd8 6. Ta7 Tg8 7. Kh2: in beli dobí, ker črni ne more preprečiti prodor belega kralja na sedmo vrsto. Komentar glavnega sodnika skupine dr. Save Zlatića iz Zagreba, mednarodnega problemskega sodnika in jugoslovanskega problemskega mojstra: »Zanimiv dvojni bele trdnjave in črnega kralja po sedmi vrsti.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

ZA SILVESTROVO IN NOVO LETO KISLE JUHE PREGANJAJO „MAČKA“

Marsikatera gospodinja je pred težko in neprijetno nalogo, če ima povabljene na svoj dom goste ali če želi silvestrovati samo v krogu svoje družine.

Priprava za silvestrsko večerjo je na pretek, saj mora silvestrska večerja narediti dobro podlago za prijetno uživanje raznih pijač, med katerimi naj bi bil tudi kozarec šampanjca. Poleg tega pa želimo z večerjo zbuditi splošno prijetno počutje. Računati moramo, da se ta večer popije nekoliko več dobrih pijač. Prav zaradi tega se v jutranjih urah ponovno zbudi tek, vendar po popolnoma drugačnih jedilih, kot so bila na voljo ponoči. Ta jedila naj bi preganjala mačka, ki se nam je čez noč vselil v dušo in nas mori, ko smo tako ali tako slabe volje zaradi praznega žepa. Zato bomo pripravili za jutranje in dopoldanske ure nekaj kisljih juh.

Za vsako gospodinjico bo najlažje, da si pripravi v kotu pogrnjeno mizo in razstavi hladna jedila na primernih ovalnih ali okroglih ploščah in gostje si bodo postregli kadar jih bo volja. Taka jedila so: razni narezki, kombinirani s kraškimi pršutom, domačo gnatjo, domačo salamo, prekajenim svinjskim vratom, vse druge salame in različne mesne solate, kot so safalada v solati, pripravljena s kisom, oljem, čebulo, kislimi kumaricami, soljo in poprom, govedina v solati, ki se pripravi po istem receptu, in vse druge poltrajne salame, kot so pariška, posebna, hrenovke itd. K temu lahko prilozimo še pečenega, razkosanega in ohlajenega purana, odojka in vse druge pečenke, ki jih bodisi kupimo v delikatesni trgovini, ali pa z dobro voljo in nekoliko več truda spečemo v dopoldanskih urah doma. Manjkati ne sme še raznih sirov in sadja.

Za aperitiv bi predlagal za ženske limonado z ginom ali brinjevcem, za močnejši spol pa kak vinjak ali francoski konjak pa tudi viski se za ta večer zelo prileže.

Za drugi dan pa predlagam tole osvežujočo jed:

Kisla telečja pljučka:
Za 6 oseb potrebujemo: pol kilograma telečjih pljučk, manjšo čebulo, žlico rdeče paprike, 5 dkg masti, sol, pol limone, žličko kisa, 15 dkg razne zelenjave, žličko gorčice, 2 dol kisle smetane, 2 jajci. Žlica sladkorne moke.

Telečja pljučka kuhamo v slani vodi. Dodamo korenje in en ali dva lovorova lista. Ko se pljučka ohladijo, jih zrežemo na rezance. Na drobno sesekljamo zelen peteršilj, manjšo čebulo in malo majarona. To zmešamo, dodamo gorčice. Vse to damo v pripravljeno rjavo prežganje, v katerem smo pražili tudi sladkorno moko. Posipljemo tudi z žlico rdeče paprike, še malo pražimo in zalijemo s hladno juho, v kateri so se kuhala pljučka. Neuprenehoma mešamo in dodamo še kis, limono in poper. Prevremo, dodamo zrezana pljučka in kuhamo 20 do 30 minut pri zmernem ognju. Nazadnje primešamo eno do dve žlici kisle smetane in še enkrat prevremo. Pred serviranjem zložimo na vrh na oko pečena jajca in na četrtine zrezano limono. Lahko pa za prilogo serviramo zemeljne cmoke ali ajdove žgance.

Topla silvestrska večerja.

Za toplo večerjo predlagam: lepo dekoriran narezek, govejo juho s testeninami, pečeno purico z zelenjavo (cvetača, špinaca, ohrovtovi vršički) in solato iz radiča. Za sladico naj bo ena izmed najboljših tort — doboš torta, ki jo pripravimo po tem receptu.

12 jajc, 32 dkg sladkorja, 12 dkg moke, 20 dkg čokolade, 20 dkg masla, 1 odmerak glazuro iz karameliziranega sladkorja.

Iz 6 rumenjakov, 12 dkg sladkorne moke, trdega snega iz šestih beljakov in 12 dkg moke vmešamo piškotno testo in spečemo iz te mase 5 do 7 enakih velikih tankih plošč. Shlajene namažemo s tole kremo:

20 dkg sladkorne moke, 6 jajc, malo vanilije, 7 reber nastrgane čokolade stepemo nad soparo tako dolgo, da se zgosti. Ko se shladi, dodamo 20 dkg gladko umešanega masla. S to maso namažemo torto tudi ob strani, po vrhu pa jo oblikujemo z glazuro iz karameliziranega sladkorja. Torto bomo najlažje narezali, če bomo vrhnjo ploščo posebej oblili z glazuro in z zelo ostrim vlažnim vročim nožem naredili v glazuro tanke, lepe zareze, s katerimi označimo trikotne rezine. To ploščo položimo vrh torte.

In še vina:

K narezkom in odojki se prilagajo bolj kislja vina, najboljši je pravi dolenski cviček. K puranu dobra briška rebula ali malvazija. K dobri doboš torti na čača domačega šampanjca.

ANTON STRAJNAR

PROF. VLADISLAV JAGODIC: SPOZNAJMO JEZIKE SVETA

MADŽARŠČINA

Baje je madžarščina edini jezik, ki ga je celo naš znani jezikoslovec profesor Karel Oštr, poznavalec m. dr. še kako zapletenih kavkaških jezikov, označil kot precej težkega. Je pa madžarščina tudi zelo zanimiva, in posebno tistemu, ki namerava obiskati Madžarsko, se splača kolikor toliko naučiti tega jezika, ker se drugače tam ne bo tako zlahka sporazumel. Glagol »razložiti« se na madžarskem jeziku ne glasi brez razloga magyaráz!

Znanje slovenščine in srbohrvaščine je kar dobro izhodišče za učenje madžarščine. Glasovje teh jezikov si je podobno, vendar ima madžarščina nekaj glasov več. Ima *í* in *ö*, ki sta nam znana iz nemščine; kratki *a* pa je treba izgovarjati kot slovenski *a*, toda z ustnicami zaokroženimi kot za *o*. Kratki *e* se izgovarja široko, dolgi, ki se piše *é*, pa zaprto. V ni samoglasnik, temveč nastopa samo s *t*, *g*, *n* ali *l* in označuje, da se izgovarjajo ti soglasniki »mehko«, pri čemer je treba vedeti, da se *ly* v moderni madžarščini izgovarja *j*, medtem ko sta *ty* in *gy* podobna srbohrvaškima *é* in *đ*, vendar sta še mehkejša. Madžarščina pozna tudi *dz*, *tj*, *zveneči c*. Glasova *s* in *š* se pišeta *sz* in *s*, glasova *č* in *ž* pa *cs* in *zs*. Besedni naglas je vedno na prvem zlogu besede, ostrivec nad samoglasnikom pa označuje dolžino. Pri dolgem *ü* in *ű* se obe piki nadomestita z ostrivcem, torej *ü*, *ű*.

Na stiku med deli besed (deli besed so osnove, razne pripone itd.) se madžarski glasovi pogosto spremenijo tako, da si postanejo bolj podobni, in izgovorjava zato lažja. Nekatere od teh spreprostitev se odražajo v pisavi, druge ne. Primeri: vagtam »storil sem« se izgovarja s *-kt-*, vasha »železo« z *-zb-* in mondjuk »rečimo« z *-njd-*. Ember »človek« + vel (pripone za orodnik) da emberrel, had »vojska« + val (pripone za orodnik) da haddal, olvas »bere« + ja »to« se izide v

olvassa, az + kora pa da akkora »tako veliko«.

Pazljiv bralec se je že vprašal, kako da je pripone za orodnik v enem primeru vel, v drugem pa val. Gre za značilnost ugrofinskih jezikov: za usklajevanje samoglasnikov. Večina pripone ima dve obliki, nekatere celo tri; katero obliko bomo uporabili, je odvisno od samoglasnikov korena, kateremu je treba pripone dodati.

Pri obvladovanju madžarskega besednega zaklada pride Jugoslovancu prav, da so si madžarščina in jugoslovanski jeziki vzajemno izposojali izraze. Madžarske besede gazda, város, vására in kefe »krtača« so pri nas stare znanke; med izrazi, ki so si jih Madžari izposodili iz jugoslovanskih jezikov, naj omenimo szomséd »sosed«, drága »draga«, vacsora »večerje«, séta »sprehoda«, cipő »čevlje« in asztal »miza«. Seveda se tudi madžarščina ni mogla otepti nekaterih mednarodnih tujk: film, sport, farm, motordefekt, radio; prim. tudi impertinens frater »pradrznež«.

Marsikatera madžarska beseda je videti zastrašujoče dolga, kar je posledica širokih možnosti za zlaganje besed v nove besede, in posledica tega, da je na koncu samostalnika lahko po več pripone, ki izražajo vlogo samostalnika v stavku, pogosto pa tudi ustrezajo slovenskim predlogom. Tudi svojina se izraža s pripone, npr. »v moji hiši«, »v tvoji hiši« itd. se glasi: hazamba, hazadba, hazaba, hazunkba, hazokba, hazukba. Haz pomeni »hiša«, sledi ta svojilna pripone in pripone *-ba* »v«. Péter haza pomeni »Petrova hiša«; torej se svojilna pripone ne pritika na samostalnik, ki pomeni lastnika, temveč na samostalnik, ki pomeni posedovano.

Osebnih zaimkov se bomo hitro naučili. Ti so: én, te, ő, mi, ti, ők. Ó pomeni »ona« ali »ona«, odvisno od sobesedila. Pravcata madžarska specialiteta za jezikovne sladokusce pa je obstoj dveh vzpored-

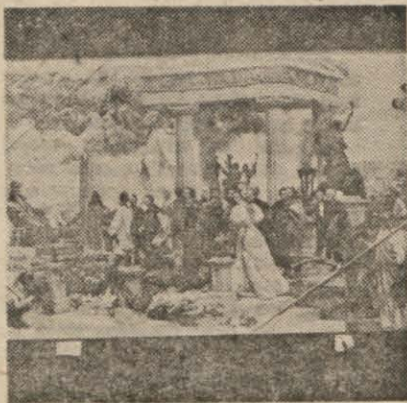
nih glagolskih spregatev, namreč določne in nedoločne, v vseh naklonih (madžarščina loči povedni, pogojni in velelni naklon) in časih (v sedanjem, preteklem in prihodnjem). Glagol kér »želeži, zahtevati« se sprega v povednem naklonu sedanjega časa takole:

(én)	kérek	kérem
(te)	kérsz	kéred
(ő)	kér	kéri
(me)	kértünk	kérjük
(ti)	kértek	kéritek
(ők)	kérnek	kérik
	nedol.	dol.

Raba ene ali druge spregatve je odvisna od stavčnega predmeta: če predmeta ni, ali če je le-ta v nedoločni obliki, se uporablja nedoločna spregatev; če je predmet v določni obliki, pa se uporablja določna spregatev. Pravila, s katerimi razsojamo o določnosti oziroma nedoločnosti predmeta, so jasna. Edino, kar se v tej zvezi vsaj na prvi pogled ne zdi logično, je, da se štejeta osebna zaimka 3. osebe za določeni, ostali osebni zaimki pa za nedoločeni predmet, torej: szeretek téged »ljubim te«, ampak szeretem őt »ljubim njega-njo«.

Na koncu še nekaj preprostih in koristnih fraz: Jó napot kívánok »dóber dan želimo«. Kovács Janos vagyok »Jaz sem J. K.« (Priimek se navaja pred krstnim imenom). Nagyon örülök, Kovács úr »Zelo me veseli, gospod K.« Beszél magyarul? »Govorite madžarsko?« (Pri vikanju stoji glagol v obliki za 3. os., in to ednine, če govorite z enim človekom, in množine, če imate dva ali več sogovornikov.) Nem na gyon »Ne veliko«. Hogy van? »Kako se imate?« Köszönöm, jól »Hvala, dobro. Tessék helyet foglalni »Prosim, sedite.« (Dobesedno: »prosim mesto vzeti.«) Mi újság? »Kaj novega?« Nincs semmi »Nič ni« (tudi madžarščina zahteva dvojno nikalico). Szép idő van »Lep dan je.« Viszontlátásra »Na svidenje«.

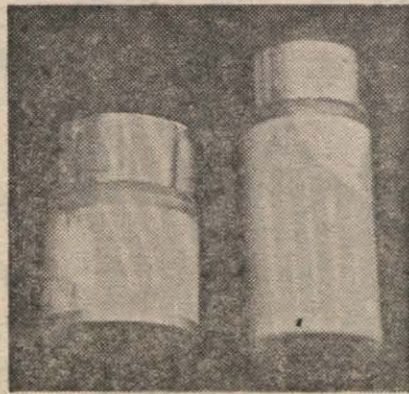
DARILA V ZADNJEM HIPU

44.20 dinarjev: V Ljubljani smo začeli potepanje v **BONBONIERI** na Titovi cesti. Bonboniera, ki vam jo predstavljamo, je sicer standarden izdelek, njena posebnost pa je v tem, da je »mnogo muzike za malo denarja«. Skatla je namreč prav velikanska.

Od 105 do 297.60 dinarjev: V drogeriji **MERKUR** v Trubarjevi ulici nas je navdušil nenavaden komplet moderno oblikovanih svečnikov in pripadajočih vazic. Kot nalašč bodo za darilo za »izbran okus«.

34.60 dinarjev in 47.05 dinarjev: Za konec potepanja po ljubljanskih prazničnih trgovinah še droben nasvet možem in fantom, ki bi radi kupili zanjo kozmetiko, ne da bi pri tem ustrelili skoraj obveznega kozla (te reči ženske vedno kupujejo po svoje). Prav nič narobe ne bo, če ji boste kupili dnevno kremo ali posebno emulzijo »Active moist« švicarske firme »Juvena«, ki je trenutno najbolj ekskluzivna kozmetična hiša, na našem trgu. Steklencički smo poslikali v **DROGERIJI** v Čopovi ulici. Krema je za vsako kožo in za vsako starost.

ustnice. Nič ne de, če barva ne bo do pičice prava, veselje bo kljub temu veliko! Darilo kupimo v veleblagovnici **VEMA**.

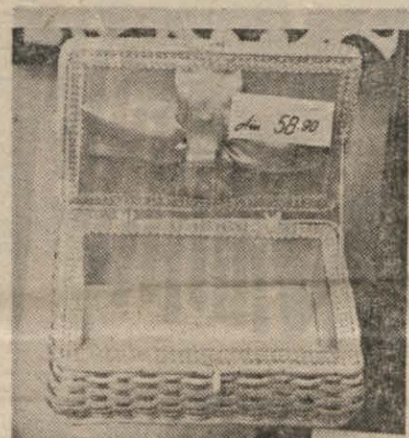
75 dinarjev: V ožjem družinskem krogu lahko podarimo tudi kaj intimnejšega. Kaj porečete k lepim uvoženim italijanskim copatom, ki jih kupimo v Gosposki ulici pri **KOSUTI**?

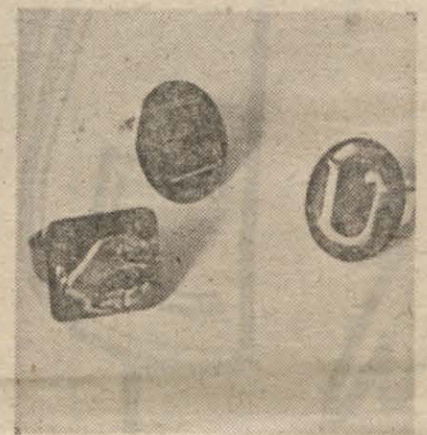
13.50 dinarjev: »Gospodinjski koledar«, ki ga kupimo v **CANKARJEVI ZALOZBI**, lahko priložimo k večjemu darilu, lahko pa je (primerno aranžiran) tudi samostojno darilo. Vesela ga bo vsaka ženska, ki se vrti po lastni kuhinji, tudi če kosi in večerja zunaj doma.

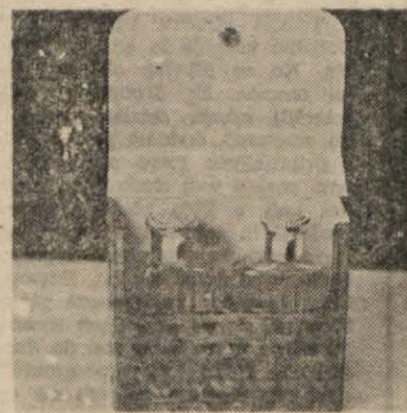
Od 20 do 40 dinarjev: Stara tetka, ki se rada malo posladka, pa tudi drugi sladokusci vseh let in spolov bodo veseli zavitka angleške slaščice »After eight«. V temno zeleni skatli so lično spravljeni ploščice dišečega mentola, oblitega s čokolado. Kupimo jih v **DELIKATESI** v Stritarjevi ulici.

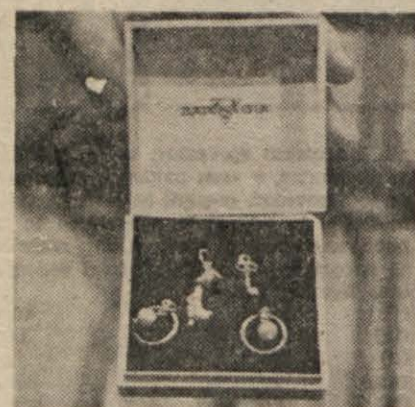
58.90 dinarjev: V Celju smo se med potepanjem ustavili najprej v Stanetovi ulici. V trgovini **TEHNO-MERCATOR** smo opazili vrsto ličnih košaric za šivanje, ki jih doslej v naših trgovinah ni bilo dobiti. Vsaka gospodinja bo takšnega darila prav zares vesela!

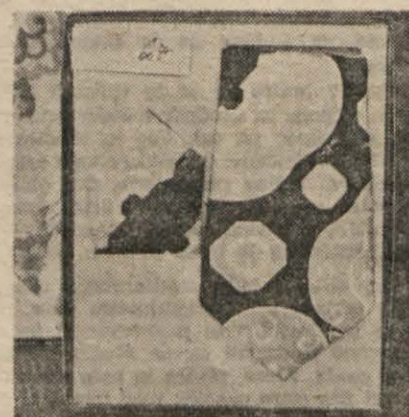
Od 30 do 65 dinarjev: Če je Eva, izberite prstan s črko E, če je rojena maja, naj bo na njem znamenje bika. Imenitne moderne prstane za malo denarja si lahko privoščite v boutique **ROJKO** na Slomškovem trgu 3. Vsaka jih bo vesela, še posebej, če je še med mladimi!

94.50 dinarjev: Na vrsti so mladi gizdalinki pa tudi urejeni starejši moški, ki dajo nekaj na »šika«. Slovita kozmetična hiša »Nina Riccio« jim je pripravila posebno novoletno darilo: komplet kolonjske vode in vodice za po britju s posebnim »moškim vonjem«. Komplet kupimo v **FONTANI** na Promenadi.

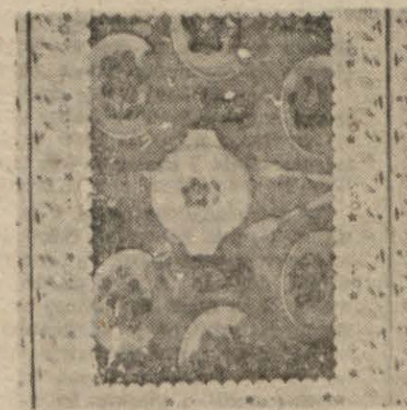
Od 25 do 75 dinarjev: V trgovini **ZLATARNA CELJE** v Wolfovi ulici smo slikali nekaj drobnih zlatih obeskov za zapetnico, verižico ali tudi za uro; postrežejo vam z vsem mogočim: od ključkov in raček do križcev in nogometne žoge...

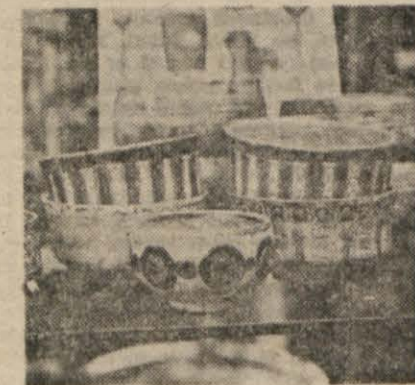
60.75 dinarjev: In še celjska iskrica za darilo »zanja«: pri **VOLNI** v Prešnovi ulici prodajajo ličen komplet res modno oblikovane kravate in pripadajočega robčka.

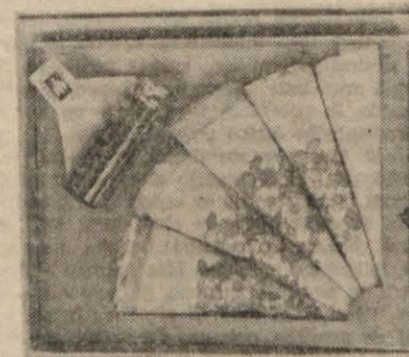
Od 48 do 72 dinarjev: Pri **Quiku** lahko prebiramo med čednimi torbicami iz semiša za najmlajše dame, ki jih krasijo figurice iz zbirke **Walta Disneya**.

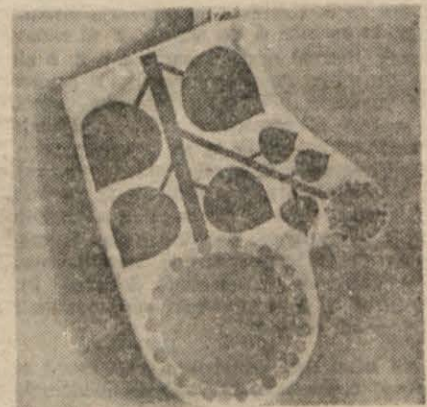
20 dinarjev: Pozabili smo, da ima prijateljica, šestletno smrkiljico, ki tudi rada kaj dobila. Nikoli ne bo narobe, če takšen deklič izpopolni svojo zalogo kuhinjskih čudes, s katerim pripravlja punčkam kosila. Komplet smo fotografirali pri **NAMI**.

Od 27.20 do 44.20 dinarjev: Čeprav smo obupano ugotovili, da ima naša znanka »res že čisto vse«, ji lahko mirne duše poklonimo čedno keramično posodico, kakršne so na voljo v **MLADINSKI KNJIGI** v Konzorciju. Uporabne so za toliko stvari, da jih ne kaže posebej naštevati.

34.45 dinarjev: Med mariborskimi utrinki za nakupe v zadnjem trenutku naj najprej omenimo tole ceneno, a učinkovito darilo: v komplet čednih vezenih robčkov je pripeto še črtalo za

17 dinarjev: In če ste pretaknili že vse mariborske trgovine po dolgem in počez, pa nič pravega našli, stopite še v **AMBIENT** na Slomškovem trgu. Iz neizčrpne zbirke okusnih in cenjenih daril za našo žensko smo vam izbrali dekorativno in ceneno rokavico za prijemanje vroče posode.

IZPOVED MLADEGA ČLOVEKA

Vse, kar bom zapisal, je RESNICNO. To pisanje ni rojeno iz nagiba komu nagajati ali ga dolgočasiti, ampak iz stiske, v katero sem zabladel. Pred vami bom razgrnil intimno mladega človeka, smešno in žalostno obnemem.

Zakaj vam pišem? Na kratko: odpovedal sem v postelji. Banalno, kaj? Do tega pa je prišlo takole:

Ko sem prebrel pubertatniška leta, sem kot normalen fant začel kazati zanimanje za nasprotni spol. Toda vse te začete simpatije so bile strogo zožene na platonsko plat, tako da se moj prebujajoči se spolni nagon ni sproščal v nobeni obliki. Menda ni nepomembno, da sem odraščal v precej strogem družinskem okolju z dokajšnjo mero sentimentalnosti in da je bila moja prva in edina naloga, da se izkažem pri učenju, kar mi je tudi izvrstno uspelo.

Tako sem oblikoval svojo osebnost v šoli, doma, v cerkvi in šele danes spoznavam, da je imela tako zastavljena domača vzgoja, ki se mi je zdela tedaj izvrstna, tudi nemalo napak. Dolgo, sam in s pomočjo profesorjev sem si oblikoval svoj filozofski pogled na svet, kar naprej sem razmišljal, razglabljal, vrtil. To sem počel tudi še tedaj, ko se je drugim okoli mene kaj zdelo že popolnoma jasno in nevedno besed.

Bil sem (in sem še) veren, le da je moje krščanstvo praktično, pogljobljeno in odprto, ne pa beg pred težavami vsakdanjega življenja.

Ko sem torej po velikih notranjih stiskah rešil problem vere, mi je ostal drug, nič manjši problem: kako si izbrati življenjsko družico, kako najti dekletko, ki bi delila z menoj radosti in težave življenja? Kako naj takšen, kot sem, človek, ki ne priznava nobene apriorne resnice vse dotlej, dokler se do njih ne dokoplje z razmišljanjem, priti do bitja, ki bi imelo ne le nežnost, ampak tudi razumevanje, določno spolno privlačnost in še druge prilastke ženskosti?

Vse te in podobne težave so se še večale, ko sem prišel študirat v Ljubljano, ko sem iz obrobja Slovenije padel v center slovenske potrošniške mrzlice, svobodnega pretoka idej, vseh vrst sproščenosti (tudi seksualne).

Pa se je zgodilo, da sem nekod na vlakcu srečal dekletko, in bila je ljubezen na prvi pogled, kar nesodobno romantično! Vzljubil sem jo tako, da sem si jo zaželel, da sem čutil ob njej močno spolno poželenje.

Dekle je na mojo veliko žalost potem za nekaj časa odpotovala na Dunaj. Pisala mi je, da me bo takoj, ko se vrne, obiskala v Ljubljani.

In kaj sem jaz, tepec, storil? Svoje psihične in telesne »navstave« sem začel NACRNO pripravljati na trenutek, ko bo deklica prišla na obisk! Kajti sklenil sem, da se je, spolno se stradam, kot sem (vsaj mislil sem tako), polastim cele.

Pogledal sem se torej v seksualno literaturo vseh vrst, si ogledal nekaj »seksi« filmov, pazil na psihofizično kondicijo... Iz mene je spet udarila moja matematična žilica, nekakšna nemška natančnost po silii! In pri tem sem si predstavljaj, kako bom oborožen z vsem mogočim znanjem planil na svoj težko pričakovani plen kot mogočen lev.

V tej načrtni bedariji sem šel še za korak dalje. Sklenil sem porabiti za »generalko« osamijeno kolegico, ki tudi študira v Ljubljani. Povabil sem jo k sebi v sobo. Pa sem se opekel. Dlje kot do pasu mi ni dovolila in končno sem odnehal in sklenil, da bom najintimnejši čar ženske prvič odkril pri svojem dekletu.

Končno je napačil moj veliki »dan X«, ko mi je dekletko sporočilo, da pride v Ljubljano. Jaz, nesramen tepec, sem bil kot na trnih in čakal, da preskusim, kako se bodo obnesle vse priprave.

In deklica je prišla, zaljubljen, voljna. Takoj sem uvidel, da plen uloviti ne bo težko. V meni je gorelo poželenje, nestrpnost, vznemirjenost. Na moje nežnosti mi je vdano odgovarjala in kmalu sem spoznal, da se mi želi podariti vsa.

Nežno sem jo slekel in jo odnesel v posteljo. Potem sem se slekel še sam, ves v ognju in željah, in tedaj sem nenadoma otrpnil: mar je TO tisto, za kar sem toliko »treniral«, mar je ta poraščenost in dve razprtji nogi in še, kar je bilo tam, tisto, po čemer se je stegovalo moje poželenje? Mar je ženska videti res le takšna, kot mi kaže moje dekletko, mar se je splečalo pehata za tako banalno stvar?

Jasno: odpovedal sem. Niti pošteno erekcije nisem spravil skupaj. Jaz, egoist, nesramnež, sem se razočaral, porušili so se mi nekateri ideali, še sam ne vem, kakšni.

Prosim vas, povejte: Kako naj odpravim svojo fiksno idejo o ženskah? Kako naj se pripravim da bom vzljubil žensko, ki je naravna in resnična, in se rešil svoje popačene slike o njej? Kakšno literaturo mi priporočate? Prosim, da jasno in kritično naslovite na moj račun vse, bодite neusmiljeno jasni, kajti le tako mi boste pomagali in me prepričali!

S spoštovanjem
KARIKATURA MOSKEGA

Zelo žal mi je, toda žensko telo prav zares ni matematični priročnik s tem se kar sprizani! Sploh pa: od kod takšno podcenjevanje naših čarov, se vam res zdi, da ste vi, kadar ste nag, kot vas je bog naredil, dosti lepši in nasploh imenitnejši kot me?

Toda pojdemo k stvari! Sli ste nad dekletko kot naguljen študent na svoj prvi izpit. In zgodilo se je, da ste na izpitu padli. Mnogo jih pade, še posebej naguljenih, ki jih izdajo živci. Glede tega sploh niste nobena posebnost, da bo jasno. Seks, moj fant, ni nič eksaktnega in vna prej določenega in preračunane, ampak ena sama velika vesela improvizacija, velik božji dar, bi rekla. Treba ga je jemati tako in nič drugače. In tako in nič drugače je treba jemati tudi dekleta z vsem, kar prerojejo, in s takšnim, kot premorejo. Ker žensk pač ne boste mogli prirediti svoji filozofiji o njih, ne kaže drugače, kot da poskušate prilagoditi filozofijo ženskam. Kako dolgo bo trajalo, ne vem. In vsaj malo je prišlo nad vas tudi kot kazen božja, ki ste jo — roko na srce — zaslužili! Ze veste, zakaj.

CERKVENA POROKA

Nisem v partiji, sem pa napreden občan, član številnih družbenopolitičnih organizacij in javni delavec. Imam dekletko, s katero se mislim januarja poročiti. Nobeden izmed naju ni veren, oba sva ateista.

Sam pa sem zrasel v pobožni družini. Edinec sem in oče mi je pred tremi leti umrl, tako da imam le še mamo. Mama da veliko na »te reči« in najbrž pričakuje, da se bom poročil tudi cerkveno, saj sem slišal, da mi že zdaj pripravljajo »ta veliko obceta«.

Vem, da bi jo le s civilno poroko zelo prizadel, saj se še zaradi neke svoje daljne sorodnice grize, češ da živi v smrtnem grehu, in podobne neslanosti. Je pa mama res globoko verna in vem, da ji ne gre le za formalnosti. Čuti tako.

Zdaj sem razpet med materjo in svojim prepričanjem. Zaročenka pravi, da bi se ona tudi cerkveno poročila, toda ona ni javna delavka! Ali mislite, da bi utegnla imeti cerkvena poroka na mojo prihodnost in morebitne politične ambicije kak nezahvalen vpliv?

JOŽE PRIMOREC

Najbrz niste tako hudo »razpeti«, kot pravite visoko doneče, kajti bolj kot prepričanec ste najbrz karieristek. V tem je najbrz tudi bistvo vaše naprednosti s katero mi mahate pod nos. Toda to, kaj ste, je navsezadnje vaša stvar.

Sodim pa, da je vaša mati izmučena, žalostna stara ženička, ki ste ji vi vse, kar še ima, in jaz na vašem mestu je zavoljo nekakšne družbenopolitične soseščine (et company) ne bi spravila v dokončen obup. Prav nič manj napredni ne boste, če ji boste napravili to veliko veselje! Nasprotno: po mojem so napredni ljudje tudi strpni ljudje!

Sicer pa, da se razumeva: rekla sem »jaz na vašem mestu«. Toda ker na vašem mestu nisem jaz, ampak vi, presodite lepo sami in se tudi odločite sam!

ČISTO MAJHEN KUŽA

Hodim v šesti razred osnovne šole in oprost, da ti pišem. Imam veliko skrb, pa ne vem, komu bi jo zaupal, ker se bojim, da bi me izdali mami!

Pred tremi meseci sem prinesel domov čisto majcena kužka. Dal mi ga je šintar, ki ga je mislil fentati. Kužek je bil zelo lušten in ker si ga že dolgo želim, sem ga odnesel domov. Doma imamo veliko novo stanovanje in mama mi ga sploh ni pustila obdržati, in je rekla, da bo vse posvinjal. Rekla je, naj ga komu poklonim, ali naj ga nesem nazaj k šintarju.

V šoli sem odličnjak, imam le eno prav dobro. Mami sem obljubil, da bom še tisti red popravil in da bom vsak dan pomilil in pobrisal posodo, če mi Kužija le pusti obdržati. Rečem mu namreč kar Kuži. Mama spet ni dovolila, čeprav nimam ne brata ne sestrice in je toliko prostora, da dveh sob sploh še nisimo opremili.

Potem sem Kužija ponudil nekaterim sošolcem, pa ga mame nikjer niso pustile obdržati, ali pa že imajo psa, ali pa imajo mačke in se bojijo, da bi se s psom kar naprej dajala.

Toda sklenil sem, da Kužija ne pustim umoriti. Imam ga že tri mesece v posebnem skrivališču in mu nosim jesti. Hrano zanj nafehtam v gostilni pri tisti, ki pomiva posodo in je nova, pa me ne pozna. Rečem ji tudi, da ni za mojega psa, ampak za bratovega.

Zdaj je Kuža star že več kot štiri mesece in sva velika prijatelja. Čez dan je privezan k tisti šupi, da laja na zajce in na lisice, zvečer pa se zavleče v listje in zaspi.

Za mojega psa ve le neka stara ženska, ki stanuje poleg šupe in ga gre tudi kdaj pogledat, da se ne zafrenklija, je pa zelo živčna in pravi, da ga ona ne more umeti. Tista ženska mi je namreč rekla, da bo psa od samote konec in da rabi družbo.

Ali je to res? Ali ga bo res konec? Saj pridem k njemu najmanj petkrat na dan: pred šolo, po šoli in še vmes stečem k njemu, kadar le utegnem.

Moram ti napisati, da imam Kužija tako rad, da bi tudi umrl z njim in če mi ga ne bodo pustili obdržati, grem rajši z njim po svetu, kot da bi ga pustil odpeljati. Tudi Kuži je tako navezan name, da skoči tri metre v zrak, kadar me zagleda.

ZALOSTNI TOMAZ

Moram reči, da si me spravil v zadrego, ti s tvojim Kužijem! Popolnoma razumem vajino pas. Jo ljubezen in za nič na svetu bi ne hotela zapisati, da pojdi na razen. Takšne bolečine hudo parajo srce, vem. Po drugi strani pa me tudi prav nič ne mika svetovati ti, da še naprej goljufaj mamo, kajti v nekem smislu je to vsaj prikrivanje, če drugega ne. In še nekaj: prav kmalu se bosta s Kužijem kakorkoli izdala, to je gotovo!

Takole mislim jaz: doma ima mama vso pravico, da ti psa prepove. Ima pač novo stanovanje in z njim svoje veselje (kot imaš ti veselje s Kužijem), to moraš razumeti. Če pa imaš svojega psa daleč stran, če se sam ukvarjaš z njim in pri tem prav nič ne trpijo šola in druge domače obveznosti, potem —

»prav se grozno smisi — potem mama pri tem nima pravzaprav nič opraviti in nima pravice, da bi ti Kužija prepovedala oziroma odvzela.

In ker sem prepričana, da ni maš grozne mame, ampak mamo, ki te ima rada, boš zadevo prejel ali slej le uredil v svoj prid. Ne gre namreč za to, ali bo Kužija od samote konec ali ne, ampak za to, da ga je treba »legalizirati«, kot pravimo učeno. Še tako je prvi čudež, da si ga prikrival kar tri mesece. Odrasli pravijo, da je najboljša obramba napad. Ti tega še ne razumeš, pa ti bom takole svetovala: Ko si boste z očkom in mamom, zaželeli srečno novo leto, brž pristavi še svoj lonček:

»Mama,« reci, »zame bo srečno leto, če bo moj Kuži, ki ga imam že tri mesece, zdrav in dobre volje kot doslej.«

Pričakuj, da bo mama sprva »skoraj kap od presenečenja in oče te bo morda celo prijel za uho. Sprva, toda mama bi ne bila mama in očka bi ne bil očka in novo leto bi ne bilo novo leto, ko bi ne...

No, pa kar poskusi! In tudi najpametnejše bo tako, res!

IN ZDAJ SMO TAM!

Zalostna sem, da je kaj. In obupana tudi. Cele noči jočem in si ne vem več pomagati.

Imam namreč zelo majhne prsi in nosim goljufičke, ki mi jih je prinesla neka prijateljica iz Gradca. So iz plastike, čisto mehki in se nič ne poznata, tudi če me fant »pošlata«. Sprva, ko me je pošlatal po goljufičkih, sem bila čisto preč od strahu, da bo prevaro odkril. Pa je ni in mi je rekel celo, da imam zelo lepe prsi!

Potem sva hodila še nekaj mesecev in zdaj sem privolila v spolne odnose, ker se namerava z menoj oženiti in je za to tudi že zadosti star, jaz pa tudi. Potem pa sem se nenadoma spomnila, kaj bo, ko bo ugotovil, da prsi niso prave? Meni je tako, da bi se najrajši končala. Vem, da ste na takšna vprašanja že odgovarjali, toda to je bilo že zdavnaj in si nisem zapomnila, kaj ste rekli. Poleg tega tiste tedaj gotovo niso bile v takšni stiski, kot sem danes jaz!

OBUPANA MELITA

In kaj naj jaz napravim? Naj napišem dedku Mrazu, naj vam prinese večje prsi? Ljubica nič ne pomaga: kar ste si skuhal, bo treba pač pojesti. Ne bom govorila, da ima laž, oziroma prevara kratke noge, to ste že sami ugotovili in zlasti nauki bi bili v tem položaju čisto odveč.

Dčojte imate na izbiro: prvič, popolno priznanje, združeno s potokom solza (lahko mu ponovite tudi, kar ste meni: »Se bom fentala!«, potem pa čakanje, kaj bo. Če vas ima fant rad zaradi vaš in ne zaradi prsi, bo sprva najbrž malce prizadet, potem pa vam bo rekel, da ste strašanska avša in šema in drugo (kar je tudi res), in vas bo imel še naprej rad. Če vas je imel rad le ali predvsem zaradi prsi, vas bo pač pustil in v tem primeru bo to za vas sreča.

Če pa nimate te korajže, bodo morale prsi pač postopoma plahneti. Upam, da se niste okrasili z dvema ali s tremi dodatnimi številkami, in če se niste, bo sprva dovolj precej podložene modrček, ki bo nadomestil goljufičke in ki ga lahko kupite v vsaki dobro založeni trgovini s perilom. Potem lahko čez čas kupite še malce manj podložene — in potem bo sploh že vse kar v redu!

Seveda morate pri tem drugem spolno razmerje še malo odložiti, pa saj pri tem tudi ne bo nobene izgube!

(Odločno pa vam odsvetujem zadnjo možnost: obotavljanje v neskončnost, tako da bi nekega dne fant zadevo sam privlekel iz modrčka na beli dan ali v črno noč. Tisto, veste, bi bilo za vas še poniževalno hkrati in potem bi utegnlo biti v resnici hudo. Zdaj namreč še ni.)

PREHITRO?

Občujem že tri leta. Sem poročen. Žena pravi, da nima nič od mene, ker mi takoj pride. Res mi takoj pride, brž ko sem

»doma«, ampak to ja ni nič hudega! Nisem fant od fare? Ni žena lažniva in nevhvaležna?

JOŽE

Niste fant od fare. Sploh niste kaj prida za te zadeve in žena n: lažnivka, ampak reva. Vašim junaštvom pravijo psihiatri: kar lepo impotentnost (impotentnosti je več vrst, veste!) in če bi hoteli »doma« razveseljevati še ženo, ne le sebe, bi morali k njeni obisk in posvet.

NE ZNAM KUhati

Hodim s fantom, ki je velik gurman. Ze zdaj je lepo okrogel in čez tri leta bo kot sod. Mene to ne moti, nasprotno, še prav mi pride, ker sem tudi sama bolj debelušna in me potem vsaj ne bo mogel zafrkavati, ker bo sam še hujši od mene.

Tudi sama sem precej udarjena na na dobre reči, je pa z menoj ta težava, da se mi ne ljubi kuhati. Pri delu sem pridna, da je joj, doma v kuhinji pa mi vse smrdi. Pa tudi znam ne.

Ali mislite, da je to do fanta, ki ima tako rad dobre reči, pošteno? Kaj mi je lahko v pomoč?

MARIČKA

Ali kuharski tečaj, ali stric v Ameriki, ki bo plačeval kosila zunaj, ali pa možiček sam, če ga boste pripravili do tega, da se bo namesto vas vrtil po kuhinji, vsaj dokler še ne bo predebel. Tudi to se primeri!

JAZ IN MOJA ŽENSKA

Jaz in moja ženska živiva lepo skupaj že devetnajst let. Vzel sem jo za gospodinjico, ko mi je žena umrla, in zdaj mi gospodinjica in še vse drugo počneva skupaj. Otrok nisem imel ne v prvem zakonu ne zdaj, kaže, da z menoj ni vse tako, kot bi morale biti.

Moja ženska je zadovoljna tudi tako, kot je, še zabava jo, da živiva na koruzi. Sem namreč precej trden posestnik, tako rekoč najnaprednejši kmet v vsem okolišju, precej pod palcem imava, in ljudje naju opravljajo le za vogali, v obraz se nama ves čas delajo prijazni.

Zupnik me je sicer enkrat prijel, pa sem mu take napelje od tistihmal ni nikoli več ust odprl. Dobro ve, da bo drugo leto, ko bo treba na novo obnoviti cerkev, spet moj drobšč največ odtehal!

Vseeno pa mi tu in tam, bolj na redko, tako čudno pride, da ne vem čisto dobro, če vse to prav počnem? Jaz sem že prepričan, da je to prav. Toda kje je pisano, da ravno moja glava največ od vseh ve? Tako pametna pa spet ni!

In sem torej s težavo vzel pero in napisal prispevek v tole vašo rubriko, ki je žena ne čita, ker imamo druge časopise v hiši.

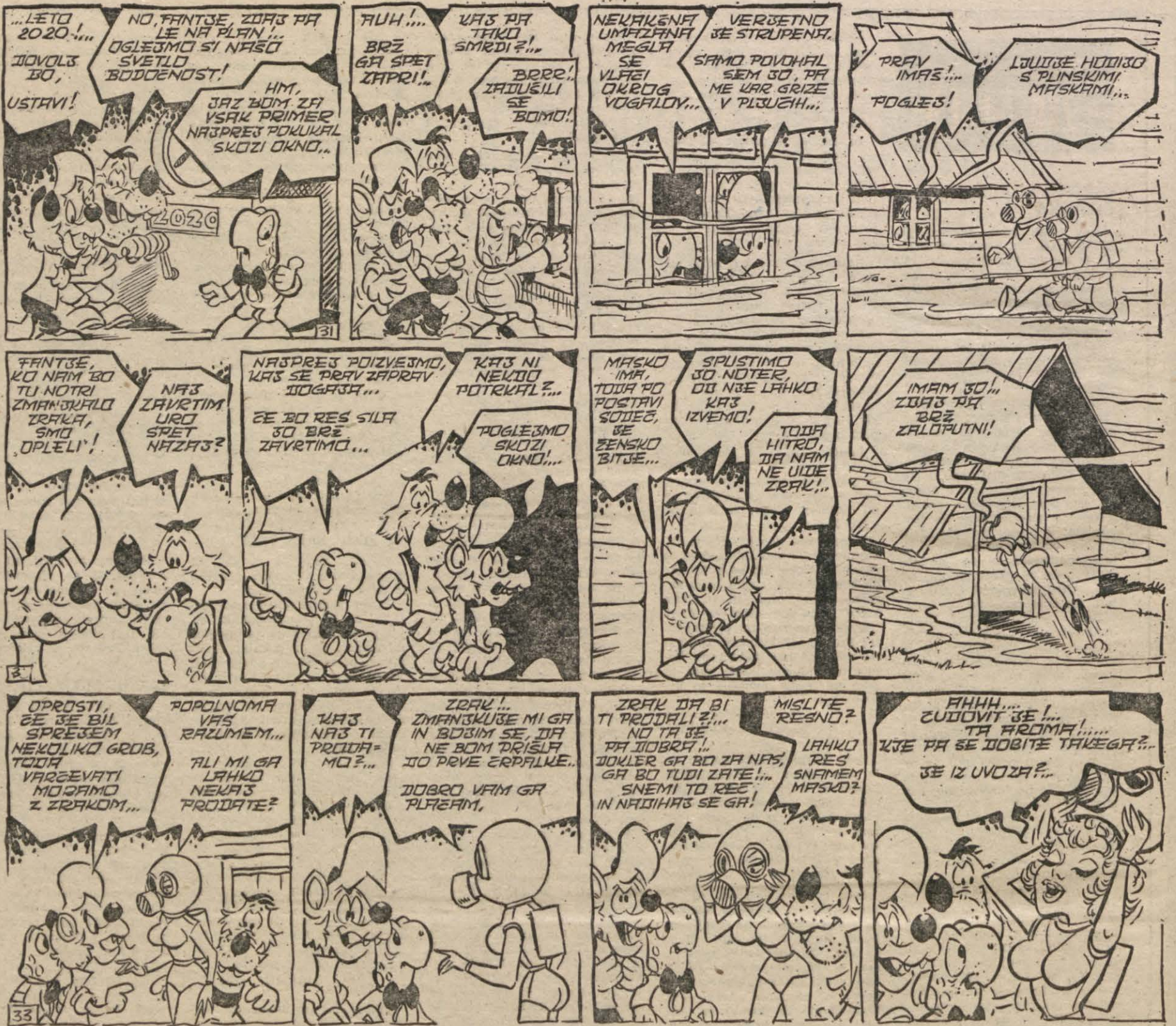
Kako je torej s tem? Zakaj mi včasih tako čudno pride? Še enkrat naj zapišem, da je to le bolj poredko, večino časa sva z mojo žensko dobre volje.

KMET iz Zasavja

Jaz mislim, da mora za vas prav vaša glava največ in najbolj prav vedeti in nobena druga! Če je pri tem še vaša ženska dobre volje, je vse resnično lepo in prav. Na vašem mestu bi stopila le še k odvetniku, za vsak primer, veste! Ker nista poročena, je namreč vprašanje, kako bo z zapuščino, če tega posebej in po pravilih ne uredite, pa bi se slučajno primerilo, da odidete pred njo.

In zakaj vam pride čudno? Morda zato, ker ste nasploh čuden tič, morda zato, ker nam kdaj pa kdaj vsem malo čudno pride (in to je dobro, da nam), morda pa tudi zato, ker ste, tudi nekoliko bolni, toda glede tega morate stopiti pač še k zdravniku, jaz se na te zadeve ne spoznam.

...LETO 2020...
 IJOVOLJ BO,
 USTAVI!

NO, FANTJE, ZDAJ PA
 LE NA PLAN...
 OGLEDAMO SI NARČO
 SVETLO
 BODDENOST!
 HM,
 JAZ BOM ZA
 VSAK PRIMER
 NABPREJ POKUKAL
 SKOZI OKNO...

AUH...
 BRŽ
 GA SPET
 ZAPRI!

KAKO PA
 TAKO
 SMRDI?...
 BRRE!
 ZAJUŠILI
 SE
 BOMO!

NEKAKENI
 UMFAZANA
 MEGLA
 SE
 VLAJEI
 OKROG
 VOHALOV...
 VERJETNO
 JE STRUPENA,
 SAMO PODOHAL
 SEM 30, PA
 ME KAR GRIZE
 V PLJUŽIH...

PRAV
 IMAS...
 POGLEJ!
 LJUDIJE HODIJO
 S PLINSKIMI
 MASKAMI...

FANTJE,
 KO NAM BO
 TU NOTRI
 ZMANJKALO
 ZRAKA,
 SMO
 OPLELI!

NARČ
 ZAVRTIM
 URO
 SPET
 NAZAJ?

NABPREJ POIZVEJMO,
 KAKO SE PRAV ZAPRAV
 DOGAJA...
 ZE BO RES SILA
 30 BRŽ
 ZAVRTIMO...

KAKO NI
 NEKDO
 POTRVAL?...
 POGLEJMO
 SKOZI
 OKNO...

MASKO
 IMA,
 TUDI PO
 POSTAVI
 SODEC,
 JE
 ZENSKO
 BITJE...
 SPUSTIMO
 30 NOTER,
 DO NBE LAHKO
 KAR
 IZVEMO!
 TUDI
 HITRO,
 DA NAM
 NE UIDE
 ZRAK!

IMAM 30...
 ZDAJ PA
 BRŽ
 ZALOPUTNI!

OPROSTI,
 ZE SE BIL
 SPREJEM
 NEKOLIKO GROB,
 TUDI
 VAREEVATI
 MOJAMO
 Z ZRAKOM...

POPOLNOMA
 VAS
 RAZUMEM...
 ALI MI GA
 LAHKO
 NEKAKO
 PRODATE?

KAKO
 NARČ TI
 PRODA-
 MO?...
 ZRAK...
 ZMANJKUJE MI GA
 IN BODIM SE, DA
 NE BOM TRISLA
 JO PRVE ERPALKE...
 DOBRO VAM GA
 PLATEAM,

ZRAK DA BI
 TI PRODALI?...
 NO TA JE
 PA DOBRO...
 DOJLER GA BO ZA NAS,
 GA BO TUDI ZATE...
 SNEMI TO REE
 IN NADIHAS SE GA!

MISLITE
 RESNO?
 LAHKO
 RES
 SNAMEM
 MASKO?

FAHH...
 ZUDOVIT JE!...
 TA AROMA!...
 KJE PA SE DOBITE TAKEGA?...
 JE IZ UVOZA?...

SKOK V PRIHODNOST

**ŽE V
 PRODAJI!**

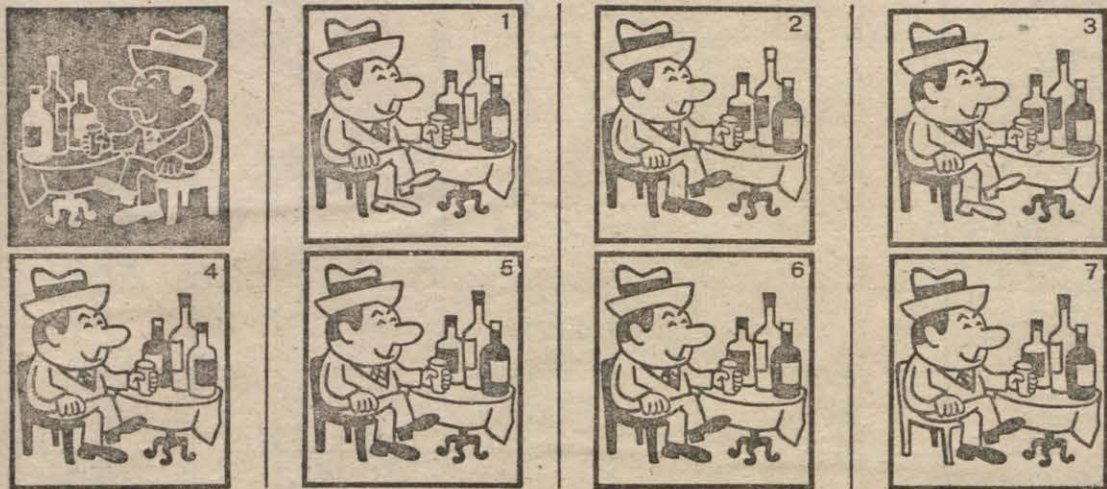
Jana
 sodoben ženski tehnik 1-1 29.dec.1971 cena 2.50

MOŽJE,
 TO SE
 VAS
 NE
 TICE!

32 strani
 priloge:
 Andrejka
 (dec. 1971)
 bo rodila
 leta 2000
 Če vas ima
 mož za kos
 pohištva
**Moda
 Tri pred
 dvanaajsto**
 Anton Ingolič:
 Orduo,
 moj črni fant

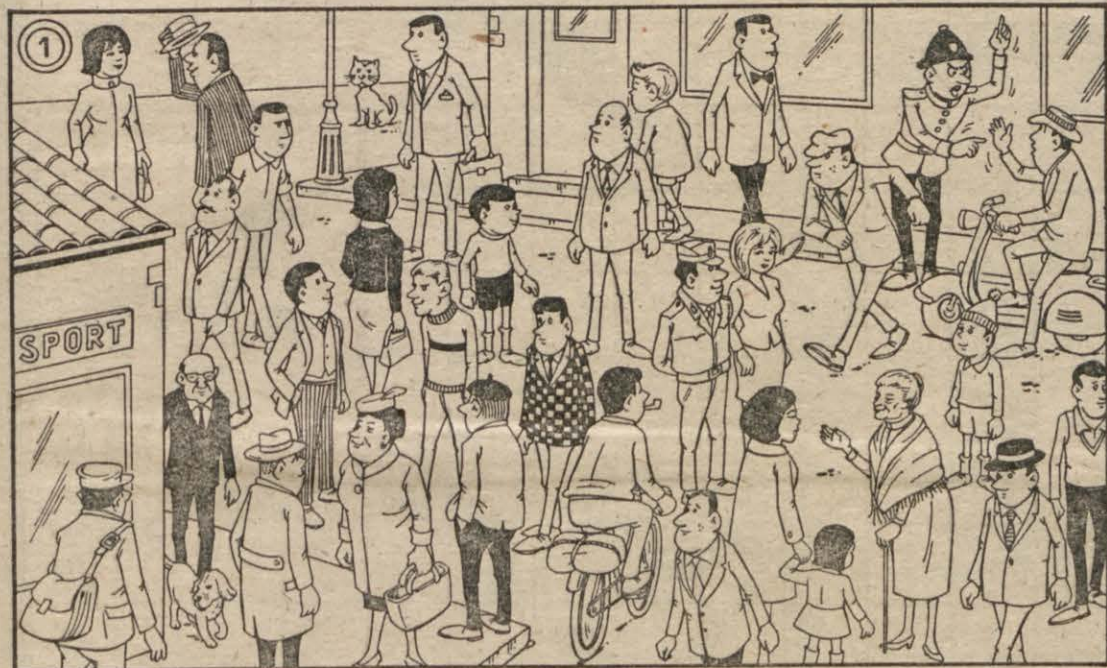
PRAZNIČNO KRATKOČASJE

NEGATIVI

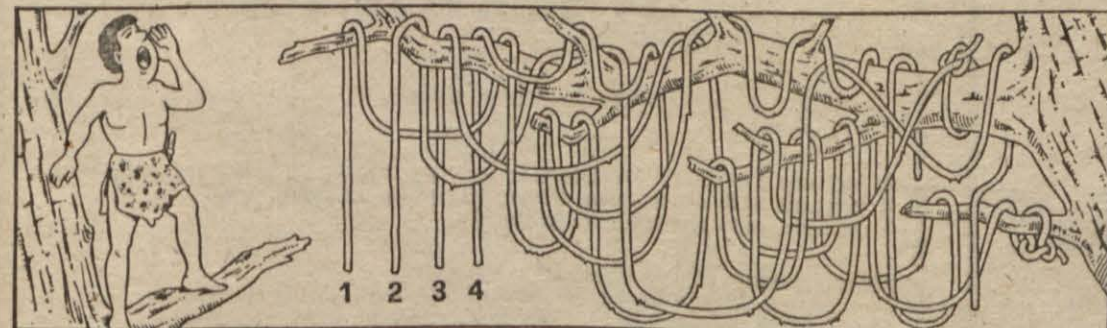
V levem gornjem kotu je negativna slika prizora dobrovoljčka, ki proslavlja novo leto kar sam — le v družbi steklenic. Samo ena od sedmih pozitivnih sličic ustreza negativu v vseh podrobnostih. Katera?

KAJ SO NAKUPILI?

Slika 2 je posnel fotograf nekaj minut za sliko 1. Isti ljudje so še na njej, le da so nekateri medtem stopili v trgovine in nakupili nekaj stvari. Povemo vam, da jih je bilo osem, ugotoviti morate le, kateri so bili in kaj so kupili.

POMAGAJTE TARZANU

Tarzan že prav po pragozdno tuli in najavlja svojo pomoč. Toda katere liane naj se oprime, da ne bo zgrmel na tla, ko se bo pognal novim junaštvom nasproti? Dve sta varni, dve pa ne. Katero številko naj zerabi?

SILVESTRSKI ANSAMBEL

Tule so podatki: Janez ima enake hlače kot Pepe in igra na isti instrument kot Tone, ta pa ima drugačne hlače kot Miha in enako rutico kot Gustl. Kako je ime članom ansambela od 1 do 5?

NISO ZA TA POSEL

Starši so si hoteli privoščiti brezskrbno silvestrovanje in so najeli ženske, da bi jim to noč popazile na otroke. Toda če bi se nenadoma vrnili že kmalu po polnoči, bi štiri izmed "negovalk" po hitrem postopku nagnali in te za eno ne bi imeli pripomb? Katera je ta?

NA SPREJEMU

Na diplomatskem sprejemu smo. Vse je slovesno in polikano, le nad nečim se je mojster ceremoniala zgrozil. Nad čim?

REŠITVE SLIKOVNIH KRIŽANK

Negativi: Enaka je sličica št. 6. Kaj so nakupili? Deklica z mamco (lutko), moški z metaljčkom (časopis), deklica z vojakom (okrasno zaponko), fantič z volneno čepico (žogo), mladenič v puloverju (kapo), ženska s cekarjem (kuro), moški s kocka stim sukničem (plašč), moški s črtastimi hlačami (kovček). Po maagjte Tarzanu! Varni sta liani št 1. in 4. Silvestrski ansambel: 1. Gustl, 2. Janez, 3. Pepe, 4. Tone, 5. Miha. Niso za ta posel: Edino ženska št. 4 v redu opravlja delo (Št. 1 je pustila otroka poleg okna z razbito šipo, št. 2 kadi v prostoru, kjer spi otrok št. 3 si veselo navija plošče, da otrok ne more spati, št. 5 pa je pustila otroka preveč blizu ognja v odprtem kaminu). Na sprejemu: Diplomata s št. 9 ima divjo kravato s papigo, kar ne sodi na sprejem.

— Ne bojte se, grize le, če me sliši kričati!

— S slikanjem aktov zares dobro zaslužim, pa kaj, ko vse zapravim za pomirjevalne tablete!

— Če me ne spustite naprej, bomo ves dan stali v vrsti: jaz sem zdravnik!

— Kaj me niste mogli poklicati prej?

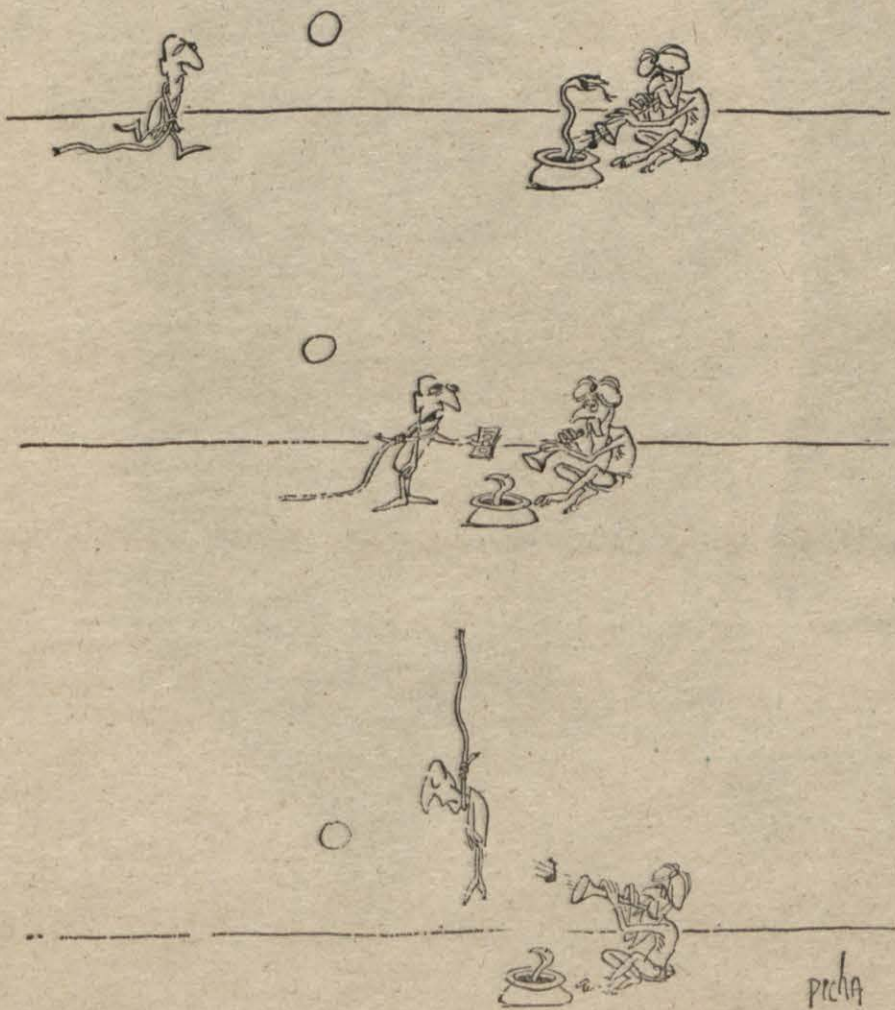
— Kaj dela tvoj oče?
— Kar mu mama ukaže...

— Le poglej, kaj se ti zgodi, če grizeš nohte!

— Še preden je prispel do ringa, se je potolkel z nekom v občinstvu!

preča

TT
TEDENSKA TRIBUNA

— Pozvonil sem le, da bi vam povedal, da danes ni pošte za vas!

— Nikar se ne trudite preveč z mojo pričeskó. Imam zmenek z mornarjem, ki je bil šest mesecev na morju!

Kdor bere TT — več zve!

SELE NA RECNEM BREGU UGOTOVIŠ, KATERI OD OBEH VRČEV JE VEČJI
 (Savinjski rek)

— Nehaj že jokati in pomisli na otroke, ki nimajo ničesar!

— Očka je v garaži! Naši Micki daje umetno dihanje!

HIGIENSKA PAPIRNA KONFEKCIJA

Sladkogorška SLADKI VRH